

Az igazi világosság,
aki minden embert
megvilágosít,
a világba jött.

Jn 1,9

Új Ember

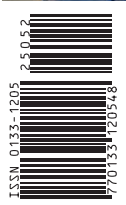
KATOLIKUS HETILAP

LXXXI. évf. 51-52.
(4033-4034.)
2025. december 21-28.
Ára 890 Ft

Foto: Fábrián Artilla

Francesco della Robbia mázas terrakotta alkotása, 1490-es évek, Angyalok királynője-kápolna, Alverna, Olaszország

Tulajdonába jött...

Még azon gyakorló katolikus hívek is, akik életkoruk vagy életállapotuk miatt személyesen nem tudnak karácsonyi szentmisén részt venni, tudják: az ünnep alkalmából Szent János evangélista prólógusát olvassuk fel. Örülünk annak, hogy a Megváltó emberi testet öltött, beleszületett időnkbe és történelmünkbe. Hazaérkezett, a sajátjaihoz, de, és itt meg kell ismételnem az apostol szavait: övéi nem fogadták be (vö. Jn 1,11)! Minden karácsonykor felolvassuk ezt híveinknek, évszázadok óta.

Még mielőtt rátérnék arra, hogy van-e ennek látszatja, tekintsünk ki a világegyházra!

Leó pápa Assisi Szent Ferenc ünnepén aláírta első apostoli buzdítását *Dilexi te* (Szeretlek téged) (vö. Jel 3,9) címmel, amely a rászoruló, a betegek, az erőszak áldozataul esett nők, az anyagi okokból tanítatásuktól megfosztott gyerekek, a szülőföldjükről menekülésre kényszerült emberek védelmében emeli fel hangját. Mindazok érdekében szól, akik meg vannak fosztva az otthon érzetétől, és telis-tele vannak hiányérzettel.

Ilyen értelemben megnyugtató, hogy a karácsonykor felolvasott prólógus mellett a 20. és a 21. századi pápák írásaiban is ott van a figyelemfelhívás: tennünk kell annak érdekében, hogy a történelem ne ismétlje önmagát! Krisztus újból és újból tulajdonába jön minden ember személyében, és befogadást, vagy ha úgy van, szállást keres.

Bizony, sokszor és sokat vétkezünk e téren, mégis pozitív példát fogok felvillantani újságunk ünnepi hasábjain. Név és helyszín említése nélkül.

Az ukrainai háború első heteiben történt. Az érintett magyarországi egyházközség képviselő-testülete arról határozott, hogy a rentabilitás érdekében bérbe adja a plébánia szolgálati

lakását. Egy előesti szentmise előtt telefonhívás érkezett az egyházmegyei karítaszervezettől, hogy egy kismama a férjével és három éves kisfiával menedéket keres. Az esti szentmisén már ott is voltak. A végén a lelkipásztor kihívta őket az oltár mellé; az izgalom, a kétségbeesés miatt beköszönő és kérő szavak nemigen hangzottak el. De mindenki tudta, értette és érezte: itt nem kell újabb testületi ülést összehívni, sem szavazásra bocsátani az ügyet, sem jegyzőkönyvet készíteni, mert Krisztus lelkiülete fontosabb, mint a forma, a dokumentum, a hagyomány (tudniillik azelőtt mindig egyházi személyek laktak itt). És Jézusunk tanítása fontosabb, mint az intézmény és a bürokrácia. Krisztus szeretete sürget minket (vö. 2Kor 5,14). Van-e értelme évről évre felolvasni a karácsonyi ünnepi evangéliumot? Azt állítom, hogy van!

A remény évében ezt különösen is hangsúlyozom: nem hiábavaló, nem útszélre vagy kövek és tövisek közé hulló isteni magvak ezek. Rengeteg jó ember él itt a Kárpát-medencében, akiknek szíve befogadó, termékeny talaj, ahol Isten igéje kicsírázik, él és hajtást sarjaszt.

Néhány hónappal később az említett plébánián megszületett egy egészséges kislány. Mintha mindenki a sajátjának érezte volna. Ő miénk! Tulajdonába jött, és övéi befogadták. Úgy, ahogyan a szülei is befogadták és elfogadták.

A plébános a keresztelő előtti napokban értesült bensőbb információkról. Ezek egyike az volt, hogy az édesanya nem katolikus, de látva ennek a közösségnek a viselkedését, ők egy ilyen közösséghez kívánnak tartozni. Idehozok egy úgynevezett utóigazolást Leó pápai apostoli buzdításából: „Ez a szeretetteljes figyelem a másik ember iránti valódi törődés kezdete (...). Csak ezen a valóságos és őszinte közelségen alapulva tudjuk helyesen kísérni a rászorulókat, és engedhetjük, hogy ők is gaz-

dagítsanak minket.” (DT 101.) Isten szeretete nem statikus, hanem áradó, „mozgásban lévő” szeretet, amely cselekszik, átalakít, meggyógyít, felemel. Az Egyház ezért nem zárt közösség, hanem kifelé irányuló misszió: a szeretet mozgása az emberiség felé. Így bővült egy újabb taggal az adott egyházközség is.

Amit utólag még megtudhatott az említett atya: Munkácson a várandósság korai szakaszában Down-szindrómát diagnosztizáltak a babánál, ezért javasolták az elvetését. A háború még ki sem tört akkor, de a viszontagságos jövő már érzékelhető volt, a szülőknek döntést kellett hozniuk. Meghozták: Ő a mi gyermekünk! Ha beteg, ha gondozásra szorul is, ő a miénk, Isten ajándéka! Tulajdonába akar jönni, és mi befogadjuk! Micsoda prédikáció!

Van értelme karácsonykor évről évre a prólógust olvasni. A kislány megszületett, makkegészségesen, az anyaország biztonságot nyújtó közösségében.

Bár Babits Mihály a legnagyobb ünnepünkre írta *Húsvét előtt* című versét, mégis a legszenvedelmesebb ünnepünk idézem imáját, könyörgését, minden ártatlan, nélkülöző és üldözött nevében:

(...) béke! béke már!

Legyen vége már!
Aki alszik, aludjon,
aki él az éljen,
a szegény hős pihenjen,
szegény nép reméljen.
Szóljanak a harangok (...)

Szívből kívánom, hogy az ünnepi harangszó ébressze fel a Krisztusban hívők lelkét, legyen béke a földön a jóakarátú embereknek, fogadjuk be őt, a tulajdonába jövőt, méghozzá a béke nagy ajándékával!

**ÁLDOTT
KARÁCSONYT
KÍVÁNUNK
MINDEN
KEDVES
OLVASÓNKNAK!**

Agonás Szonja, Baranyai Béla, Bódisné Horváth Márta, Bodnár Dániel, Czimre-Dobos Eszter, Fábián Attila, Gajdó Ágnes, Gátas Judit, Gyarmati Bálint, Hollósi Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Kampf Ildikó, Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László, Kuzma Angéla, Kuzmányi István, Lambert Attila, Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Molnár Ágnes, Nádudvari Dorottya, Nagyné Harsányi Csilla, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Szántó István, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trauttwein Éva, Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás, Vámosy Erzsébet, Verestói Nárcisz, Zoljánszki-Dobos Tímea

Kocsis Imre

Állatok Jézus jászola körül

Régi szép szokás, hogy karácsony ünnepe előtt a templomokban és egyéb alkalmas helyeken betlehemeket állítanak fel, amelyek az ünnepelt eseményt, a Megváltó születésének körülményeit látható formában is megjelenítik. A betlehemekben magától értetődően jelen vannak az evangéliumi elbeszélésekben (Mt 1–2; Lk 2) említett személyek: Mária, József, a pásztorok és a bölcsek. Ám rajtuk kívül állatok (ökör, szamár, bárányok) is helyet kapnak itt, bár róluk a bibliai szövegekben nyíltan nincs szó. Megjelenítésük mégsem önkényes eljárás, sokkal inkább a Jézus születéséről szóló elbeszélés továbbgondolásának eredménye. Szent Lukács evangélista ugyanis így írja le a születés eseményét: „Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyálta és jászolba fektette, mert nem jutott nekik hely a szálláson” (Lk 2,7). A mondat arra utal, hogy Jézus egy istállóban használt barlangban született, hiszen a jászol állatok etetésére szolgált. A tömör mondat által sugallt valóságot a későbbi keresztény hagyomány már részletesebben mutatta be. Az egyik apokrif iratban, amely a 7. század elején keletkezett, arról olvasunk, hogy a jászolba helyezett gyermeket „az ökör és a szamár leborulva” imádta (*Pseudo-Máté evangéliuma*, 14). Figyelemre méltó a milánói Szent Ambrus-bazilika egyik ókori (Kr. u. 400 táján készült) szarkofágja is: a gyermek Jézus bölcsőjét jobbról és balról egy ökör és egy szamár veszi körül.

A két háziállat nem véletlenszerűen, hanem *Izajás könyve* egyik tanúságos mondata alapján vált a gyermek Jézus közvetlen társává. Könyve elején a próféta Isten panaszána ad hangot: „Az ökör megismeri gazdáját, és a szamár urának jászolát, csak Izrael nem ismer meg, népem nem tud semmit megérteni!” (Iz 1,3) Az ökör és a szamár a betlehemi jászolnál – az ókori értelmezés szerint – a zsidókat és a pogányokat egyaránt magába foglaló, megújult emberiséget jelzi, amely a gyermek Jézusban felismeri és elismeri Urát, s így megszabadul a tudatlanság állapotából. Ebben az allegorikus értelmezésben a folyamatosan növekvő Egyház sajátos öntudata mutatkozik meg.

Bár tiszteletben tartjuk a hagyományos értelmezést, úgy véljük, hogy az állatok betlehemekben való jelenlétének más jellegű üzenete is van. A megtestesüléssel Isten egyszülött Fia a bűnt kivéve mindenben sorsközösséget vállalt

velünk, vagyis teljes mértékben vállalta földi életünk minden összetevőjét és minden körülményét. Az ember életkörülményeihez pedig az állatok is hozzátartoznak. Nem feledhetjük, hogy a teremtéskor Isten az állatokat az ember segítőtársaivá rendelte (Ter 2,19). Bár nem egyenrangúak, mégis szervesen kapcsolódnak az emberek mindennapjaihoz, és sok szempontból hasznos támaszt nyújtanak. Földi élete során Jézus is átélte ezt a teremtésből fakadó valóságot. Tanításában többször utalt galileai környezete szépségére és értékére. Esetenként állatokra is hivatkozott: bizonyos vonásaikat példaként állította a tanítványok elé (okosság: kígyó, egyszerűség: galambok; Mt 10,16), illetve Isten gondviselésének természetes hasznélvezőiként mutatta be őket (Mt 6,26; 10,29). Megváltó művének csúcspontja előtt, a Zak 9,9-ben olvasható jövendölésnek megfelelően, számárháton vonult be Jeruzsálembe, így is bizonyítva Messiás voltát (Mt 21,1–9).

A betlehemek, amelyekben emberek és állatok együtt veszik körül a gyermek Jézust, szépen kifejezik: a földi teremtmények meghatározó képviselői örömteli hódolattal fogadják a megtestesült Fiút, aki ugyan elsősorban az emberek megváltására és üdvözítésére érkezett, de akinek

küldetése az egész teremtet világra kihatással van. A születés közvetlen tanúinak nyitottsága és tiszteletteljes magatartása bennünket is ösztönöz: nemcsak arra, hogy mi is kifejezzük hódolatunkat és hitbeli elkötelezettségünket, hanem arra is, hogy készségesen fogadjuk azokat a kegyelmi adományokat, amelyekben Krisztus az üdvösségünk érdekében részesíteni kíván minket. Emellett arra is ösztönzést kapunk, hogy hálával tekintsünk mindarra, amit Isten a teremtés által támaszként a rendelkezésünkre bocsátott. Vegyük észre a természetben feltáruló sokféle értéket, és tegyünk meg mindent ezen értékek védelméért és megőrzéséért. A megtestesült Fiú jelenléte megszentelte a földet, ami különös felelősséget ró ránk, Krisztus-követőkre. A földi javak használata sohasem történhet felelőtlenül, kizsákmányoló módon, hanem mindig azon végső célt figyelembevételével, amelyet Isten az emberek és a teremtet világ számára kijelölt. Ez a végső cél az újjáteremtés eredményeként létrejövő „új és új föld” (Jel 21,1), amelyben csak akkor lehet osztályrészünk, ha megbecsüljük az első teremtés nagyszerű adományait, vagyis a teremtő és megváltó Isten szándéka szerint viszonyulunk környezetünkhöz és a segítségünkre rendelt teremtményekhez.

A Tápláló Szűzanya titka

„Örülj, Jeruzsálem, s ujjongjatok ti is mind, akik szeretitek! (...) Hogy tejével táplálkozzatok és jóllakjatok vigasztalása ölen, és elteljete gyönyörrel dicsőségének emlőjén.”
(Iz 66,10–11)

Izajás prófétának ezek a sorai a zárandoknépeket anyai szeretettel keblére ölelő Szent Városra mutatnak, mely a mennyei Jeruzsálemnek is előképe. Ám ez a prófécia szívünkbe idézi a szülői gondoskodásnak azt a legbensőségebb valóságát is, amikor az édesanya saját testéből, saját tejével táplálja gyermekét. Az üdvösségünkért emberré lett Fiúisten ennek a gyengéd gesztusnak is részese lett születése után. Ő az, akiről Caelius Sedulius így énekel himnuszában, melyet karácsony ünnepén zsoltosmánkban is imádkozunk: „Ki táplál minden madarat, kevéske tejjel jóllakik.”

Ha jól belegondolunk, életünk első perceitől kísér bennünket a táplálkozás folyamatos ígénye. Az anya, aki gyermekét tejével táplálja, az életet biztosítja számára. Szép beköszöntő is ez a földi életre: az újszülött, aki magzatkorában még édesanyja testéből közvetlenül építette magába az életéhez, növekedéséhez szükséges tápanyagot, az anyai testtől már fizikailag elkü-

lönül, egy ideig azonban még nagyon is rászorul erre a bensőséges gondoskodásra. Az anyatejet idővel felváltják más, egyre szilárdabb táplálékok, majd az önálló étkezés. Kegyelmi életünk is mutat némi hasonlóságot: Egyház Anyánk a keresztségben isteni életre újjászületetteknek is táplálékot nyújt az Oltáriszentségben. Ha Nyugaton kisgyermeknek esetében időben el is különül ezek vétele, a beavató szentségek együvé tartoznak. Szépen jelzi ezt az is, hogy a felnőtt megtérőket keresztelésük után meg is béráljuk, és első ízben az Eucharisztia lakomájában részesítve, elindul bennük a kegyelmi élet táplálása is. Szent Péter apostol is buzdítja hallgatóit: „Mint újszülött csecsemők kíváncsiatok lelki, vizezetlen tejet, hogy rajta felnőjete az üdvösségre!” (1Pt 2,2).

Jézusnak persze ilyenre nem volt szüksége, és éppen ő a keresztség szerzője, aki saját Testével és Vérével táplál bennünket. De újszülöttként az anyatejre nagyon is rászorult! Édesanyja a betlehemi csendességben, majd a menekülés embert próbáló idején is biztosította a mennyei Atya emberré lett Egyszülöttje számára az életet jelentő tejet. Ennek mély valóságát egy nő nagyobb természetességgel átérzi, így az sem véletlen, hogy épp egy asszony szól majd Jézushoz a tömegből: „Boldog a méh, amely kihordott, és az emlő, amelyet szoptál!” (Lk 11,27)

Meglepően hangzik, de Jézus még az Istenszülőnél is boldogabbnak mondja azokat, akiknek életébe Isten ígéje épül be lelki táplálékként: „Még inkább boldogok azok, akik Isten szavát hallgatják, és megtartják azt!” (11,28) A kenyérszaporításkor Jézus már rámutat tanítványainak és az ő utódaiknak Isten népét folyamatosan tápláló feladatára: „Ti adjatok nekik enni!” (Mt 14,16; Mk 6,37) Hiszen ők lesznek az Egyház első pásztorai, akik majd hirdetik a feltámadás örömhírét. Az ő előképüknek is tekinthetők a betlehemi pásztorok (*pastor* = „tápláló”), akik a Messiás születésének örömhírét adják tovább. Végül pedig a Golgotán Édesanyjának gondoskodó szeretetét azzal is meghálálja Jézus, hogy amikor a kereszten szenved, János apostolra bízta őt, aki a *házába fogadja* Máriát (vö. Jn 19,27).

Minden korok édesanyjai átérzik, milyen kimondhatatlan örömet érzett Mária, miközben Egyszülöttjét a keblére ölelve táplálta. Nem is csoda, hogy annyiféle módon talál helyet ennek valósága a keresztény lelkiségben. Keleten a *Galaktotrophousa*-ikonok fejezik ki ezt a páratlan közelséget, Nyugaton pedig szintén jó néhány hasonló megjelenítés köszön ránk, többek között Rómában, a Santa Maria in Trastevere bazilika homlokzatán, vagy a grecciói jászolábrázoláson. És persze itthon is, a pest-belvárosi ferencesek templomában, vagy éppen az itáliai Re kegyképeinek krisztinavárosi másolatán. A Tápláló Szűzanya alakja nagyon is emberi, hiszen csendes vonzerejével mutatja: Isten Fia épp olyan emberi természetet vett magára, mint a miénk.

Papszentelésre készülő diakónusokként sokat adott nekünk a betlehemi tejbarlangban tett látogatás, hiszen hozzánk, „kicsikhez”, kezdő klerikusokhoz még közelebb hozta Édesanyánk gyengéden bátorító jelenlétét. A barlang falát képező kőzetet a legenda szerint az tette fehérre, hogy a sietve szoptató Szűzanya a tejéből elejtett egy cseppet, amikor Heródes elől menekülve itt húzódott meg a Szent Család. Gyermeket váró párok is felkeresik e szent helyet, sőt a gyermekáldásért könyörgők számára megindító ajándék, amolyan később is becsben tartott „ereklye” tud lenni a kőzetből nyert egy-egy apró szemcse.

Ferenc pápa különösen is érzékeny volt az Istenszülő anyaságának témájára. Három évvel ezelőtt, Mária Istenanyasága ünnepének előestéjén mondott egyszerű szavai vezessenek közel minket a Tápláló Szűzanya titkához: „A keresztény csodálkozás nem különleges hatásokból, fantasztikus világokból származik, hanem a valóság misztériumából (...). Egy anyuka, aki karjaiban tartja gyermekét és tejével táplálja. A misztérium ezen ragyog át.”

(Balra a grecciói Jászolkápolna freskója, jobbra a betlehemi Tejbarlang-templom homlokzata látható. Fotó: Fábián Attila)

IN DIEBUS DOMINI
APPARUIT IN SOMNIS
IOSEPH DIGNUS SERGE
ET ACCIPERE PUERUM ET
MATREM EIUS ET FUGERE
IN AEGIPTUM UT ESSENT
IN AEGIPTO DOMINI

الحمد لله الذي
جعل في قلبه
والماء في جوفه
والنور في عينه
والروح في فمه
والقوة في يده
والعظمة في رجليه
والجلال في كبريائه

Mother of God Pray for us

Ne félj, József!

(Mt 1,18–24)

A karácsony ünnepére ráhangoló adventi időszakot az emberiség a remény és a bizalom megerősítésének idejeként tartja számon. Az ilyenkor szokásos külső jelek – a feldíszített utcák sötétben csillogó fényei, a betlehemi történet megvilágított szereplői és szimbólumai – mind azt szeretnék jelezni és erősíteni, hogy karácsonykor olyasvalakivel találkozhat az ember, aki valóban jót akar neki. Az elveszni látszó harmónia, amely a rossz ráhatások közepette meghozott saját, szabad és sokszor hibás döntések következménye, visszanyerhető.

A félelem persze nem csak a bűn miatt lehet jelen bennünk. Jelenthet nyugtalanító, szorongató érzést, amelyet valóságos vagy képzelt veszélyek keltenek bennünk; jelölheti az aggodalmat, és utalhat a fenyegető veszedelmek okára. A félelemre adott

Szentlélektől van”. József pedig, mivel igaz ember, vagyis olyan, aki életét Isten akaratával összhangban igyekszik élni, segítséget kap arra, hogy belássa: Isten terve olykor meghaladja az emberi értelmet, és belső szabadságból fakadó engedelmességre hív: „nem veszi el tőlem senki (az életemet), magam adom oda” (Jn 10,18).

Mire ajánlja József az életét? Rizikót vállal, és tevékeny közreműködéssel utat enged annak, ami meghaladja az emberi korlátoltságot. Emberileg nem magától értetődő módon biztonságot nyújt az édesanyjának és gyermekének; kapocsá válik Dávid házának várakozásai és hullámvölgyei között, és jelenlétével azt képviseli, hogy a teremtett lélek akkor lesz újra félelmeiktől szabad, a Teremtőhöz és az ember-tárhoz is otthonosan kapcsolódó, ha életét Isten ajándékainak segítségével

legpozitívabb válasz mégis a bizalom megerősítése. Mintha a Jóisten a Szentírás keresztl szüntelenül azt üzenné: *Bízz! Merj lépni, veled vagyok! Bátorság, képes vagy rá! Nem vagy egyedül, támogatlak. Van erőd hozzá, lépj bátran! Biztonságban vagy. Hiszek benned, menni fog! Nézz a jóra, van remény! Meg tudod tenni, mert nem vagy magadra hagyva. S úgy tűnik, ilyen bátorításra volt szüksége Józsefnek is.*

Az álmában is kétségek között tépelődő férfi életébe belép az evangélium angyala, és Mária után számára is megvilágítja, hogy ami történni fog, az Isten műve: „a benne fogant élet a

finomhangolja. *Bátorság, képes vagy rá! Nem vagy egyedül, támogatlak. A „velünk az Isten” valósága mélyrehatóan alakít és szül újja: megerősítést ad, korrekciót kínál, de a teljesen új utak keresésétől sem riad vissza. Az advent elképzelhetetlen imádságos számvetés nélkül.*

Porladónak tűnő világunk aggodalmi között is imádkozzuk reménnyel: „Vezess, drága Fény, irányítsd lép-teimet, mert nem látok tovább egy lépésnyinél! Vezess továbbra is, míg a hajnali fényben rám nem integet az angyal!” (Szent John Henry Newman)

Mogyorósi Ányos OSB

Jöjj el, jöjj el, Emmánuel!

December 17-e és 23-a között kiemelt köznapokkal vezet el az adventi időszak Jézus születésének ünnepéhez. Késő ókori hagyomány szerint az esti dicséretben Mária hálaénekét az Ó-antifónák keretezik. Ezek szövege minden nap más és más szentírási eredetű névvel szólítja meg az Urat: O Sapientia (Bölcsesség), O Adonai, O Radix (Jesse Vesszeje), O Clavis (Dávid Kulcsa), O Oriens (Felkelő Nap), O Rex (a népek Királya), O Emmanuel. Ezek kezdőbetűjét fordított sorrendben olvasva messiási ígéretet kapunk: *ero cras*, magyarul: holnap eljövök.

Az ősi gregorián bonyolult szövegét és szabad vezetésű dallamát a középkorban metrikus himnuszaként írták át. A messiási nevek gazdag szentírási kifejtését lerövidítették. Az Urat hívó *veni* (jöjj) felszólítást a strófák elejére helyezték. Az Emmanuelt megszólító szakasz pedig az ének nyitánya és egyben a refrén fő motívuma lett: *Gaude! Gaude! Emmanuel, nascetur pro te, Israel!* (Örülj, örülj, mert Emmánuel születik neked, Izrael!)

Így keletkezett az a könnyen énekelhető, közkedvelt adventi ének, ami Kodály Zoltán *Adventi énekét* is ihlette, és amit számos nyelvre lefordítva adventi imádságaink során ma is használunk.

Ahogy a *Rorate* latin szövegének, úgy ennek az éneknek is számos magyar változata ismeretes. Felekezeti eltérések, szövegjavítási szándék és újabb, könnyűzenei átiratok teszik ebben az esetben is lehetetlenné, hogy egyetlen fordításra hivatkozzuk.

Bárhogyan énekeljük is, ez a karácsony közeledtével énekelte imádságunk mindig kifejezést ad az Úr iránti sürgető vágyakozásunknak. Ezek a kérések ugyanazok, mint amiket ókori keresztény elődeink megfogalmaztak. A Messiást kérjük, hogy jöjjön el, tanítson bennünket józan és bölcs körültekintésre, mentse ki bennünket a bűn mélységeiből, ne késlekedjen, szabadítsa ki bennünket a sötétségből, világossága oszlassa el a halál árnyékát, és üdvöztse azokat, akiket a föld sarából alkotott.

Hiszen Ádám utódai vagyunk mindannyian, akinek neve „földből valót” jelent. December 24-e ezért is Ádám és Éva emléknapija. Ádám az első, akinek Isten a föld sarából testet formált, hogy annak előképe legyen, aki Mária méhében megváltásunkért testet öltött.

Gérecz Imre OSB

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

Ünnepek és jeles napok

(103.)

A karácsony az *karácsony* a keresztény világban. És minél keresztényibb az adott világ, annál inkább azonos ez Jézus Krisztus születésével, aki a világ Megváltójaként érkezett közénk. Így a „szeretet ünnepe” elnevezés is csak annyiban alkalmazható rá, amennyiben az a szeretet szolgál alapjául, amelyet Isten nyilvánított ki abban a tényben, hogy Jézus Krisztusban önmagát ajándékozta nekünk. Nem kaphat tehát benne helyet sem a kommunista világ által kitermelt „télapó”, sem a liberális világ által elterjesztett „mikulás”: legfeljebb egy távoli kötődésre utalhat két dolog között. Ugyanis a jótékonyágáról híressé lett Szent Miklós a „szeretet szentje”, s így hirdetheti előre a szeretet ünnepét. Ámde ennek felismeréséhez már kifinomult érzékre van szükség a reklám és üzleti világ nyomulása közepette. Itt és most azonban nem lenne illendő e torzulások miatt keseregni. Sokkal inkább azt a tényt kell ünnepelnünk, amit a liturgikus hitvallásunkban így imádkozunk: „miértünk, emberekért és a mi üdvösségünkért mennyből alászállott és megtestesült a Szentlélektől és Szűz Máriától, és emberré lett”.

Fordítsuk figyelmünket az első szóra, mert Isten eredeti, örök és elhatározott szándéka ez: „miértünk”! Nem neki volt szüksége arra, hogy a világba küldje az ő egyszülött Fiát, sokkal inkább nekünk, a bűn által megsebzett embereknek! Azért, hogy az ő szeretetére válaszoljunk a karácsonyi viszonzó szeretetünkkel (is). Karácsony első napjának liturgikus szövegeiben a „miértünk” kifejezés hat alkalommal fordul elő különböző formákban. Ünneplésünk teljessége érdekében érdemes sorra vennünk ezeket.

Az ünnep egyik fő éneke, a Rómanosz Melódosz (490-556) által írt konták teológiai magasságba emeli a karácsony eseményét: „értünk született a kisded csecsemő, az örök-kévaló Isten”. Az alkonyati istentisztelet egyik sztihiarája pedig megerősíti: „Betlehemben összegyűltek a pásztorok, hogy hirdessék a kerubokon ülő és jászolban fekvő igazi Pásztort, ki miértünk kisdeddé lett, Uram, dicsőség néked”. Így a legnagyobb imádással fordulunk feléje a reggeli istentiszteletben is: „Magasztalunk téged, életadó Krisztus, ki értünk testileg születettél a szepőlóten, tiszta Szűz Máriától”.

A karácsonyi esemény részletei is megjelennek az énekekben. Ugyancsak a reggeli istentisztelet folyamán énekeltük: „miértünk a jászolba helyezetté, türelmes Üdvözítő... a pásztorok pedig az angyalokkal dicséneket zengtek néked, mondván: Dicsőség és tisztelet a földön születettnek, a földiek lényét megszentelő Krisztus Istenünknek”. Egy másik himnuszban pedig már az Édesanyja felé fordulunk, a közbenjáró imáját kérve: „jertek magasztaljuk az Üdvözítő Anyját... Istenszülő, imádd értünk a tőled megtestesült Igét, hogy üdvözítse a mi lelkünket!”

Nem maradhat ki az énekek közül az sem, amely az isteni szeretetre válaszoló emberi visszhangot adja. „Mit hozzunk néked, Krisztus Istenünk, amiért megjelentél a földön mint ember, értünk?” A hálaadásba az egész teremtet világ bekapcsolódik. Minden lény és dolog ajándékot ad, „mi pedig emberek Szűz Anyát”. Milyen szép viszonzás is ez Istenünk felé!

Ivancsó István

A HÉT LITURGIÁJA

A év

DECEMBER 21., ADVENT 4. VASÁRNAPJA (Kaníziusz Szent Péter, Petra, Tamás) – Iz 7,10–14 (Íme, a szűz fogan.) – Róm 1,1–7 (Jézus Krisztus, aki Dávid nemzetségéből származott, az Isten Fia.) – Mt 1,18–24 (Jézus megszületik Máriától, aki jegyese Józsefnek, Dávid fiának.) – **Zsolozsma:** IV. zsoltárhét – **Énekrend:** Ho 2 – EE 504, 413, Ho 5 – EE 19, Ho 12 – EE 506, Ho 11 – EE 6.

DECEMBER 22., HÉTFŐ (Zénó, Jutta, Xavéria) – 1Sám 1,24–28 – Lk 1,46–56.

DECEMBER 23., KEDD (Kety Szent János, Viktória) – Mal 3,1–4.23–24 – Lk 1,57–66.

DECEMBER 24., SZERDA (Ádám, Éva, Adél) – 2Sám 7,1–5.8b–12.14a.16 – Lk 1,67–79.

DECEMBER 25., CSÜTÖRTÖK – URUNK SZÜLETÉSE (KARÁCSONY) – FŐÜNNEP (Anasztázia, Karácson, Eugénia) – Vigília-mise: Iz 62,1–5 (Az Úr örömet talált benned.) – ApCsel 13,16–17.22–25 (Jézus, a Megváltó,

Dávid nemzetségéből származott.) – Mt 1,1–25 vagy Mt 1,18–25 (Maga az Isten jön el, hogy szabadulást hozzon nektek.) – **Énekrend:** Ho 16 – EE 22, Ho 16 – EE 31, Ho 17 – EE 506, Ho 12 – EE 27. – Éjféli mise: Iz 9,1–6 (Gyermekek születnek nekünk, így fogják hívni: Béke Fejedelme.) – Tit 2,11–14 (Megnyilvánult minden ember számára Isten üdvözítő kegyelme.) – Lk 2,1–14 (Ma megszületett Megváltótok.) – **Énekrend:** Ho 25 – EE 514, Ho 21 – EE 26, Ho 18 – EE 519, Ho 34 – EE 45 – Hajnali mise (Pásztorok miséje): Iz 62,11–12 (Íme, eljön Szabadítód.) – Tit 3,4–7 (Irgalmassága szerint üdvözít minket az Isten) – Lk 2,15–20 (A pásztorok megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő Kisdedet.) – **Énekrend:** Ho 36 – EE 30 EE 415, Ho 32 – EE 44, Ho 23 – EE 519, Ho 20 – EE 41 – Ünnepi mise: Iz 52,7–10 (Meglátja a föld minden határa, hogy szabadítást szerez Istenünk.) – Zsid 1,1–6 (Isten az ő Fia által szólt hozzánk.) – Jn 1,1–18 vagy Jn 1,1–5.9–14 (Az Ige testté lett, és közöttünk

lakott.) – **Énekrend:** Ho 25 – EE 517, 415, Ho 34 – EE 34, Ho 18 – EE 516, Ho 32 – EE 45.

DECEMBER 26., PÉNTEK – SZENT ISTVÁN ELSŐ VÉRTANÚ ÜNNEPE (Előd) – ApCsel 6,8–10; 7,54–59 (Látom a megnyílt eget és az Emberfiát!) – Mt 10,17–22 (Nem ti fogtok beszélni, hanem Atyátok Lelke szól majd belőletek.) – **Énekrend:** Ho 257 – EE 646, Ho 21 – EE 49, Ho 23 – EE 600, Ho 34 – EE 34.

DECEMBER 27., SZOMBAT – SZENT JÁNOS APOSTOL ÉS EVANGÉLISTA ÜNNEPE (Teodor, Fabiola) – 1Jn 1,1–4 – Jn 20,2–8.

DECEMBER 28., VASÁRNAP – SZENT CSALÁD: JÉZUS, MÁRIA ÉS JÓZSEF ÜNNEPE (Aprószenetek, vértanúk, Apród, Kamilla) – Sir 3,3–7.14–17a (Aki féli az Urat, tiszteli szüleit.) – Kol 3,12–21 (A család élete az Úrban.) – Mt 2,12–15.19–23 (Vedd a gyermekeket és anyját, és menekülj Egyiptomba!) – **Zsolozsma:** III. zsoltárhét – **Énekrend:** Ho 32 – EE 517, 415, Ho 26 – EE 46, Ho 23 – EE 516, Ho 35 – EE 46.

Az engedelmesség útján

(Mt 2,12–15.19–23)

A mai evangéliumban Szent József a főszereplő. Keveset írnak róla az evangéliumok, s ő maga meg sem szólal benne. Azonban amit tesz, az rendkívül fontos és meghatározó a Szent Család életében. Öt évvel ezelőtt, a néhai Ferenc pápa által meghirdetett Szent József-év alkalmából a Szentatya kiadott egy apostoli buzdítást *Apai szívvel* (Patris corde) címmel, amely azóta is iránymutató. Szent József életúján keresztül mutatja be, a modern lélektan eszközeivel is élve, milyen fontos szerepet tölt be a férfi a családban és a társadalomban. Ferenc pápa József hét tulajdonságát nevezi meg, és elmélkedik azokról.

A mai szakaszban Józsefnek egy meghatározó tulajdonsága jelenik meg: az engedelmes apát láthatjuk. Isten nemcsak Mária, de József előtt is feltárta terveit, meghozza álmában. Az álomnak rendkívüli a jelentősége a *Bibliában*, mert azt fejezi ki, hogy Isten olyat tesz vagy mond, amit természetes emberi értelemmel nem képes megérteni és befogadni az ember (lásd például Ádám álmát Éva teremtésekor, Ábrahám álmát az Örökkévalóval való szövetségkötésekor vagy Jákob álmát). József első álmában ez hangzik el: „Ne félj feleségül venni Máriát, mert a benne fogant magzat a Szentlélektől van!” (Mt 1,20). József engedelmeskedett, és ezzel a tettével megmentette Máriát. A második, a harmadik és a negyedik álmáról a mai részben hallunk: „Kelj fel, fogd a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba! Maradj ott, amíg nem szólok neked!” (Mt 2,13); „Kelj fel, vedd a gyermeket és anyját, és menj Izrael földjére!” (Mt 2,20). Ferenc pápa azt mondja, hogy József habozás nélkül engedelmeskedett, nem kérdezett vissza, nem aggodalmaskodott a várható nehézségek miatt. Jézust Názaret rejteke,

József iskolája tanította meg arra, hogy engedelmeskedjen a mennyei Atyának. A Szentatya József józan engedelmisségét állítja elénk egy olyan világban, amely szinte minden tekintélyt megkérdőjelez. A mai ember még Istentől is félti a szabadságát, pedig az Istennek való engedelmisség a legjárhatóbb út. Ő emberi személyeken keresztül közli a bennünket boldoggá tenni akaró szándékát. Az a szülő, aki figyel Istenre, és engedelmeskedik neki, boldoggá teszi a családjá életét.

Az apa pedig sajátos módon az Isten iránti engedelmség megtestesítője a gyermekei számára. A lélektanból tudjuk, hogy különösen az óvodáskor mennyire jelentős a kisgyermek életében az apa tekintélye képviseli szá-

mára a külvilág törvényeit. Azonban kizárólag az Istentől ihletett egészséges tekintély képes igazi engedelmséget követelni.

Ezen a szép ünnepen kérjük Szent József imáit, hogy felismerjük ezt családjainkban, és hogy a fiatal férfiak ennek szellemében merjenek elköteleződni a boldog családi életre!

Marton Zsolt
váci püspök, családreferens

Az Eucharisztia tisztelete

(170/11c)

A mai ember gyakorta érezheti úgy, hogy magára maradt a feladatok és elvárások súlya alatt. Ennek fényében a krisztusi küldetés terhe akkor válik gyógyító erővé, ha felfedezzük: nem saját erőnkől élünk, hanem részesedünk valakinek a nagyobb, végső igenjéből. Jézus Krisztus az, akit az Atya megszentelt és a világba küldött, és aki az apostolokon, majd a püspökökön keresztül saját szentségébe és küldetésébe von be embereket. A szolgálati papság ezért nem emberi „szervezés” gyümölcse, hanem Krisztus szentségi önátadásának továbbáradó formája az Egyház történetében. Az áldozópapok a püspök atyai szolgálatában részesedve nem önmaguk képét hordozzák, hanem Krisztusét, a legfőbb és örök Papét. Küldetésük középpontja az Eucharisztia, amelynek szolgálatában *in persona Christi* kapcsolják össze a hívek életét a megváltó áldozattal. Itt válik láthatóvá az, ami a papság lényege: Krisztus közvetítő szolgálatának szentségi jelenléte a világban. A kiengesztelődés, a gyógyítás és a közbenjárás szolgálata mind ebből a misztériumból fakad; a pap a bűnbánók terhére és a betegek fájdalmát viszi az Atya elé.

A pap mint a püspök derék munkatársa, a helyi közösségben mintegy jelenvalóvá teszi az egyetemes Egyházat. Testvéri egységben szolgál más papokkal, mert közös felszentelésük Krisztus egyetlen papságába gyökerezik. A hívek atyaként való kísérése tanítással, példamutatással, a távollevők keresésével nem pusztán feladat, hanem szolgálat, amelyben a pap tanúságot tesz az igazságról és az életéről.

Korunkban az emberiség gazdasági, politikai és kulturális értelemben fokozottan összekapcsolódik, ugyanakkor ez az kapcsolódás nem egyenlő a harmonikus egységgel. A globalizáció gyors technológiai, pénzügyi és kommunikációs kölcsönhatásokat teremtett, miközben a gazdasági egyenlőtlenségek, a politikai versengés, a hatalmi érdekek és a kulturális ellentétek fokozzák a feszültségeket. A média és a politikai nyilatkozatok gyakran sarkítják az eseményeket, polarizálnak, és félelmet vagy bizalmatlanságot keltenek. Mindez megosztja a közösségeket, és nehezíti a békés együttműködést. Ebben a komplex és kihívásokkal teli világban a papság különösen arra kap küldetést, hogy az evangéliumi egység szolgálója legyen. A pap Krisztushoz gyűjti Isten családját, s így az Egyház nyitott kapuként áll a világ előtt: az isteni irgalom, a remény és a szeretet örök otthonaként (vö. *Lumen gentium*, 28).

Sztankó Attila

Ünnepek és jeles napok

(104.)

A karácsony liturgikus ünneplésében – természetesen – Jézus Krisztus áll a középpontban. Nem is lehet ez másképp, hiszen az ő megtestesüléséről van szó, amit a Bizánci Egyház így énekel meg az ünnep fő énekében, a tropárban: „A te születésed, Krisztus Istenünk, földérítette a világnak az istenismeret világosságát. (...) Uram, dicsőség néked!” December 25-én arra irányult a figyelmünk, hogy Jézus megszületett. A következő napon, 26-án pedig – anélkül, hogy egy pillanatra is megfedkezne Jézusról – arra is odafigyelünk, hogy ki által történt ez. Így az Istenszüllő Szűz Máriát tiszteljük, az ő istenanyaságát ünnepeljük. Egyházunk ősi gyakorlata ez. Sok ünnep esetében fordul elő, hogy másnap azt tiszteljük, aki az eseményben fontos szerepet kapott.

Bár karácsony második napján az énekeskönyvünkben csak rövid és egyszerű nevét találjuk az ünnepnek – „Szűz Mária emlékezete” –, a teljes elnevezés az ő „istenanyaságát” is tartalmazza.

Az egyik vecsernyei ének ezzel kapcsolatban az isteni gondviselést, bölcsességet és értelmet magasztalja. Azért, mert az Ádám általi elkárhozás „köteléke föloldott, és a paradicsom megnyitott, a kígyó hatalma megsemmisített”, azért, mert Mária, az új Éva „az Alkotó anyja lett”. Így Jézus Krisztus „az Istenszüllő által az egész világ üdvösségének eszközévé” vált. Úgy valósult ez meg, hogy – amint egy másik ének mondja közvetlenül Máriához fordulva – „a láthatatlan Atyával örök létezésű, fölfoghatatlan és egyvalóságú Istent testileg méhedben viselted, Istenszüllő Szűz

(...), tisztaságos Szűz Anya”. Tehát – amint az Efezusi Zsinat (431) óta hivatalosan megvalljuk – ő valóságos *theotokosz*, vagyis Istenszüllő.

Egy szép ének nemcsak Jézus születését magasztalja, hanem buzdít is: „jertek, hívek, lássuk, hol született Krisztus”, hogy Máriára is rátaláljunk. Az angyalok énekét, a pásztorok muzsikálását, a csillag fényét és a háromkirályok vándorlását kell követni ehhez. Így találkozhatunk Jézussal, „ki ma Júdeának Betlehemében az Istenszüllő Szűztől egy barlangban született”. Egy további ének kifejezetten arról szól, hogy Mária az Atya akarata szerint lett istenanyává. Ebben is közvetlenül az Istenszüllő felé fordulunk: „Istenszüllő Szűz, ki az Üdvözítőt szülted, megszüntetted Éva átkát, mert az Atya akarata szerint anya lettél, öledben hordozván a megtestesült Isten-Igét.” Ezért egy újabb énekkel ismét egymást buzdítva fordulunk felé, istenanyaságával együtt megvallva örök szüzességét is: „jertek, magasztaljuk az Üdvözítő Anyját, ki a szülés után is szűz maradt: Üdvözlegety, a mi Királyunknak és Istenünknek élő városa, melyben Krisztus lakozott, munkálván az üdvösséget!” Aztán pedig a kérésünket is elmondjuk: „Istenszüllő, imádd érettségünk a téled megtestesült Igét, hogy üdvözítsd a mi lelkünket!”

Mindehhez még hozzávehetjük, hogy a Szent Liturgiában énekelt „Valóban méltó” kezdetű ének is úgy magasztalja Máriát, mint „a mi Istenünknek Atyját, ki a keruboknál tiszteltebb”. És így kérhetjük nemcsak karácsonykor, hanem naponta: „az Istenszüllő imái által, Üdvözítő, üdvözíts minket”.

Ivancsó István

A HÉT SZENTJE

I. Szilveszter pápa

December 31.

Szent Péter apostol harminckettedik utóda majdnem huszonkét évig vezette a vándorló Egyházat (314–335). Diocletianus idejének hitvallója volt.

Pápaságának egyik legfontosabb teendője az egyházi élet római megszervezése volt. A két zsinatra, melyeket a császár hívott össze (314-ben a dél-franciaországi Arles-ban, 325-ben pedig Niceában), Szilveszter nem ment el, hanem képviselőt küldött maga helyett.

Nem szólt bele a krisztológiai vitába, amelynek alapkérdése Krisztus istensége volt. A kérdést az alexandriai származású Arius vetette föl, és ötven éven át folyt a kérdésről a vita, főleg a keleti Egyházban. A probléma – hogy mi módon lehet összeegyeztetni Jézus Krisztus istenségét azzal a tanítással, hogy csak egyetlen Isten van – az akkori római Egyházat különösebben nem érintette. Komolyabban csak Szilveszter utódai avatkoztak bele.

Száz évvel Szilveszter halála után fogtak hozzá krónikások, hogy a pápa és a császár viszonyával kapcsolatban pótolják a történeti források hallgatását. Zavaró volt ugyanis, hogy semmiféle komoly adat nincs arról, milyen viszonyban lehettek. Konstantinápoly azzal az igénnyel lépett föl, hogy politikai súlya miatt – és mert Nagy Konstantint a város főtemplomában temették el – elsőbbséget kapjon a keleti Egyház pátriárkai székhelyei között. Ezért legendát költöttek, amely szerint Konstantin Rómában székelt, és szoros kapcsolatban állt Szilveszterrel, holott valószínűleg soha egyetlen szót sem váltottak egymással. A legenda az egész középkoron át lényegesen befolyásolta az Egyház és a birodalom kapcsolatát. A szerény Szilveszter egyedülálló jelentőségének tekintendő, mert ő volt az a pápa, aki Nagy Konstantinnal együtt történelmet formált.

L. K.

A HÉT LITURGIÁJA A év

DECEMBER 28., VASÁRNAP – SZENT CSALÁD: JÉZUS, MÁRIA ÉS JÓZSEF ÜNNEPE (Aprószentek, vértanúk, Apród, Kamilla) – Sir 3,3–7.14–17a (Aki féli az Urat, tiszteli szüleit.) – Kol 3,12–21 (A család élete az Urban.) – Mt 2,12–15.19–23 (Vedd a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba!) – **Zsolozsma:** III. zsoltárhét – **Énekrend:** Ho 32 – EE 517, 415, Ho 26 – EE 46, Ho 23 – EE 516, Ho 35 – EE 46.

DECEMBER 29., HÉTFŐ – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK

5. NAPJA (Becket Szent Tamás, Bökeny) – 1Jn 2,3–11 – Lk 2,22–35.

DECEMBER 30., KEDD – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 6. NAPJA (Hermina, Hunor, Dávid) – 1Jn 2,12–17 – Lk 2,36–40.

DECEMBER 31., SZERDA – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 7. NAPJA (Szent I. Szilveszter pápa, Ajándék, Donáta) – 1Jn 2,18–21 – Jn 1,1–18.

JANUÁR 1., CSÜTÖRTÖK – SZÜZ MÁRIA, ISTEN ANYJA (ÚJÉV) FŐÜNNEPE (Álmos, Fruzsina) – Szám 6,22–27 (Hívják le Izrael fiaira a nevemet, és én

megáldom őket!) – Gal 4,4–7 (Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük.) – Lk 2,16–21 (Megtalálták Máriát, Józsefet és a Kisdedet. Eltelt nyolc nap, és a Jézus nevet adták neki.) – **Énekrend:** Ho 39, EE 641, 415, Ho 35 – EE 54, Ho 29 – EE 519, Ho. 41 – EE 55.

JANUÁR 2., PÉNTEK – Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely püspökök és egyháztanítók emléknapja (Ábel, Ákos) – 1Jn 2,22–28 – Jn 1,19–28.

JANUÁR 3., SZOMBAT – Jézus szentséges neve emléknapja

(Gyöngyvér, Benjámin, Genovéva) – 1Jn 2,29–3,6 – Jn 1,29–34 vagy saját olvasmány: Fil 2,1–11 – Lk 2,21–24.

JANUÁR 4., VASÁRNAP – KARÁCSONY 2. VASÁRNAPJA (Angéla, Titusz, Leóna) – Sir 24,1–4; 12–16 (Isten bölcsessége a választott nép között lakott.) – Ef 1,3–6.15–18 (Isten arra rendelt minket, hogy fogadott fiakká legyünk.) – Jn 1,1–18 vagy rövidebb: Jn 1,1–5.9–14 (Az Ige testté lett és közöttünk lakott.) – **Énekrend:** Ho 25 – EE 517, 415, Ho 34 – EE 34, Ho 18 – EE 516, Ho 32 – EE 45.

Küldetés és remény karácsony fényében

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom hangjai

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom 2014-ben történt létrehozásával Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek szándéka az volt, hogy a Magyar Katolikus Egyházban felelős keresztényként munkálkodó értelmiségiek, szakemberek véleménye jelenjen meg jobban a társadalomban, a közbeszédben. A bíboros meghívása arra szól, hogy a keresztény ember legyen tevékeny tanúja az evangéliumnak az élet minden színterén: a családban, a társadalomban, a munka világában és a közéletben. Arra biztat, hogy Krisztust és az Egyházat képviselve ki-ki a maga területén vigye be a keresztény szellemiséget a társadalmi struktúrákba, és munkálkodjon a hit továbbadásán, az Egyház közösségének építésén.

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom (T72) ernyőszervezetként egyesíti a különböző szakmai közösségeket – tanárokat, jogászokat, mérnököket, szociológusokat, teológusokat –, hogy hivatásuk kihívásaira az evangélium fényénél adhassanak választ.

A mozgalom őszi tisztújítását követően az új elnökség tagjai most arról vallottak, mit

jelent számukra a küldetés, és hogyan élik meg Krisztus születésének ünnepét.

A fiatalok világítják meg a remény karácsonyi térképét

Rubovszky Rita, a Hetvenkét Tanítvány Mozgalom elnöke és a Ciszterci Iskolai Főhatóság főigazgatója számára a tanítás mindig vágyott hivatás volt.

„Gyermekkoromtól kezdve tanár akartam lenni, és már kezdőként azt vallottam, hogy e hivatás legnemesebb formája az osztályfőnökség. Látni egy diákcsoport felnövéstörténetét, közel vinni a fiatalokat a saját isteni képmásuk kibontakoztatásához, páratlan szépség.”

Rubovszky Rita bárhol szolgál, úgy érzi: „valahol mindig osztályfőnök vagyok” – lelkesít, célt mutat, vigasztalja a hátramaradottakat. Munkája során gazdag kapcsolati hálót alakított ki, s a T72 elnökeként szeretné ezt a közösség javára fordítani, hogy a „katolikus értelmiség értékes tagjai egymásra találjanak, és tudásukat az Egyház szolgálatába állítsák”.

A fiatalokról szólva így fogalmaz: „Őszinte, hiteles, tiszta beszédre vágnak, radikálisak, elutasítják a mindenkinek megfelelni akarás, a kettős beszéd mérgező örökségét.” Felszabadító erőt tapasztal bennük: „Ha közösséget, kapcsolódást kínálunk nekik, ha nem »megvenni« akarjuk őket, hanem a közjóért való munka és a flow-élmény benső örömeire hívjuk őket, hallatlan energiákat tud felszabadítani ez a generáció. Ők világítják meg a remény karácsonyi térképét.”

A karácsonyt „furcsa” ünnepnek nevezi Rubovszky Rita: bizonyos élethelyzetekben az akolmeleg, a bárányság halk beégetése, az angyalok éneke lengi be, máskor az istállószag, az elhagyatottság, az elutasítottság a meghatározó benne. „A Gyermek mindenkit vár, bármilyen ajándékkal vagy nehéz szívvel jön is.” A mozgalom elnökének tapasztalata, hogy egy munkatársakkal eltöltött önfedelt este, egy tálca sütemény, az, ha csak úgy megáll az idő az irodában vagy egy-egy osztálykarácsony melege életmentő lehet. Számára a nagycsalád jelenti a karácsonyt, szereti,

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom elnöksége

ha sokan ülnek az asztalnál, ha néhány napra feledni tudnak minden fájdalmat, szorongást. „A Mennyből az angyal utáni ölelés semmi máshoz nem fogható, megtartó erő.”

A meghallgatásban elérhetővé válik Isten bátorító jelenléte

Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök számára a teológia a közvetítés szolgálata. „Szentírástudománnyal foglalkozom. A bibliai nyelvek kapcsolata egyfajta kulturális paradigma, hiszen többek között arról kérdez, vajon jól értjük-e egymást, akarjuk-e igazán közel engedni magunkhoz, amit a másik más tapasztalatok alapján, talán más nyelven, más érdekek és érdeklődések mentén fogalmaz meg. A biblikus munka gyakran ökumenikus vagy akár vallásközi egyeztetést jelent, és a Szentírást a nem vallásos emberek közül is sokan elismerik az egyetemes kultúra részének ma is. Ez a fajta érzékenység, remélem, megnyit valamelyest a tágabb értelemben vett kommunikáció felé is.” A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom elnökségi tagja a Magyar Katolikus Rádió misszióját vezette is a kommunikációval foglalkozik, ezt gyakorolja. Lelkigondozói közösségekben gyakran tapasztalja: „Amikor meghallgatnak, elérhetővé válik Isten bátorító jelenléte.” Számára a karácsony annak a jele, hogy „Isten felvállalta a mi emberi küszködésünket szeretetért, békéért, megértésért, és mindebben ma is jelen van.”

Az egyetemes remény fényében másképp látjuk a jelent

Gájer László, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető tanára úgy gondolja, hogy akinek egyetemesek a jövőre vonatkozó távlati, az a jelent is másképp látja. „Aki remél, annak bizonyossága van arról, hogy eljön Isten országa. A várt jövő a beteljesedés ígézetében formálja a jelent.”

Az erkölcsfilozófia és az antropológia tanáráként hiszi, hogy a bűn romboló hatásai ellenére „lehetséges a jelenben egy édeni ihletettségű kultúra megformálása, amelynek alapja a jövőre vonatkozó reményünk”.

A karácsony a „beteljesedő remény ünnepe”: „Isten belépett a történelembe. Megnyílt az eredeti, integráns létezéshez való visszatérés lehetősége. Ezt a reményt szeretnénk az életünk valóságában kibontakoztatni a Hetvenkét Tanítvány Mozgalom által.”

A dolgok nem csak történnek velünk – mi is alakítjuk őket

Török Bernát, a Nemzeti Községi Egetem docense szerint az alkotmányjog és

a keresztény társadalmi tanítás közös küldetése a közjó szolgálata. A jogra mint „a jó és a méltányos művészetére” tekint, az alkotmányjog pedig azzal szólította meg, hogy az a napi hatalmi küzdelmek fölé emelkedve a társadalom egészének érdekeit keresi. Török Bernát vallja, hogy a Hetvenkét Tanítvány Mozgalom küldetésében a „katolikus keresztény értékek, az Egyház társadalmi tanításának képviselője a közjó előmozdítására irányul, jobbra, emberségesebbé teheti a közéletet”.

„A globális kihívások, a technológiai száguldás, a társadalmi szakadékok viszonyai között a látszat sokszor mást mutat, de a dolgok mégsem csak megtörténnek velünk, hanem mi is alakítjuk őket.” A T72 erős közösségi háttérre reményt ad arra, hogy „együtt megtalálhatjuk a hiteles kiállást, a ma is megszólító erejű hangot”.

A mozgalom elnökségi tagját karácsonykor újra és újra megrendíti, hogy „Isten szeretete egy rongyos istállócskában lépett be a történelmünkbe. Ez a végtelen alázat arra hív, hogy az élet a másik emberhez való odafordulásról szóljon”.

Az alkotás mögött mindig látni kell az embert

Nyíri Szabolcs, a COLAS Hungária Zrt. technológiai igazgatója a Hetvenkét Tanítvány Mozgalom mérnökkörének egyik alapító tagja. Meggyőződése szerint a teremtő tevékenység keresztény felelősség. A közös munkába – mint mondja – „a mérnöki rendezettséget, a projektszemléletet és a fizikai alkotás örömeit” kívánja bevenni.

A mérnöki szemlélet szerinte akkor hiteles, „ha minden alkotás

mögött látjuk a terméket használó embert”. A munka a közösség terében történik, az egymás felé irányuló figyelem is reményt, bizalmat épít a társadalomban.

Karácsonykor a családban és a munkaközösségekben egyaránt a „lényeg” megélésére törekszik, az ünnep eredeti szimbólumainak erejében bíz: „Üzeneteinkben igyekszem a betlehemi örömhírt megjeleníteni, a szeretet és a megbékélés valódi forrására irányítva ezzel a figyelmet.”

A történelmi tapasztalat és a gondviselés együtt erősítik a reményt

Molnár Antal, a Római Magyar Akadémia emeritus igazgatója a tudomány világából a párbeszéd és a kiegyensúlyozottság kultúráját hozza a Hetvenkét Tanítvány Mozgalomba.

„A tudományra az elmélyült, árnyalt gondolkodás, az elhamarkodott ítéletektől, az érzelmi – és ezért sokszor indulatos – reakcióktól való távolságtartás jellemző” – mondja.

Úgy véli: „A T72 mozgalomnak is nagyon fontos feladata a dialógusra építő intellektuális gondolkodás, a kiegyensúlyozottság, az árnyaltság és a párbeszédkultúra közvetítése a társadalom felé.”

A történész szerint „legnagyobb reményünk a saját múltunk”. A keresztény ember történelemszemlélete csak optimista lehet. A nyugati keresztény kultúrát két évezredes története során számos súlyos válság rázta meg, sokszor beszéltek hanyatlásról vagy alkonyáról, de kreatív életéről bizonyítja, hogy mindig megtalálta a megújulásához vezető utat. A történelem tehát reményre és bizalomra ad okot: sem Európát, sem a Katolikus Egyházat nem kell búcsúztatni.

A karácsony Molnár Antal számára a „legbensőségesebb ünnep”, amely „a másokra való rezonálás, az elcsendesedés és a remény kegyelmi pillanatait hozza el”.

Legyen látható az életünkön, hogy érdemes szeretni a másik embert

Pethesné Dávid Beáta, a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Községi Karának megbízott dékánja szerint a társadalom szövetének megerősítése mindennapi feladat.

„A kutatási eredményeket nemcsak bemutatni szeretnénk, hanem helyzetértékelés után aprópénzre is váltani”, azaz megkeresni, miként tudják ezek a gyakorlatban is erősíteni a „gyenge civil szövetet”. A tudományos eredmények bemutatásával a szociológus célja az, hogy „reális célokat tűzzünk ki, és ezeket meg is tudjuk valósítani”.

Pethesné Dávid Beáta a jól működő, bizalmat adó emberi kapcsolatokat tartja a lelki jóllét alapjának: „Ezt próbálom hitelesen megélni és ezzel valamiféle példát mutatni. Lássák körülöttem, hogy érdemes bízni a másikban, érdemes szeretni a másik embert. A reményt és az Istenbe vetett bizalmat a »legyen meg a Te akaratom« üzeni számomra. A legnagyobb ajándék, hogy nem tudom, mi vár rám a jövőben, a mostban kell élnem és dolgoznom” – szögezi le.

Számára a karácsony a remény és a találkozás ünnepe. „Ne szenteste döbbenjünk rá, hogy nincs kívül beszélgetnünk, együtt vacsorázunk! Életünk során mindennap meg kell teremtenünk annak a lehetőségét, hogy legyenek körülöttünk emberek.”

A családi összetartozás nála konkrét formát is ölt: „Karácsony másnapjára meghívjuk a negyven-ötven fős nagycsaládot, hogy legalább évente egyszer találkozhasson mindenki mindenkivel.”

A Hetvenkét Tanítvány Mozgalom elnökségének tagjai különböző hivatásokból érkeztek, mégis ugyanarra mutatnak rá: a remény forrása nem csupán jövőbeli ígéret, hanem a jelenben megélt valóság. A karácsony fényében küldetésük közös: a hitből fakadó szeretetet, bizalmat és felelősséget beépíteni a társadalom szövetébe, oda, ahol a leginkább szükség van rá.

Trautwein Éva
Fotó: Lambert Attila

Amikor kinyílunk a találkozásra

Fehérváry Jákóval, a római Anselmianum rektorával beszélgettünk

A Sapientián találkoztunk Fehérváry Jákó bencés szerzetessel, aki az elmúlt években a budapesti szerzetesi hittudományi főiskolát vezette, idén nyáron azonban annak anyaintézménye, a római Szent Anzelm Pápai Egyetem rektorává nevezték ki. Új megbízatásáról, a liturgia jelenéről és jövőjéről, az adventi és a karácsonyi időszak számára kedves szertartásairól beszélgettünk.

– Nemrég ellátogatott az Anselmianumba XIV. Leó pápa. Milyen érzés volt, hogy nem sokkal római megbízatásának kezdete után máris a Szentatyát várják az intézményükbe?

– Valamikor nyáron jött a hír, hogy Leó pápa igen mondott erre a kérésre, mégpedig nagyon gyorsan, napokon belül. Örültem neki. A személyes életemben történt intézményváltás időben nagyjából egybeesett a pápaváltással. Kíváncsian várom, mit fog hozni Leó pápa pontifikátusa, hová kerülnek a hangsúlyok. Úgy látom, óvatosan fedi fel a lapjait, de szépen.

A pápa fogadásának megszervezésében nem vettem részt, nagyon új vagyok még az egyetemen. A tapasztaltabbak találták ki a részleteket. De mivel a házban én vagyok a harmadik ember, az érkezésekor már én is ott álltam az ajtóban. Ekkor készült a fénykép, amit az előbb néztünk: a fogadóbizottságban a sorban ott van a primás apát, a perjel, a rektor és Baldisseri bíboros, akinek a címtemploma a Szent Anzelm-templom.

– Sokszínű, soknemzetiségű intézmény az Anselmianum?

– Igen, nyolcvanhárom országból érkezik a diákság. A tanárok között az olaszok aránya kicsit magasabb, mint a hallgatók körében, de az is nagyon nemzetközi a csapat.

– Az Anselmianum nem csak az egyetemi hallgatók intézménye, egy szerzetesi közösség is tartozik ide. Ebbe a közösségbe csöppent bele, amikor megérkezett?

– Ezt annyiban pontosítanám, hogy én továbbra is a pannonhalmi közösség tagja vagyok és maradok. Az Anselmianumot nevezzük inkább úgy, ahogyan egyébként is hívják: szerzetesi kollégium. Kicsit olyan, mint a budapesti bencés tanulmányi ház, csak ötvenszer akkora. Százhuszan élünk itt együtt, zömmel bencések, negyven-egynéhány országból. És vannak egyházmegyes papok is, egy trappista szerzetes meg egy-két más szerzetesi. Mission impossible-nek tűnhet, de nagyon békés a légkör, kifejezetten jó az intézmény atmoszférája. A kollégium élén a perjel áll, az egyetem élén a rektor. Van némi átfedés, mert a kollégiumi csapat egy jó része erre az egyetemre jár. Osztozunk az épületen

is: a kollégium foglalja el a két felső emeletet, az egyetem a földszintet és az alagsori termeket.

– A rektoron kívül van más magyar is az egyetemen?

– Simon László atya, a szentírásfordító, ő már huszonöt éve kint tanít. Illetve sikerült megnyerni az egyetemnek egy magyar származású bencés nővért is, Zátanyi Maurát, aki Bingeni Szent Hildegárd egyik legremekebb szakértője.

A hallgatók közül, ha jól tudom, hárman magyarok, az egyikük liturgiából doktorál, a másikuk szentségi teológiából licenciázik, és van egy vendéghallgató, aki egyébként a Musica Sacra Pápai Intézetben tanul, de hozzánk is áthallgat.

– Egy olyan intézmény élén áll, amelynek különösen erős oldala a liturgiatudomány. Hogyan látja a liturgia jelenét és jövőjét?

– Szerintem a liturgia mint olyan, köszöni, jól van, mert Isten ajándéka az Egyház számára. Most sokan figyelik Leó pápát, hogy mit fog lépni ebből a szempontból, visszavonja-e Ferenc pápa bizonyos rendelkezéseit. XVI. Benedek nagyvonalúan engedélyezte a régi rítust, aminek aztán Ferenc pápa nagyon határozottan és világosan véget vetett. Most vannak, akik azt figyelik, hogy visszalendül-e az inga Leó pápánál.

Ferenc pápa megtapasztalta, hogy a régi rítust követők – természetesen korántsem mind, de a hangos média- és gazdasági, politikai befolyással bíró köreik – a XVI. Benedek által tett engedményeket térnyerésre, hatalmi pozíciók elfoglalására használták, gyakran abszolutizálják a maguk igazságát, lenézik a többség által végzett

megreformált liturgiát, az azt megalapozó egyházképet, a II. Vatikáni Zsinat által felerősített teológiai hangsúlyokat pedig elutasítják. Én a szívem mélyén egyetértettem Ferenc pápa ezzel kapcsolatos teológiai megfontolásaival: érvelése a vonatkozó dokumentumokban kristálytisza volt.

Az látszik, hogy Leó pápa számára a béke pápasága kezdetétől fogva nagyon fontos, és valószínű, hogy ebben a kérdésben is békét akar teremteni. Úgy gondolom, hogy tiszteli Ferenc pápa törekvéseit, és az általa elindított folyamatokat fogja továbbvinni, hiszen közeli munkatársa volt, de benne talán valamivel több az érzékenység a megfontoltabb haladásra. Tett bizonyos, ha nem is hivatalos dokumentumban megjelenő gesztusokat azok felé, akik a régi rítus szerint szeretnek imádkozni: Raymond Leo Burke bíboros régi rítusú szentmisét celebrált a Szent Péter-bazilikában, Matteo Maria Zuppi bíboros pedig régi rítusú vesperást vezetett a pápa engedélyével a Szent Lőrinc-bazilikában. Ez talán békeüzenet volt Leó pápa részéről azok felé, akik a régi rítushoz való ragaszkodást nem az egyházi békétlenség szítására használják.

A liturgia jövőjével kapcsolatban egyébként nagyon érdekes híreket hallani Nyugat-Európából: egymástól független helyekről, Franciaországból, Angliából és Észak-Németországból is arról értesültem, hogy újra megtelnek a templomok.

– Nem a bevándorlók miatt?

– Nemcsak a bevándorlók miatt, hanem mert van egy új keletű érdeklődés az Egyház iránt. A Communauté Saint-Martin francia-

országi papi közösség konzervatív, de nem szélsőséges társaság, régi vágású, elkötelezett papok, diakónusok tartoznak ide. Egymástól függetlenül azt vették észre, hogy hamvazószerdán fiatalokkal teltek meg a templomok, akik később a TikTokon meg az Instagramon képeket tettek közé magukról, hamuval a homlokukon. A papok nagy elmélyültséget, csendet, odafordulást tapasztaltak a liturgia alatt. Egy hamburgi pap pedig, aki Hamburg és a Szent Anzelm-egyetem között ingázik, azt mondta, ő nem aggódik, mert a városában valami ébredést érezni.

A liturgiával kapcsolatban még nagy kérdés számomra, hogyan működik a továbbadás. Lelkipasztorként megéltem, hogy a fiatalok számára már nem evidencia, ami a nagyszüleiknek még az volt, hiszen már a szüleiknek is csak félig evidencia. Nem magától értetődő például, hogy a nagyhéten elmegyünk szertartásra. Nem rosszallás van bennem emiatt, hanem inkább egy kérdés, hogy vajon mi veszett el, és hogyan lehet újra megtalálni.

A jövővel kapcsolatban az a meggyőződés, hogy gyülekezetspecifikus liturgiákra van szükség. Ez nem azt jelenti, hogy ki kell találni liturgiákat. A jelenleg létező liturgiák atmoszférája jó, ha leképezi, hogy kik vannak ott együtt. Azt is gondolom, hogy emberléptékű terekre, emberséges gyülekezetekre és liturgikus stílusra van szükség. Ami nem zárja ki sem az áhítatot, sem a tiszteletet, sem a csendet. Újra kellene olvasni Guardinit, és megtalálni az utat a közös istentisztelet felépítő emberi alapkövekhez. Beavatásra van szükség.

A liturgia jövője az, amit Ferenc pápa a *Desiderio desideravim*-ben leírt. Ehhez írtam is egy kommentárt, mert három évvel ezelőtt rendeztünk egy Sapientia-napot e témában. Szerintem a Szentatya ebben az apostoli levélben rátapintott arra, hogy mi a követendő irány.

– A beszélgetésünk nem sokkal karácsony előtt jelenik meg. Megosztaná az olvasókkal, hogy mit jelent Önnek a karácsony? Kötődik hozzá valamilyen meghatározó emléke, akár a gyerekkorából?

– Az utóbbi években tudatosult bennem, hogy az advent sokkal fontosabb nekem, mint a karácsony. Az adventben van valami letisztult, derűs csöndesség, kialvatlansággal párosulva. S ez utóbbiból fakad egy sajátos állapot: az ember éber, mégis valami köd ül rajta... Mindig nagyon szerettem ezt: a gyertyafényes rorátékat, utánuk a közös reggelit; ez összehozott bennünket.

Szívesen időzöm az adventi szövegeknél, öröm számomra a remény, az eljövételre várakozás ideje, amikor kinyílunk a találkozásra. A karácsony a felfokozott várakozás után nagyon gyorsan elmúlik. Pannonhalmán gyönyörű az ünnepi liturgia, nagyon szeretem a karácsony meghirdetését, a vesperást, a hosszú vigíliát, amikor Izajás „karácsonyi” jóvendőléseit énekeljük, meg Nagy Szent Leó pápa gyönyörű beszédeit – a karácsonyi vigílián tulajdonképpen mindent énekelünk, ez óriási élmény.

– Egy hosszú prózai beszédet énekelnek?

– Igen, de Nagy Szent Leó, aki nagy szónok volt, olyan prózát írt, aminek ritmusa, lüktetése, felépítése van, abszolút énekelhető. Egyébként a gyerekkori karácsonyokkal kapcsolatban a legszebb emlékeim az ajándékok kileséséhez kötődnek, azt hiszem.

– Kutakodtak a lakásban?

– Hogyne, és terveket szóttunk a nővéremmel; volt egy naptár, amibe felírtuk a stratégiát, még jelszót is kitaláltunk. Pici lakásban éltünk akkoriban, de gyerek szemmel nézve az is óriásivá tud tágulni, így emlékszem vissza. És maradandó emlékem a karácsonyi asztal is. Édesanyám és édesapám nagyon hagyományos családból jöttek, ezért a menü minden évben ugyanaz volt: mákos guba, rántott hal, francia saláta, szentelmények, dió, méz, fokhagyma, alma. December 24-én ebédre halászlévet ettünk, természetesen bajai módon elkészítve,

mert Szekszárd halászlé szempontjából a bajai kultúrkörhöz tartozik, és édesapám is bajai. Ez volt az egyetlen étel, amit ő főzött, a karácsonyi halászlé. A hal bontásában, tisztításában segítettem is neki.

– Vannak különösen kedves szövegrészletei is a karácsonyi ünnepekörből, az adventből?

– Az adventi idő utolsó napjaiban elhangzó Ó-antifónákat nagyon szeretem. És a zsolozsma-himnuszokat, különösen a reggeli dicséret himnuszát, az adventi vasárnapok gregorián tételeit, főleg az áldozási énekeket. Nagyon szép a Rorate, akár az egyszerű antifónás változata, akár az advent negyedik vasárnapján énekelt introitus. Fontosak számomra Izajás messiási jóvendőlései, amiket a gyertyagyújtásokon éneklünk. Nagyon szeretem a régi magyar adventi népénekeket is, Az Úristen Ádám atyánknak az egyik nagy kedvencem. De főleg az Ó-antifónák.

– Ez utóbbiakról szóló elmélkedését minden adventben kitesszük a Magyar Kurír-ra, a legolvasottabb írások egyike. De térjünk vissza kicsit az Anselmianumhoz, amelynek az egyik legfontosabb képzési területe a liturgia.

– Igen, a liturgikus intézet tulajdonképpen a húzóágazat, ebben szinte „monopolhelyzetünk” van. Az Anselmianum az egyetlen olyan egyetem a világon, ahol liturgiából doktorátust lehet szerezni.

– Mennyire erős napjainkban a liturgia iránti érdeklődés? Mit tükröz a jelentkezők száma?

– Ez érdekes kérdés, mert sok embert a püspöke küld, hogy akkor te leszel az én egyházmegyei liturgikus referensem, tessék elvégezni ezt a képzést. Vagy: te fogsz a szemináriumban liturgiát tanítani, végezd el ezt a képzést! Ez azt is jelenti, hogy nem mindenkinben egyformán erős az elhivatottság. A képzés maga szerintem nagyon magas színvonalú, erősen történeti

szemléletű, tehát nem annyira a praktikus liturgikus kérdésekre összpontosít, hanem inkább a szövegeket, könyveket vizsgálja.

– Ön miről írta a doktori dolgozatát annak idején?

– Az én témám kilógott a sorból, mert Párizsból érkeztem, és Párizsban némileg más volt a hozzáállás: az 5-6. századi latin szerzetesség bűnbánati gyakorlatairól írtam a korabeli Egyház bűnbánati gyakorlatainak és liturgiájának kontextusában. Alapvetően szerzetesi szabályzatokat vizsgáltam, persze a szerzetesi irodalom tágabb horizontjába helyezve. A szerzetesi bűnbánattartásnak vannak olyan liturgikus vonatkozásai, amelyek segítenek mélyebben megérteni a korai Egyház szentségi teológiáját is, ha beszélhetünk ilyenről.

Verestói Nárcisz
Fotó: Merényi Zita

GLORIA
IN EXCELSIS DEO

O SALUTARIS
HOSTIA

DONA
NOBIS PACEM

EX STEPHANE INTERCEDE PRO NOBIS APVD REGEM SAECVL

A Szűzanya nem andalgott

A Szent István-bazilikában ünnepeltek a Regnum Marianum közösségei

A Regnum Marianum tagjai december 8-án ünnepelték elköteleződésük napját a budapesti Szent István-bazilikában. Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén a „Mária országa” közösségei közös szentmisén vettek részt, melynek főcelebránsa és szónoka a 75. születésnapját idén ünneplő Bíró László nyugalmazott tábori püspök, egykori családreferens püspök volt.

A szentmisére való bevonulás után a Regnum házfőnöke, Horváth István köszöntötte a koncelebráló, meghívott és regnumi atyákat, valamint az ország számos pontjáról érkezett gyerekeket, fiatalokat és vezetőiket, családtagjaikat, akik teljesen megtöltötték a bazilika hatalmas épületét. Ezen az estén is összegyűltek a regnumi kisközösségek, hogy megerősítsék összetartozásukat és elköteleződésüket. A magyar ifjúságnevelő közösség 1902-ben Szeplőtelen Fogantatásról Nevezett Mária Kongregáció néven csatlakozott a világszerte elterjedt Mária Kongregáció lelkes mozgalomhoz. A Regnum Marianum elnevezés abból a hagyományból ered, amely szerint az örökös nélkül maradt Szent István király a Szent Koronát és Magyarországot Szűz Máriának ajánlotta fel a halála előtt.

„Azt hittem, hogy a regnumiak is velem együtt öregsznek, de örömteli csalódás van bennem, mert látom, hogy a Regnum fiatalodik. Látjátok, én öreg vagyok, két botom is van. A rendes püspöknek csak egy, nekem meg kettő is, ilyen gazdag vagyok. Örömmel köszöntelek benneteket!” – szólította meg a gyerekeket Bíró László püspök, aki egészségi állapota miatt ülve misézett. Homíliájában úgy fogalmazott: regnuminak lenni, Mária országát képviselni azt jelenti, hogy „átadom magam Istennek”. „Jézus a középpont, körülötte forog az életünk, és

nem vagyunk unalmasak.

Örömteli ember vagyok, ahogyan a Szűzanya is örült, amikor megkapta az örömhírt, és sietve ment a hegyeken keresztül Erzsébethez. Nem andalgott. Mert a Szentlélek nem bírja a lassúságot, a lagymatag, andalgó, unott keresztényeket. A regnumi közösség tagjának lenni öröm, büszkeség. A küldetés az, hogy egészen odaadjam magam Istennek, a központom Jézus legyen. Vigyem az evangéliumot, azaz másokat is meg merjek hívni a közösségembe, és gyengéd legyek, ahogyan édesanyaként Mária is az volt. Ő a reményünk, mert hazaért” – fogalmazott a püspök.

A szentbeszéd után a közösségben először fogadalmat tevő fiatalok a szentély lépcsőin sorakoztak fel, és a hívekkel együtt imádkozták el a hitvallást, a keresztségkor már kimondott „igen” megerősítéseként. Majd a kezükben tartott mécseseket meggyújtva elmondták a közösség fogadalmi imáját. Végül az egész templomi közösség együtt zengve énekelte: „Mária, édesanyánk! / Sereged dala zeng ma az égig. / Küzdeni harcba siet, / lilimlobogója fehérlik. / Csupa dal, csupa tűz, csupa élet. / Égi vezérünk! Győzni remélünk, / mert te velünk vagy, és mi tevéled.” Ezután a Regnum Marianum vezetősége, a Hatok a befogadás jeleként kézfogással köszöntötték a csapatok újonnan elköteleződött tagjait.

A hagyományokhoz híven a szentmise után átadták a közösségért végzett kiváló munka elismeréseként odaítélt díjakat. Elsőként az „Év vezetőjét” köszöntötték. Olyan vezető kaphatja ezt a díjat, aki az elmúlt években kiemelkedően szolgált a rábízottakat, különös odaadással és figyelemmel kísérte őket, testi-lelki gyarapodásukat mindig szem előtt tartotta, így példaként állítható a közösség elé.

A díjazott idén Balázs János (Janesz) lett, akit így méltattak: „Elkötelezett, terhelhető, jobbá tesz maga körül mindenkit, hivatásként éli meg regnumi ténykedését, Isten munkatársaként tevékenykedik. Jelmondata: »Több jobbat, kevesebb többet.«”

Az „Év emberének” Pataki Jánost választották, akiről többek között ez hangzott el: „Jó és megbízható vezető, kitartó, lelki és praktikus érzékenységgel megáldott, csapatát kilenc évig vezette. Feleségével, aki mindenben támogatja, jelenleg negyedik gyermeküket várják, így nemcsak vezetőként, de családapaként, a házasság szentségében élve is sokak számára példa.”

Végül a Pro Regno Mariano díjat, a közösség életműdíját adták át, melyet mindig olyanvalaki kap, aki egy emberöltőn át kiemelkedő szolgálatot végzett a Regnumért, s elősegíti annak lelki és szellemi fejlődését. Az idei kitüntetett Sebők Sándor főtí plébános lett, aki több mint negyvenöt évvel ezelőtt kezdte meg regnumi működését. Harmincöt éve Fóton szolgál, számos közösséget, klubot alapított és indított útjára, sok regnumi házaspárt készített fel a házasságra, esketett és kíséri őket ma is.

A főtí templom zenekara – melyet Borka Zsolt vezet, aki betegsége miatt nem tudott részt venni az eseményen – gyönyörű énekekkel tette még ünnepélyesebbé az estet.

Az ünnep zárásaként a Regnum Marianum közösség tagjai agapén vettek részt.

Ujváry-Radics Gabriella
Fotó: Lambert Attila

„Az az első, fiam, hogy ne féljen a legény”

Beszélgetés John Bayer ciszterci szerzetessel

John Bayer OCist júliusban érkezett Magyarországra és kapcsolódott be a Ciszterci Rend Zirci Kongregációja, valamint a rend öt oktatási intézménye életébe. János atya az Our Lady of Dallas ciszterci apátság szerzetes papja. Már elboldogul a magyar nyelvvel, és ha hazatér, szeretné megismertetni irodalmunkat a dallasi gimnáziumukban. Karácsony előtt arról beszélgettünk vele, hogy miként lett Isten „barátja”, hogyan éli meg szerzetesi, illetve tanári hivatását, és milyen változásokat hozott az életébe a magyarországi missziója.

– Hol tölti idén a karácsonyt?

– Hazautazom, és a szerzetestársaimmal együtt ünnepelünk majd. Az adventi napok után, amikor igyekszünk figyelmesebbé válni egymás iránt is, eljön a karácsony, ami nagyon szép időszak a közösségünkben. A karácsonyt és a szilvesztert együtt töltjük, ezek fontos közösségi alkalmak számunkra. December 20-a után kezdődik a szünet. Nagy kincs, hogy van az évben egy időszak, amikor több időnk jut egymásra. A tanév során nagyon elfoglaltak vagyunk, a karácsonyi napokban viszont elmélyíthetjük a baráti kapcsolatainkat a közösségen belül. Együtt kávézhatunk, beszélgethetünk anélkül, hogy az órát kellene figyelnünk. Sok közös programot szervezünk ilyenkor, hogy együtt legyünk. Valóban élvezzük ezt az időt.

Mindenki szabadon bekapcsolódhat abba, amihez kedve van, nincs „felülről” szervezett program. Általában két-három szerzetes javasol valamit, filmet, múzeumlátogatást, sportvétekenységet vagy közös olvasmányt, mindig van az időtöltéseink között szórakozás, sport és kultúra is. Január 14-éig leszek otthon. Ez alatt feladataim is vannak: hivatásfelelősként lelkigyakorlatot tartok a szerzetesi életünk iránt érdeklődőknek. A személyes tervem pedig az olvasás. Az *ember tragédiája* is szerepel a listámon.

– A dallasi ciszterci közösség szorosan kapcsolódik az iskolások családjaihoz. Hogyan vonják be őket az ünneplésbe?

– Elsősorban a liturgia által. Karácsonykor sok család részt vesz az éjféli misén. Szilveszter este kilenctől éjfélig eucharisztikus szentéimádást tartunk, erre is sokan eljönnek. Adventben az iskola karácsonyi koncertet ad, amelyen a diákok énekelnek. A szerzetesek szívesen meglátogatják a diákok családjait. Ugyanakkor ebben az időszakban az a legfontosabb számunkra, hogy közösségként együtt legyünk, és megerősítsük az egymáshoz fűződő kapcsolatainkat.

– Amerikában él, de most németül beszélgetünk. Honnan a nyelvismerete?

– Édesanyám Németországban született, így már gyerekkoromban is találkoztam időnként a nyelvvel, amikor meglátogattuk a németor-

szági rokonainkat. Valójában azonban csak az egyetemi éveim alatt tanultam meg igazán németül. Teológiát hallgattam, Joseph Ratzinger, a későbbi XVI. Benedek pápa műveit és más szövegeket olvastam. A Dallasi Egyetem után majdnem öt évet töltöttem Rómában, egy szemesztert pedig Heiligenkreuzban, Ausztriában. Ez nagyon sokat lendített a némettudásomon. Rómában még német nyelvű szemináriumon is részt vettem.

– Vallásosan életet élt a családja?

– A szüleim katolikusok voltak, vasárnaponként misére jártunk, a példájukkal megmutatták, hogy ez fontos. Átadták nekünk, hogy van az életben valami nálunk nagyobb, amit meg kell hallanunk, tisztelnünk és követnünk. Bár családként nem igazán imádkoztunk együtt, a templomba járás természetesnek számított nálunk. Apám nagy gondolkodó volt, teológiát tanított az egyetemen. Gyerekként olyan kérdéseket tett fel nekünk, mint például hogy „Mi a szeretet lényege?”. Majd Szent Tamást idézte: „A szeretet a másik javát akarja.” Már az is mélyítette a lelkemet, hogy léteznek ilyen kérdések. Igyekeztem egy racionális, nem pusztán szentimentális lelkivilágot kialakítani magamban. Körülbelül tizenkét éves koromban a szüleim sajnos elváltak. Mégis sok mindenért hálás vagyok nekik.

– Mikor vált igazán fontossá a személyes kapcsolata Istennel?

– Tulajdonképpen mindig fontos volt számomra Isten. Soha nem hagytam abba az imádkozást, még ha nem is számítottam mindig példamutató gyerekek. Élénk voltam és energikus, ami jó, de néha impulzív és önző is. A szüleim válása után gyakran maradtunk egyedül a testvéreimmel, mert édesanyám sokat dolgozott, és továbbtanult, hogy biztosítsa a család megélhetését. Ez egyrészt érettebbé tett, másrészt erkölcsi kihívások elé is állított olykor. Az egyetem első évében előfordult, hogy nem mentem vasárnapi misére, mert rájöttem, hogy vannak hétköznapi misék is, amelyek csak harminc percesek. Nem voltam mindig hűséges, de Isten mindig hűséges volt hozzám, folyton hívott magához, és én lépésről lépésre közelebb kerültem hozzá. Hatalmas ajándéknak éltem meg a Dallasi Egyetemen töltött időt, ami erős keresztény közösséget, jó barátságokat hozott az életembe, és filozófiai tanulmányokat meg egy Rómában töltött szemesztert. Mindezek elmélyítették a hitemet.

– Milyen tervei voltak az életével az egyetem elvégzése után?

– A tanulmányaim során váratlanul felfedeztem magamban a vonzalmat az imádság, a tanulás, a testvériesség és a közösségi élet iránt, noha meg akartam házasodni, és ismertem is egy csodálatos fiatal nőt. Rájöttem: nem vághatok bele a házasságba anélkül, hogy őszintén meg ne vizsgálnám magamban a szerzetesi hivatás kérdését, különben belső megosztottságban maradok. Ezért jelentkeztem Dallasban a ciszterci közösségnél. Eleinte azt reméltem, Isten azt mondja majd: „Engedelmes voltál, ezt bizonyítottad, most elmehetsz.” De minél tovább maradtam, annál inkább éreztem a vágyat, hogy ott maradjak. Már nemcsak engedelmességből tettem Isten akaratát, hanem akartam is azt, amit ő akar. Az első év végén elmondhattam egy imádságban: a szívem igent akar mondani Isten hívására. Éreztem, hogy kegyelemből valóban Isten fia és – Ábrahámhoz hasonlóan – Isten „barátja” vagyok (vö. Iz 41,8 – *a szerk.*). Az örökfogadalomig még öt év volt hátra, de a döntés a szívemben már megszületett. Valódi kétség nem merült fel bennem. Az első év karácsonyán felismertem: örülök a szerzetestársak közösségének, még ha sírok is néha, és hiányzik néhány dolog. Az életem tanulással folytatódott, a filozófiai és teológiai tanulmányok mellett már tanítottam is a gimnáziumunkban.

– Hivatásának érezte a tanítást?

– A hivatás számomra az Istennel való kapcsolat. A szerzetesség áll az életemben az első helyen, ebből fakad a papság és a tanítás. Tanítok és oktatok papi és szerzetesi identitásomból fakadóan. Ez utóbbi határozza meg, hogyan tanítok. Hasonlóan a sivatagi atyákhoz – például Szent Antalhoz –, akikhez az emberek odamentek, és azt mondták nekik: „Atyám, adj egy szót! Segíts megértenem valamit az életemben!” A nyelvtan oktatása is fontos, de mindig látnom kell az ember szívében lévő kérdést. Tudom,

hogy a gyerekekkel való kapcsolat nem azon múlik, mennyi nyelvtant tanítok nekik. A nyelv oktatása szükséges ahhoz, hogy jó tanár legyek, de a döntő az, hogyan lépek mélyebben kapcsolatba egy gyermekkel. Van-e személyes és gondoskodó kapcsolatom vele? Segíték-e neki, hogy igazán felfedezze Istent és az élet értelmét? A diákra úgy gondolok, mint valakire, aki Szent Antalhoz érkezik, és azt mondja: adj egy szót, az élet kenyerét!

– Iskolája, a dallasi Cistercian Preparatory School honlapján sok könyvhöz fűz ajánlót. Hogyan, mi alapján választ olvasmányt?

– Igyekszem sokat olvasni, de elsősorban olyasmit, ami a munkámhoz, a felelősségi területemhez tartozik. Szeretek tanítani, előadni, és szeretném valóban jól ismerni, amiről beszélek. Ha azt érzem, hogy amit tudok, nem elég, bemegyek a könyvtárba, és tanulok. Ez egyrészt jó szokás, biztonságot ad, másrészt viszont talán túl sokat dolgozom. De annyira élvezem a munkámat! Regények olvasásáig így csak ritkán jutok el, pedig jót tenne a lelkemnek. Nem töltök velük sok időt, mert mindig a feladataimra gondolok. Néha úgy érzem, alázatosabban és nyugodtabban kellene olvasnom. Mindenesetre Magyarországon már négy regényt is elolvastam, mert ezek is a feladataimhoz tartoznak. Örülök, hogy Isten megadta ezt a lehetőséget. A magyar irodalom lenyűgöz.

– Feladata a magyar irodalom megismerése?

– Igen. Szeretném jobban megismerni az országot, a népet. Hálás vagyok a magyarországi misszióért. Tudom, hogy itt valami különlegesen értékes van jelen; lelkesít a kultúra, nagy tisztelettel és érdeklődéssel fordulok Magyarország felé. Megszerettem ezt az irodalmat, a regények, amiket eddig megismertem – *A Pál utcai fiúk*, *Az ajtó*, *Abigél*, *Egri csillagok* –, nagyszerűek. Egyelőre angolul olvastam őket, de ki tudja, egyszer talán magyarul is fogom. Remélem, néhányat ezek közül a dallasi iskolánkban is megismertethetek majd a diákokkal. Szívesen harcoltam volna Dobó István oldalán. Nagyon megérintettek a szavai: „Az az első, fiam, hogy ne féljen a legény. A többi aztán megjön magától is.” Ha az ember bízik Istenben, és igyekszik követni az akaratát, akkor félelem nélkül élhet. Természetesen nem vagyok tökéletes, de életcélként ezt a mondatot a magaménak érzem. Nagyon szeretem ezt a gondolatot.

– Amikor arról van szó, hogyan kellene az Egyháznak kapcsolatba lépnie a világgal, gyakran beszél az úgynevezett ökotonról. Mit ért ezen?

– Az ökoton eredeti jelentése szerint két ökológiai léttér közötti átmeneti zóna. Ter-

mékeny terület, de éppen köztes jellegénél fogva más, mint a vele szomszédos régiók. Szokatlan léttér, akár még kényelmetlen is lehet. Lelki értelemben is így van: a növekedés gyakran kényelmetlenségek közepette történik. Szerzetesként az én ökotonom az iskola, a plébánia vagy az útközbeni találkozások – olyan helyek, helyzetek, ahol nem természetes, hogy elismernek, és ahol kritika is érhet. Ahhoz, hogy örömmel lépünk be ebbe az átmeneti térbe, meg kell tanulnunk értékelni a növekedést, ami csak az efféle kényelmetlenségeken keresztül valósulhat meg.

– Magyarországon is ilyen átmeneti zónában vagy most?

– Igen. Egy idegen ország sok szokatlant hoz az ember életébe. A Dallasban töltött utóbbi tizenhét év után itt minden új nekem, ezért kissé kényelmetlenül és bizonytalanul érzem magam. De éppen emiatt még mélyebben élem meg a barátságot és a támogatást, amit a szerzetesektől, az iskoláktól, sok-sok embertől kapok. Ez teszi termékennyé a kényelmetlenséget. Úgy érzem, itt meghívást kapok a növekedésre. Szeretem azt a lelki bizalmat, ami eltölt. Jézus azt mondja a *János-evangéliumban*: a Lélek ott fúj, ahol akar. Készen kell állnunk arra, hogy bizonytalanságban éljük meg az életet, anélkül, hogy tudnánk, honnan jön az erő, ami mozgat, és hová visz. Még nem tudom, merre tart a misziónk, de érzem, Isten akaratát, hogy itt legyenek. Mélyen megérint a ciszterci hagyomány itteni gazdagsága – a tanítás, a lelki élet és az olyan nagy személyiségek története, mint Endrédi Vendel, Brenner János, Sigmund Lőránt, Timár Mónika. Ezek a magyar gyökök bátorítanak, formálják a jövőbe vetett reményemet, és már a dallasi közösség életét is alakítják. Nagyon hálás vagyok a magyarországi szerzetesek, tanárok és diákok nyitottságáért, barátságáért és őszinte érdeklődéséért.

Trautwein Éva
Fotó: Merényi Zita

A közösség otthonává vált plébánia

A szeged-felsővárosi Szent Miklós-plébánia tavaly jubileumi esztendőjét hirdetett „Nyolcszáz éve Felsővároson” mottóval, azzal a céllal, hogy a közösség tagjai a múltjukra tekintve megerősíthessék összetartozásukat és Szent Miklós lelkiségéből táplálkozó helyi identitásukat. A jubileumi év eseményeit úgy alakították, hogy azok egyszerre invitálták a híveket Krisztusra figyelő lelki útra, közösségépítésre és történeti emlékezésre. A plébánia minden korosztályt igyekezett megszólítani programjaival, s azok – Serfőző Levente plébános szavai szerint – valóságos erőforrássá váltak: „Ez a sokféle emberből álló gyülekezet megtapasztalhatta az egységet.”

A zarándokikon lelki hálót szőtt a közösség köré

A jubileumi év egyik legmeghatározóbb szimbóluma a Szent Miklós tiszteletére készült zarándokikon lett, amely – egy erre a célra összeállított imafüzettel együtt – egy éven keresztül járta a különböző felsővárosi helyszíneket. A kép eljutott a családokhoz, egyedülállókhöz, betegekhez, ifjúsági csoportokhoz, napközis táborba, lelkinapokra. Száznegyven helyen fordult meg, és mintegy hatszázötven ember imádkozott előtte, körülötte. Így valósult meg Serfőző Levente plébános célja, hogy a jubileumi évet ne pusztán események soraként, hanem lelki zarándoklatként élje meg az egyházközség, olyan időszakként, amely megerősíti az egységet és Szent Miklós tiszteletét.

„Ha most, egy év után megrajzolnánk az ikon útját, egy, a közösséget át- meg átszövő szálakból álló lelki hálót látnánk. Ez tart össze minket” – fogalmaz a plébános. A jubileumi évet lezáró szentmise alkalmával az ikont a templom főbejáratánál helyezték el: mostantól „itt várja imádságra a híveket”.

A múlt feltárása – az ősök nyomában Szeged-felsővárosban

Felsővárosra helyezésekor, 2023-ban Serfőző Levente plébános kutatni kezdte a plébánia történetét. Mint mondja, a múlt megismerése segít „megérkezni abba a valóságba, ahová a Jóisten küld minket”. Feltáró munkája hívta fel a figyelmet arra, hogy a templom nyolcszáz éves múltja tekint vissza: már az Árpád-korban bencés apátsági templom állt Felsővárosban, Szent Miklós püspök tiszteletére szentelve. A halászok és a hajósok patrónusának ajánlott templom azonban a tatárjárás idején elpusztult. A mai, tulajdonképpen harmadik templomot a 18. században Szegedre települt minorita szerzetesek építették.

A plébániai hívek nagy lelkesedéssel csatlakoztak a múlt megidézéséhez, feltáráshoz. A gyerekek rajz- és digitálisgrafika-pályázaton vehettek részt, arról készítették alkotásokat, hogy milyen lehetett az első templom. A felnőttek fényképeket, elsőálldozási emléklapokat, tárgyi emlékeket gyűjtöttek össze, és személyes történeteket idéztek fel a közösség életéből. Mindezeket két önkéntes rögzítette a plébánia számára. A jövőben levéltári és múzeumi anyagokkal is szeretnék kiegészíteni a gyűjteményt. A tervek szerint 2026 márciusában, amikor a felsővárosiak a minoriták itteni letelepedésének 300. évfordulójára emlékeznek majd, állandó kiállítás nyílik a templom történetéről.

Programok, amelyek közösséggé formálták az embereket

A jubileumi év egyik legkülönlegesebb eseménye a plébániai közösséghez tartozók római zarándoklata volt. Felsővárosról harminchét zarándok, házaspárok, családtagok, középiskolások, nyugdíjasok utaztak Rómába. Történelmi pillanat tanúi lehettek: ott voltak a Szent Péter téren, amikor kihirdették XIV. Leó

pápa megválasztását. Sokan életükben először jártak az Örök Városban, és mély benyomást tett rájuk a zarándoklat. A plébános szerint az út során megerősödött a hitük és az Egyházhoz kötődésük. Azok számára pedig, akik nem tudtak elutazni, a plébános „lelki zarándoklatot” szervezett: vetített képes előadásokon mutatta be Róma főbb templomait. Egy-egy alkalmon hetven-nyolcvan érdeklődő vett részt.

A plébánia közösségi élete – az ifi-, a juniori és a házasközség, a nyugdíjas klub és a bibliakör – is felfrissült, gazdagabbá vált. Elindult a templomban az állandó szentségimádás, amely sokak számára a lelki elcsendesedés alkalmát jelenti. Az év „gyümölcse” az is, hogy megalakult a Szent Miklós Karitás. „Aktívak és lelkesek a tagjai, felkeresik az embereket, és fogadják a beszélgetni vágyókat.”

A jubileumi év számos közösségi alkalmat kínált: volt családi nap, lelkinap Zöldfáson, jubileumi bál a Szent Gellért Fórumban. A kolostorkertben zenei esteket tartottak, amelyek a templomtól távolabb lévők is megszólították. „A kulturális eseményekkel elérhetjük azokat is, akik csak a távolból figyelnek minket – mondja a plébános. – Olyan élményekkel ajándékozott meg bennünket a Jóisten, amelyek összehozták az embereket. Megtapsztaltuk, hogy tudunk együtt beszélgetni, imádkozni, ünnepelni.”

A jubileumi év lezárására és a templom búcsújára készülve hagyományteremtő szándékkal rendezték meg az egy héten át tartó Szent Miklós Napokat. Közös koszorúkészítéssel kezdődtek az adventi események. A hét során minden reggel újabb posztot tettek közzé az interneten, amelyben Szent Miklós példaadó életének érdekes részleteit ismertették meg az érdeklődőkkel.

A búcsú napján, december 7-én a plébános „templomöltöztetésre” hívta a híveket: a kórustól a szentélyig teljes ünnepi díszbe öltözött a

templom, és elkészítették a zarándokútról visszatérő Szent Miklós-ikon helyét is. A búcsú szentmisét Michael Wallace Banach érsek, apostoli nuncius mutatta be.

Serfőző Levente városon belüli zarándoklatra hívta a híveket: a szegedi dóm melletti szerb-ortodox Szent Miklós-templomba látogattak el, az ökumené jegyében. Dalibor Milenković szerb ortodox esperes „tárt kapukkal és szívvel” fogadta a felsővárosi közösséget, örömmel mesélt a templom történetéről, az ortodox kereszténység liturgiájáról és a közös patrónus, Szent Miklós tiszteletéről.

A Szent Miklós Napok hetében is nagy hangsúly esett az imádságra: a csendes lelkinap és annak részeként a szentségimádás, illetve a kevésbé ismert Szent Miklós-litánia az egyéni felkészülést segítette. Az adventi zenei és kulturális események sorában kapott helyet Virágh András koncertje, valamint Kiss Norbert egyháztörténész *Felsőváros műveltsége, szerzetesi és ipari kultúrájának értékei és emlékei* című előadása.

Felsőváros ma

A felsővárosi plébánia Szeged második legnagyobb plébániája, amelyhez családi házas övezet és nagy kiterjedésű lakótelepi részek is tartoznak. Az emberekben erős a felsővárosi identitás: sokan akkor is visszajárnak ide a szentségek felvételére, ha már nem ebben a városrészben élnek. A minoriták, akiket a kommunisták elűztek innen, 1999-ben tértek vissza Felsővárosra. 2021 decemberéig látták el a lelkipásztori szolgálatot. A covid-járvány tragikus hatással volt a közösségük életre, két minorita atya súlyosan megbetegedett, az egyikük meg is halt, és a megfogyatkozott közösség végül Aradra települt. A következő években egymást váltották a lelkipásztorok a Szent Miklós-templomban, ami megviselte a közösséget.

A plébánia területén katolikus óvoda működik, az általános iskolák itt önkormányzati fenntartásúak. A hittanosokkal hét katekétá foglalkozik, Serfőző Levente plébános pedig –

aki a Szeged-Csanádi Egyházmegye Kateketikai Intézetének főigazgatója – szoros együttműködésben dolgozik velük. „A hittanosok nagy része nem jut el a templomig. Nagy szükség van a missziós lelkű katekétákra” – mondja. A hittanórák a plébánia „előszobáját” jelentik, ezért nem mindegy, hogy ezeken az alkalmakon milyen kép alakul ki a gyerekekben az Egyházzal.

A plébános hálával beszél a hívekről: „Van egy magja, kovása az egyházközségünknek. Nagy nyitottságot és szolgálatkészséget látok azokban, akik ide tartoznak; mindenben segítenek.” Serfőző Levente hisz abban, hogy a plébánia életét személyes kapcsolatokon keresztül lehet megújítani. Fontos megszólítani az embereket, közös imára és közös tervezésre hívni őket. „Egyesével és személyesen kell újraépíteni a plébánia életét” – vallja a plébános.

Felújítások – a plébánia mint otthon

Serfőző Levente célja, hogy a plébánia valódi közösségi térré váljon, ahol minden korosztály otthon érzi magát. Ezért van babzsákszoba a fiataloknak, közösségi játékok, folyamatos szentségimádásra alkalmas kis kápolna és olyan közösségi terem is, ahol a vasárnapi mise után le lehet ülni egy teára. A hívek maguk gondozzák ezt a teret, süteményt hoznak, elpakolnak – lelkesen teszik mindezt, szolgáló szeretetből.

A plébános úgy fogalmaz: szeretné, hogy „a plébánia mindannyiunk otthona legyen”. Ezért is jelent örömet számára minden újítás, fejlesztés. Nemrég adták át a műfüves foci pályát, és adventben imaösvényt alakítottak ki, amely végigvezet Jézus születésének eseményein.

A misére járás mögött nem a megszokás áll

A négygyermekes Mészáros család is azok közé tartozik, akik az otthonukban fogadták a Szent Miklóst ábrázoló zarándokikont. Régóta élnek Felsővárosban, évtizedes kötődésük van a templomhoz. Huba és Katalin a szentségi házasságra készülve vonódtak be igazán az Egyház életébe. Személyes ösztönzést jelentett

számukra, amikor Amászka László minorita atya megszólította a játszóterén a gyermekével játszó Hubát, és meghívta őket az ovismisékre. A kötődést tovább erősítette, hogy gyerekeik a felsővárosi katolikus óvodába jártak.

Mészárosék azon családok közé tartoznak, amelyekre mindig számítani lehet, megbízható, állandó tagjai a felsővárosi plébániai közösségnek. Bekapcsolódnak az ünnepek előkészületeibe, segítenek a családi programok lebonyolításában, Huba a kertrendezésben is részt vesz. Belső igényből teszik mindezt: jólesik nekik, hogy munkájukkal hozzájárulhatnak valamihez, ami érték számukra. Természetesen tekintik, hogy a plébániához tartoznak, a szentségi élet a mindennapjaik része. A misére járás mögött nem a „megszokás” áll, hanem az a vágy, hogy legyen az életükben egy hely, ahol a gyerekek biztonságban nőhetnek fel, és ahol ők maguk is otthon érezhetik magukat. Gyakran emlegetik, hogy a templomban jó érzés „együtt lenni valami fontos körül”. A gyerekek miatt különösen lényeges számukra, hogy a családok köréből többeket is a barátaiknak tudhatnak, megoszthatják velük örömeiket, nehézségeiket, gyereknevelési dilemmáikat.

„A gyerekeink mind megtalálják a helyüket a plébániai közösségekben. Az egyikük rendszeresen ministrál, a nagyobbak az ifiközösségbe járnak” – meséli Katalin. A szülők örülnek annak, hogy a gyerekeik közösséget és példaképeket is láthatnak maguk körül, olyan felnőtteket, akiktől nemcsak hittant, hanem emberi tartást is tanulhatnak. A plébánia otthon számukra, egy olyan hely, ahol a hit, a közös ünneplés és a hétköznapi törődés egyszerre van jelen.

A szeged-felsővárosi Szent Miklós-plébánia életében sokat jelentett a jubileumi év. Lelki és identitásbeli megújulást indított el, megerősítette egységében, és megmutatta, hogy a múlt öröksége ma is kovász, amely – ha engedik – áthatja és megújítja a közösséget.

Trautwein Éva
Fotó: Merényi Zita

Serfőző Levente plébános: nagy nyitottságot és szolgálatkészséget látok azokban, akik ide tartoznak; mindenben segítenek

Ki kell találni a körforgalomból

Beszélgetés Holló András kerekesszékes tánc tanárral

Holló András táncoktató nevét sokan ismerik, történetéről számos alkalommal beszélt már. A motorozás szerelmese volt, ám egy súlyos baleset következtében kerekesszékre került. Ma „házasságkarbantartó” és szalagavatóra felkészítő táncórákat tart, és tanúságtételeivel sokakat állít „Isten irányába”.

András kétgyermekes családapa, végzettségeit tekintve kertészmérnök, tánc tanár és hitoktató. Első ránézésre érdekes ez a kombináció, az ő életében mégis szerves egissé állnak össze ezek a területek. Tánc kurzusai egyben lelki alkalom is, legyen szó akár szalagavató táncokra készülő gimnazisták felkészítéséről, akár olyan házaspárokról, akik kapcsolatuk megújulása reményében látogatják az óráit. A kert pedig hobbi és hivatkozási pont számára.

– Adventi időben vagyunk e beszélgetés idején. Ahogy beléptünk az ajtón, rögtön megérintett bennünket az ünnepi hangulat.

– A feleségemmel, Virággal nemrég voltunk egy házasság fórumon, ahol arról beszélgettünk, vajon hogyan lehet jól megélni az adventi időt. Élete derekán mindenki gőzerővel dolgozik, a kisebb gyerekek folyamatosan nyüzsögnek, a nagyobbak jönnek-mennek. Lehet egyáltalán igazán elmélyülni így bármiben? Az adventnek a lelki készüllet mellett van egy technikai

vonzata is, hiszen időben is közeledik a karácsony: fogynak a napok, ki kell találni a „menetrendet”, a vacsoramenüt, az időbeosztást, a vendégségeket, be kell szerezni az ajándékokat... Világias, gazdasági aspektus ez, igen, de mégiscsak a kultúránk része, megszoktuk ebben az időszakban a sürgés-forgást. Talán még szeretjük is. Persze, az arányok fontosak, de nincs azzal semmi baj, hogy minden értelemben készülünk, várakozunk. A külső keret a belső készülődéshez is keret lehet. Mi például napról napra öltöztetjük ünneplőbe az otthonunkat: nem egyszerre tesszük ki az összes karácsonyi dekorációt, hanem mindig csak egyet-egyet. Karácsonyra végül teljes pompájában áll a ház. És mi is megérkezünk az ünnephez.

– Fontos a keret?

– Régebben nagyon fontos volt nekem. Vallásos családban nőttem fel. Én voltam a tökéletes ministráns, a tökéletes ifjúsági vezető: a mozdulatok, a kéztartás, az érthető szövegmondás, az öltözködés – mindennek a helyén kellett lennie, szabályos formában. Idővel rájöttem, hogy a keret részben érdekes lehet a történetben, de messze nem a legérdekesebb. Mert önmagában kevés, önmagában semmi. Megtarthatja a belső rendet – némelyek kifejezetten igénylik is ezt –, de kialakítani, formálni sosem tudja. Rendnek legelőször is belül kell lennie. És abból következik minden más, ami kívül megmutatkozik.

– Hogyan lesz rend belül? Önt jól megforgatta az élet, mégis úgy tűnik, odabent rend van. Nem összekuszálódtak a dolgok, hanem épp ellenkezőleg: a helyükre kerültek.

– Egyetemista koromban egy ökumenikus imacsoport tagja voltam. Együtt olvastuk a *Szentírást*, imádkoztunk, és minden alkalommal más-más felekezet istentiszteletére mentünk el. Ezt szerettem, volt körülöttem közösség, mégis azt éltem meg, hogy közben teljesen egyedül vagyok az út- és istenkereséssel. Van egy történet *János evangéliumában*, ami nagyon közel áll hozzám. Arról szól, hogy Jeruzsálemben, a Bethesda-tó körül mindig nagy volt a tömeg, betegek, vakok, sánták sorvadásosok gyűltek oda, és várták, hogy a víz megmozduljon: a hagyomány szerint ugyanis időnként egy angyal szállt alá, felkavarta a vizet, és aki ezután elsőként lépett a tóba, az meggyógyult, bármilyen betegség gyötörte is. Volt ott egy férfi, aki már harmincnégy éve feküdt betegen. Amikor Jézus arra járt, meglátta, ahogy ott fekszik. Odalépett hozzá, és megkérdezte, hogy akar-e meggyógyulni. A férfi válasza az, ami miatt fontos számomra ez a történet. Ezt felelte a kérdésre: „Uram, nincs emberem, aki bevinne a tóba, amikor felkavarodik a víz. Így mire odaérek, más lép be előttem” (*vö. Jn 5, 1-9*). Nincs emberem, aki bevigyen – ez volt a kulcs. Nekem sem volt ilyen emberem.

– A történet szerint Jézus az, aki végül egyetlen szavával meggyógyítja a férfit. Felvetődik a kérdés: kell-e egyáltalán, hogy legyen emberünk, aki elvisz hozzá?

– Olyan valaki kell, aki jó példával tud elől járni, akinek adunk a szavára, a véleményére. Mert egészen addig, ameddig az ember nem találkozik igazán és visszafordíthatatlanul Istennel, amíg nem tapasztalja meg a vele való tökéletes közösséget, addig az irányt keresi hozzá. És úgy érezheti, szüksége van valakire, aki irányba állítja.

– Ezért van, hogy amióta ráeszmélt erre, minden tevékenységét áthatja a tanúságtétel? A házaspároknak szóló táncóráira azt is szokták mondani, hogy „házasságkarbantartó foglalkozások”. Ha pedig fiatalokkal foglalkozik, abban is mindig ott van valamilyen formában a személyes tanúságtétel. És rengetegszer hívják kifejezetten lelki alkalmakra is.

– Szeretném, hogy én lehessenek az embere annak, aki úgy érzi, szüksége van valakire. És mivel bennem is kamaszként, fiatal felnőttként erősödött fel leginkább az az érzés, hogy nincs emberem, ezért különösképpen nyitott vagyok a fiatalokra. Örölnék, ha egyiküknek sem kellene azt éreznie, hogy nincs embere. Ez természetesen nem változtat azon, hogy az úton csak egyedül lehet végigmenni. Amire egyébként azért vagyunk képesek, mert Isten ezt akarja, hogy eljussunk hozzá. Útjelzők mindig vannak. Számomra ilyen volt például Kuklay Antal atya, akinek a Pilinszky-olvasatai sokat adtak nekem. Pilinszky életét is végigkísérte a belső feszültségekkel teli magányos vágyódás Isten és a benne való megnyugvás után. Sokszor végigvonul ez az érzés a szentek, különösen a misztikusok életén is. Hogyan juthatok Istennel – általa és benne – tökéletes egységre? Ez az egység az egyetlen lehetséges válasz az ember életére és minden kérdésére: megtalálni a tökéletes közösséget Istennel, és végleg behelyezkedni. A baleset után az én esetemben is maga Isten lett az, aki egyetlen szavával „rendezte” a helyzetet.

– A Bethesda tavánál várakozó beteg is Jézus szavára gyógyul meg végül, nem külső segítséggel jut el a vízhez.

– Pontosan ez a lényeg: Isten az, aki meggyógyít, aki a teljességet adja. Mi annyit tehetünk, hogy kinyitjuk a szívünket, és várakozunk, vágyakozunk rá. A kapcsolat adott, hiszen meghívott bennünket a szeretetre. De hogy ez a kapcsolat mikor és hogyan mélyül el, az nagyrészt nem rajtunk múlik. Számomra például nem az volt a kérdés, hogy Isten létezik-e. Voltak ugyanis erős megtapasztalásaim, élményeim róla, nagyon erőteljes Isten-élményeim. Ezek mégsem bizonyultak elegendőnek ahhoz, hogy az istenkapcsolatom egy magasabb, valóban személyes szintre lépjen. Hozzá nem jutottam közelebb. Megéltem az élményt, de nem tudtam, mit kezdenék vele. Olyasmi ez, mint amikor az ember az autóval beragad egy korforgalomba. Körbe-körbe autózik, de nem találja a kijáratot, ami a célja felé viszi. A korforgalomban keringve

elkerüli ugyan a többi választást, mégsem hajt ki az egyetlen jó kijáraton. Közel van, ezért az az illúziója, hogy úton van, mégis elakad a körben. Itt jöhetnek az útjelzők. És aztán, ha megvan a megfelelő kijárat, egyedül kell végighaladni az úton a célig. A baleset után erre eszméltem rá. Hogy bármilyen voltam, vagyok vagy leszek, ő ugyanannak ismer és szeret engem, és azt akarja, hogy boldog legyek.

Ezért is állnak nagyon közel hozzám a misztikusok, különösen Avilai Szent Teréz. Ha úgy vesszük, nekem végül is ő lett az „emberem”. A példája pontosan azt mutatja meg, hogy csak fel kell fedeznünk, megértenünk és elfogadnunk, hogy Isten végtelenül szeret bennünket, életünk minden egyes pillanatában, minden létező állapotunkban. Ezért valójában ő az, aki élénk siet, és ő az, aki várakozik ránk: várja, hogy viszonszeressük. Az, hogy ezt sokszor nem tudjuk megtenni, rajtunk múlik. Isten irántunk való szeretete határtalan, mi mégis méricskélünk, magunkat egymáshoz, magunkat hozzá: „nem vagyok elég jó”, „nem vagyok elég elkötelezett”, „bűnös vagyok”. Tele vagyunk kérdésekkel, a méltatlanságunk lehúzó tudatával. Ezernyi vélt bűn tart távol tőle, pedig voltaképpen az egyetlen lehetséges válasz az, hogy viszonszeretjük. Hogyan is lehetnének méltatlanok a szeretetére, amikor ő az, aki létezésünk első pillanatától fogva teremő akarásával szeret bennünket minden állapotunkban? És végső soron ez az, ami miatt a kapcsolatban mégis ő az Úr: az odafordulásunkban ő a lényeg. Ő szeretett előbb. Kertészként hadd emlékeztessenek a Paradicsomkertre. Isten annyit kért Ádámától és Évától, hogy a jó és a rossz tudásának fájáról ne egyenek. Pontosan azért, mert ott egységben voltak, közösségben Istennel, a legtisztább teremtményeiként. Mégis leszakították a tiltott gyümölcsöt, hogy egyenek belőle. Ezáltal vált valóságukká a szembenállás. Felismerték, hogy létezik szembenállás: jó és rossz szembenállása. E tudás azonban gögőt szül, és ez az, ami miatt az ember eltávolodik Istentől. Az Istennel való kapcsolat azonban nem a jó és a rossz tudásán múlik.

– Az egész ellentmondásnak tűnik. Valódi szabadság az, ha nincs választási lehetőségünk? Milyen választási lehetőség az, ami zsákutcába visz? Mi tegyünk a kapcsolatért?

– Mindenki élete tart valamerre. Az Istent kereső ember élete értelemszerűen Isten felé igyekszik tartani. Gondoljunk csak a korforgalomra. Avilai Szent Teréz azt mondja, az igazi haladás az, ha nem sokat gondolkodunk a hogyanon, hanem egyszerűen csak nagyon szeretünk. A cél a feltétel nélküli egyesülés Istennel. Ő az Istennel való kapcsolatot egy sze-

reteten alapuló, bensőséges, folyamatosan aktív párbeszédnek tekinti, amelyben a lélek önmaga mélyén, Isten fényében ismeri fel és ismeri meg önmagát. Ez az ismeret nem az időben, és nem az emberi dimenzióban bontakozik ki. Teréz meg is jegyzi: nehéz emberi módon, emberi szavakkal beszélni arról, hogy milyen az, amikor megvalósul és kiteljesedik ez a kapcsolat. Akkor már nem az számít, hogy sokat imádkozom-e, sokat böjtölök-e, sokat olvasom-e a Szentírást. Az számít, hogy egyre jobban szeretek. Az egész ugyanis fordítva működik. Ha hagyom, hogy Isten szeressen engem, én is szeretni kezdek őt, ővele és őbenne. És ezért fogok egyre többet imádkozni, ezért megyek templomba, ezért tartom fontosnak a böjtöt, ezért olvasom a Szentírást, ezért hagyom arra, hogy szentáldozáshoz járuljak. Ezért leszek Isten szeretetének követe a világban.

– És ezzel vissza is érkeztünk a keretekhez. Tehát nem a keret teremti a rendet, hanem a rend jelöli ki a keret?

– Igen. Megszületik a legbelső rend, és többé nem esik nehezünkre a keret megtartása. A baleset óta nagyon sok minden változott bennem. Többek között ez is. A korábbi külsőségek helyét átvette a belső fegyelem. Az ember szabadságot kapott. Emiatt van az, hogy a szeretetünket még Isten sem tudja kikényszeríteni. Szabadon dönthetünk róla. A szabadság a szeretetre való szabadságot jelenti, nem a bármire való szabadságot. És itt is van egy ellentmondás: ha valaki belegondol ebbe, rájön, hogy éppen a szeretetemmél korlátozom minden pillanatban a szabadságomat: szeretem a feleségemet, ezért nem csalom meg, nem hagyom el. Szeretem a gyerekeket, ezért nem válok el, nem hagyom el. De ez nem az ő döntésük, hanem az enyém. És itt egyenlítődik ki az ellentmondás: Isten ugyanis pontosan ugyanígy van velünk. Bármit teszünk, bármilyenek vagyunk, ő szeret, és soha nem választ helyettünk mást. Soha nem hagy el. Mi pedig őáltal, ővele és őbenne élhetünk teljes életet. Ő maga a keret.

Horogszegi-Lenhardt Erika
Fotó: Lambert Attila, Vermes Tibor

Túl a hetvenen is szolgálja a betegeket Borsodban

Salamon Sándor körzeti orvossal találkoztunk

„Lácacséke, Dámóc, Semjén, Kisrosvágy, Nagyrosvágy és korábban Ricse községek Pro Sanitate díjas és a Magyar Orvosi Kamara által kitüntetett háziorvosa, a Magyar Orvosok Szövetségének volt elnökségi tagja, Lácacséke Önkormányzatának képviselő-testületi tagja, Lácacséke és Kisrosvágy díszpolgára.” Így kezdődik Salamon Sándor életrajza és legalább hárommbernnyi életpályájának több oldalas bemutatása az évről évre megjelenő *Magyarország sikeres személyiségei* című kiadványban. Salamon Sándor idén március 15-én Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését kapott, de büszke a Pro Sanitate díjra, a Magyar Orvosi Kamara elismerésére is. Neki a Jóisten és a betegek parancsolnak – szokta mondani.

Felkerestük tehát Salamon Sándort, aki a Cigándi járásban körzeti orvos. Jelenleg kétezzer-kétszáz embert lát el szórt településeken, naponta több mint száz kilométert tesz meg autójával, és segíti a sárospataki, illetve a sátoraljaújhelyi ügyeket is. Feleségével, Angyal Angélával, aki szintén orvos, negyvenhárom éve házasságban. Mindketten Magyarország egyik legszegényebb térségében, Borsodban látják el a betegeket, ahol remény sincs arra, hogy életük nyolcadik évtizedében járó házi orvosokként át tudják adni praxisukat fiatalabb kollégáknak. Angéla azonban azt mondja, nem is lenne képes

erre, őt a rendelőből viszik majd ki a temetőbe. Ahol mindenszentekkor döbbenettel tapasztalta, hogy már mindenkit ismer.

Önzetlenül adni, alázatosan kapni

„Nem volt unalmas mellette az élet” – mondja a férjéről Angéla. „Egy sikeres ember háta mögött mindig ott áll egy asszony – veszi át a szót Sándor. – A díjakat igazából nem én kapom, hanem ő és a Borsodban dolgozó kollégák. Mondják, hogy különc vagyok, de én átlagembernek tartom magam, nem egészen normális körülmények között.”

Angéla római katolikus, Sándor görögkatolikus. Idén augusztus 19-én Kisrosvágyon, egy kétszáz lelkes faluban állított keresztet, most pedig december 13-ára adventi koncertet szervezett határon túliak meghívásával. Több zarándokutat vezetett már Rómába, Erdélybe, Kárpátaljára és a Felvidékre is. Ezekért a szolgálataiért sohasem fogadott el pénzt. Mint mondja, hitet és élményt akart adni az embereknek. „Önzetlenül adni és alázatosan kapni” – ez a mottója, ami meghatározza hozzáállását az orvosi munkájában, és abban is, ahogyan az elismeréseket fogadja.

„A családban nem volt orvos korábban a nagybátyámon kívül” – kezdi hivatása történetét. Sokáig nem is nagyon gondolt arra, hogy orvos lesz, hiszen zenei általános iskolába járt, abszolút hallása van, tizenegy éven át tanult hegedülni, zenekarban játszott, kamarában is, és tagja volt az énekkarnak, amelyből aztán a Nyíregyházi Cantemus Kórus született. A zenei pálya is vonzotta. A festőművész rajztanára pedig azt javasolta, hogy foglalkozzon a rajzzal,

mert tehetséges. „A gimnáziumi években sokat betegeskedtem, a tanév végén különbözőeti vizsgákat kellett tennem. Szívizomgyulladásom volt, megműtöttek, de a műtét után elkaptam egy fertőzést. A szüleimnek azt mondták az orvosok, hogy valószínűleg nem tudnak megmenteni. Megérintett a halál, de nem ragadott el, elengedett a kezéből, ami miatt úgy döntöttem, az orvosi egyetemre felvételizek. De nem csak ez vitt az orvosi pálya felé. Édesapám ismerőse révén bemehettem egy boncolásra, egy másik ismerőse pedig sokszor bevitt a sebészeti osztályra. Jártasságot szereztem, sok mindent láttam.”

Orvos, polgármester

Orvosi tanulmányait a debreceni egyetemen végezte, közben részt vett a tudományos diákkörben, dolgozott a sebészeti és a szülészeti klinikán, versenyeket nyert, genetikával és ikerszüléssel foglalkozott, orvostörténeti cikkeket írt. „Semmi közöm nem volt a politikához. Próbáltam belépni a pártba, de közöltem, hogy nem. Ennek ellenére köztársasági ösztöndíjat kaptam, és klinikai kerettag voltam. Karikatúrákat rajzoltam lapokba, és dolgoztam az *Egyetemi Élet* című lapnak. Nyíregyházán, a kórházban a tüdőgyógyászati osztályon volt állásom, a Kórányiban szakvizsgáztam, Budapesten. Nyüzsgő voltam akkor is, amikor még nem ismertem Angélat.”

Feleségével egy vacsorán ismerkedtek meg. Telefonon kérte meg a kezét, hiszen Angéla Kisvárdán élt, Sándor pedig Nyíregyházán. „Próbáltak befolyásolni az orvosok, hogy maradjak Nyíregyházán, de a feleségemre hallgattam, így kerültem Kisvárdára.”

Ott a belgyógyászaton dolgozott, a tüdőgyógyászaton pedig helyettesített, ezenkívül háziorvosi ügyeletet vállalt Kisvárdán és Mándokon. „Amikor az első gyerekünkkel volt várandós a feleségem, egy fizetésből éltünk. Ha Szabolcs megyében vállalom háziorvosi állást, mivel a tüdőgyógyászat hiányszakma volt, az akkori törvények szerint visszarendelhettek volna. A megyeváltás lehetővé tette, hogy Borsodban nézjek háziorvosi munkát. Egy fogorvos kollégám hívott ide minket, korábban sosem jártunk itt.”

A kilencvenes években Sándor Révleányvár, majd később Lácacséke községek polgármestere lett, Angéla pedig Dámócé. „Úgy gondoltuk, két értelmiségi hátha tehet itt valamit. A görögkatolikus püspökök is a betegek közé tartoztak, szerzetesek voltak Dámócon. Az orvos, a pap és a polgármester szépen összedolgozott. Kocsis Fülöp segített a dámóci énekkarnak, tanított, így közösséget tudtunk kovácsolni az idősekből. Ennek eredményeként megteremtettük a falu múzeumát is. Révleányváron polgármesterként zeneiskolát hoztam létre. Az itt tanuló gyerekek nyelvtanítást és internettanítást kaptak, ami a továbbtanulásnál csökkentette a hátrányukat. Megkeresett a dobrai polgármester, akivel azt terveztük, hogy a nyugat-európai hármashatár koncepciót alkalmazzuk Dámócon, megnyitjuk a határt a régi borostyán- és sóút vonalának megfelelően. Magyarország akkor még nem volt tagja az Európai Uniónak. Különlegeségnek számított ez az elképzelés, tárgyaltunk

Salamon Sándor: szeretni kell az embereket a hibáikkal együtt

róla a politikusokkal is. A két szomszéd ország kormánya és önkormányzatai megszavazták a tervünket, a térségbeli önkormányzatok viszont nem támogatták.”

Sándor a mindennapi körzeti orvosi munkája mellett számos szakmai lapban publikált. A *Látélet* részéről megkeresték, hogy vegyen részt a lap szerkesztésében. „Akkor még nem volt internet, Szentendrén működött a szerkesztőség, a kiadóhivatal pedig Budapesten. Két gyerekünk volt már. Orvosszervezetek is megkerestek, ezekben is dolgoztam.”

Sándor 1986. december 16-ától körzeti orvos a leghátrányosabb helyzetű településeken. „Akkor még más világban éltünk, nem volt ilyen hangsúlyos a bürokrácia, és a nővérek nagy része is kiment a betegekhez. A perifériákra nem szívesen jönnek dolgozni se orvosok, se nővérek. Amikor körzeti orvos lettem, több volt még a fiatal, de a tehetségesek lassacskán elmentek. Sok itt az idős ember. Szeretek elbeszélgetni a betegekkel, mert sokat tanulok tőlük. Szót értek a cigányokkal is, egyformán beszélek mindenkivel, a börtönviselttel is. Szeretve gyógyítok, hiszen a beteg ember a legkiszolgáltatottabb, akkor is, ha gonosz vagy követelőző. Sokan az internet segítségével próbálják gyógyítani magukat. Elmagyarázom nekik, hogy nem egészen úgy vannak a dolgok, ha kell, rájuk szólok. Meg akarom gyógyítani őket, s egy idő után rájönnek, hogy igazam van.” Sándor kivívta a betegek tiszteletét és bizalmát, követik az útmutatásait. A covidjárvány alatt is három körzetet látott el.

Mivel kevés az orvos a környéken, gyakran előfordul, hogy a napi munka után másnap reggel nyolcig ügyel, majd a következő napon is dolgozik. „Ha elfáradok, négy-öt percet pihenek az autóban, annyi elég is. Néha még beszélgetés közben is ki tudom pihenni magam. Másképpen működik az agyam: odafigyelek a munkámra, de közben másra is tudok koncentrálni. A feleségem szerint havonta tizenöt éjszakát nem

töltök otthon. Sárospatakon és Sátoraljaújhelyen ügyelek, ez utóbbi helyen mentőtisztrel együtt.

Sándor részt vett a cigándi szakrendelő létrehozásában és az ügyelet megszervezésében. Mindig elmondja, hogy a háznak az egyik legfontosabb része az alapja. Ilyen a háziorvosi szolgálat is. Ha az gyenge, akkor az egész ház inog. „Az egészségügy stratégiai ágazat, ugyanúgy, mint az ipar, a mezőgazdaság vagy az idegenforgalom.” Sándor szakmapolitikával is foglalkozik. Amikor egy névtelen felmérésben megvizsgálták, hány végzős hallgató szeretne háziorvos lenni, tíz százalékuk mondott igent. „Borzasztóan nagy a felelősség. Sokan lenéznek a háziorvosokat, pedig itt dől el, hogy a beteget jó irányba küldik-e tovább, vagy otthon meg tudják gyógyítani.”

Hit és hivatás

Feleségével együtt templomba járók, így nevelték a gyerekeiket, és így szeretnék nevelni az unokáikat is. Számítalan katolikus templom felújítását támogatták. Sándor Ricsén hozzájárult a stáció felállításához is. Többször jártak zarándokúton a Szentföldön, Lourdes-ban, Fatimában, a Baltikumban, Cipruson, Máriapócon.

„A hit és az orvosi munka összefügg – vallja Sándor. – Mi a Jóisten segítségével gyógyítunk. Szerencsés vagyok, hogy tudást szerezhettem, és hogy mindenkivel szót értek. Hajlandó vagyok segíteni, önzetlenül teszem, nekem nem fontos a cím, a rang, a pénz. Jócskán befolyásolt ebben, hogy 2012-ben nyitott szívűtőtem estem át. Öt órán keresztül egy gép volt a szívem helyén. Egy ilyen helyzetben mindenki elgondolkodik az életén. A Jóisten megsegített, lehetőséget adott, hogy továbbra is adhassak, segíthessek az embereknek. Azt az időt, amit kaptam tőle, észszerűen kell kihasználnom, tisztességesen és hitelesen. Szeretni kell az embereket a hibáikkal együtt, lehetőséget és utat kell mutatnom mindenkinek.”

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

A pásztorok mezejének temploma Betlehemben (Fotó: Fábíán Artlla)

Születés- történet 1945-ből

Nyolcvan évvel ezelőtt... Hogy is volt?

Idén emlékeztünk meg a második világháború végén történetekről, Bódi Mária Magdolna vértanúságáról. S felvillantak emlékezetünkben félmondatok, melyeket még gyerekkorunkban hallottunk szüleink, nagyszüleink, rokonaink második világháborús történeteiből. Karácsonykor a szovjetek által a lépcsőházba kidobott karácsonyfa. Elhurcolt, életerős apa, aki soha nem tért haza többé. A szovjet katonák elől szekrényekben, pincékben rejtőzködő serdülő lányok és nők. Hősies védekezések, akár kislóval, bármivel, és számtalan elhallgatott meggyalázás. Gyerekeikkel egyedül maradó anyák... Sorolhatnánk mindnyájan a félmondatok által megörökített, akár átörökített sorsokat. Bár a kimondott szó sem kell ehhez, beleíródtak mélyen az emlékezetünkbe.

Zsóka 1945. március 30-án született, nagypénteken, éppen aznap, amikor a szovjetek megölték Győrben az asszonyokat védelmező Apor Vilmos püspököt. Zsóka édesanyja, Mária kilencéves korától árva volt: apja 1914-ben hunyt el az olasz fogságban, anyja pedig 1919-ben egy műtét során halt meg. A nagybácsinak, aki nevelte, Hajmáskéren, a katonai táborban volt

kantinja, így annak a konyháján és éttermében segített be Mária tizenegy éves korától, majd cselédként dolgozott. A vidékről Budapestre érkező fiatal lányokat az Egyház fogta össze, a Skapuláré Társulat őt is felvette a tagjai közé, és járt a Mária-társulatba is. „A barátnői is ebből a körből kerültek ki, csinos, szép hölgyek voltak a keresztmamámmal együtt. Még színházba is jártak. Édesanya szakácsstanfolyamot, háztartási tanfolyamot is végzett, a cselédkönyvébe be van írva, hogy *mindenes főzőnő*, később pedig az, hogy *szakácsnő*” – emlékezik vissza Zsóka édesanyja fiatalkorára, amiről soha nem beszéltek neki hosszabban, összefüggően. Sokat hallott viszont a Regnum Marianum-templomról, a várbeli Szent István-teremről és az 1938-as eucharisztikus kongresszusról is. Sőt, őrzött egy belépőt a szentségimádásról, amelyet az 1939-es XXVIII. Országos Katolikus Nagygyűlés keretében tartottak május 19-én a Hősök terén, nők részére.

Mária és Ernő egy baráti társaságban ismerték meg egymást Csillaghegyen. 1943 karácsonyán tartották az eljegyzésüket, és 1944. május 14-én házasodtak össze a csillaghegyi Jézus Szíve-templomban. A kereszt, amire esküdtek, még mindig ott van lányuk, Zsóka szobájában, aki így mesél születése körülményeiről: „1945 márciusában koraszülöttként jöttem a világra, de én ezt sokáig nem tudtam. A levelekben

olvastam, amikor gimnazistaként böngésztem őket. Az osztályfőnökömmel, Töhötöm atyával jóban volt édesapa, hiszen mindketten megjárták a fogságot, sokat beszélgettek a közös témáról. Édesanya azt írta a levelében a fogságban lévő férjének: »Kislányod a számításnál előbb született, mert igen sokat cepelődtem, de szerencsésen és egészségesen jött a világra.« Azt nem írhatta meg, hogy nem a cipekedés miatt, hanem az őt ért traumák miatt születtem előbb.”

1944 decemberében vitték el Ernőt a szovjetek. A Soroksári úton, a fegyvergyárban dolgozott, s mivel nem volt közlekedési lehetőség, gyalog ment hazafelé a Szentendrei úton. A Kövi Szűz Mária-templom környékén szedték össze. „Édesanya szomorú volt, később gyakran megjegyezte: apádnak nem volt elég lélekjelenléte, hogy beugorjon valami olyan helyre, ahol védelmet talált volna.” Először egy iskola pincéjébe vitték őket, majd Gödöllőre, ahol a mostani Szent István Egyetem mögötti területen volt a fogolytábor. A lakatosműhelybe osztották be. Egyszer módja lett volna megszökni, amikor kivitték őket a gödöllői vasútállomásra, vagonkirakodásra. Lapátoltak, és ott állt mellettük a Budapest felé induló HÉV. „A kalauz olyan rendes volt, hogy a szemével intett, ugorjon át a HÉV-re, de a nők az ablakból sikoltozni kezdtek, amikor látták, mi készül. Édesapát azonnal lelőtték volna a szovjet katonák, akik

„Úgy mondták, a padláson születtem meg. Kató néni, a bába, emlékeim szerint a Pozsonyi úton lakott. Megfordult a fejemben, hogyan jutott ki a Szentendrei útra abban a rossz időben? Az orvos másnap reggel jött ki hozzánk, ő a Mátyás király úton lakott.”

A kismamát először a barátnője segítette, aki a közelben élt a családjával, később pedig felváltva a baranyai anyai rokonság és Ernő szülei, akik Sopron környékén laktak. Mária hónapokat töltött náluk a kislányával, kétlaki életet élt. A rokonok mindenben támogatták őket, szeretettel gondoskodtak róluk.

Mária sokáig azt sem tudta, hol van Ernő, úgy élte át mindezt: a menekülést a szovjet katona elől, a jeges árvizet és azt, hogy anya lett. Egyszer kapott egy képeslapot, amit Ernő írt 1945. április 19-ei dátummal Ceglédre. Ott vagonírozták be a férjét. Áprilisban a képeslap keltezése szerint még nem is volt olyan messze a családjától, feleségétől és újszülött kislányától. De ő sem tudott róluk semmit.

Először a belci (Bálti) hadifogolytáborba vitték, majd onnan Kisinyovba, Moldovába. A legtöbb levél 1946-tól érkezett tőle a Vöröske-reoszt hivatalos levelezőlapján. Ezeket szigorúan cenzúrázták, nem csoda, hogy csupa jót és szépet olvasni bennük. „A nagypapám azt írta a fiának a fogságba, hogy ne aggódjon a családja miatt, ő vigyáz rájuk. Nagyon sok levél nem ért el a címzetthez, előfordult, hogy egymás után vagy ötöt nem kapott meg apa. Egy 1946-os levélben azt írta: tudja, hogy megszületett a kislánya, de a nevemet nem tudja. A későbbi levelekben a család beszámol arról is, hogy milyen eleven

ott álltak örként nem messze, így meg sem próbált menekülni.”

Mária a régi Szentendrei úton élt Ernővel, majd, miután elvitték a férjét, egyedül, várandósan. Nem volt elég a bizonytalanság, az aggodalom, hogy hol lehet a férje, egyáltalán él-e, 1945 telén rátört egy szovjet katona. Tudta, mi következik most, így menekülnie kellett. „Kiugrott az ablakon, várandósan. Az utolsó hónapokban volt. Azt hallotta, hogy az orosz parancsnok védelmet ad nekik. A csillaghegyi HÉV-állomáson volt a parancsnokság, odáig futott, és segítséget kért. A parancsnok összehívta a kiskatonákat, sorba állította őket előtte, és azt mondta neki, nézze meg őket jól, és mutasson rá, melyikük volt a támadó. Édesanya felismerte őt...”

A halála előtt, a nyolcvanas évek végén mesélte el Mária Zsókanak ezt a meneküléstörténetet, addig cipelte a terhet. „Nagyon halkan, fájón szakadt ki belőle. Azt mondta, találkozott a tekintetük, látta a kiskatona szemében a kétségbeesést, a rettegést és a félelmet. Státárium volt már, tudta, hogy agyonlövik, ha feladja. Ezért azt mondta a parancsnoknak, hogy nem ismeri fel... Még mindig futkos a hátamon a hideg, ahogy ezt mondom. Amikor édesanya elmesélte ezt, szólni sem tudtam, olyan hatással volt rám. Emlékszem, azt még hozzátette, arra gon-

dolt, hogy ennek a szovjet katonának is van édesanyja, aki hazavárja, neki pedig most gyerek van a szíve alatt. Hát miatta nem kell meghalnia...”

1945 februárjában Békásmegyernél áttörte a gátat a jeges árvíz, Csillaghegy nagy részét elöntötte, s azután hetekig jégpálya volt a környék. Máriának is a padlásra kellett menekülnie.

1934. VIII. 10.

vagyok, összetörtem egy levesestálat, és hogy minden pocsolót megtalálok.”

1947-ben enyhült a helyzet, egyezmény született a foglyok szabadon bocsátásáról. Ernőéknek azelőtt már kétszer is volt reményük a hazatérésre, ami aztán mégsem történt meg. 1947 nyarán viszont ő is bekerült a kiválasztottak közé. Debrecenben volt a fogadóállomás, ahol számba vették és fertőtlenítették őket, s kaptak valamicske pénzt is. Harmincöt kiló volt, amikor megérkezett.

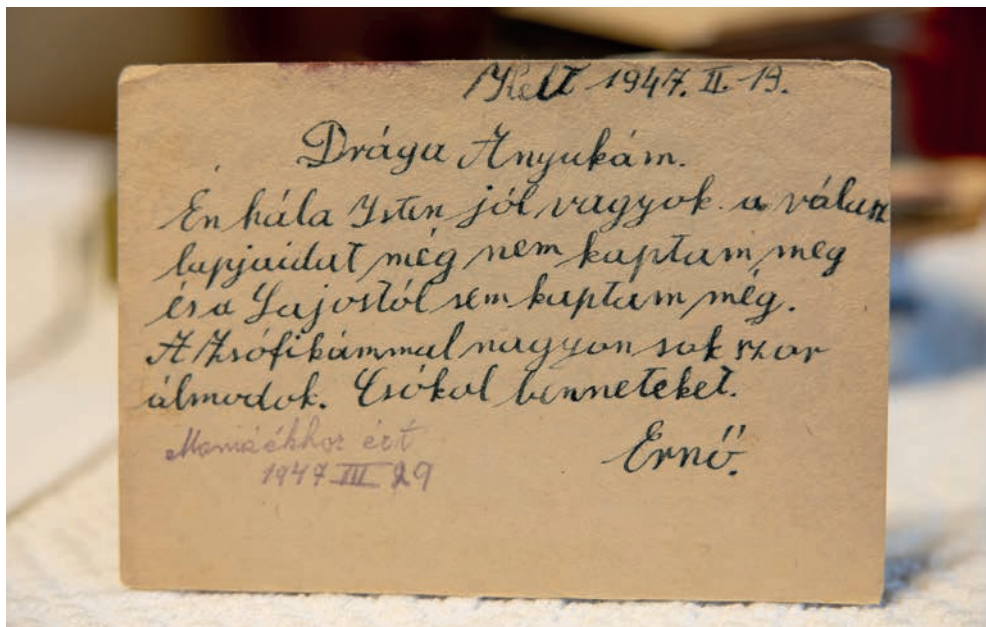
Máriát központilag értesítették arról, hogy mikor tér haza a férje, de aki hamarabb szabadult, az is mindig hozta az üzeneteket. A Bimbó úton találkoztak először, Mária akkor ott dolgozott szakácsnőként. „En is ott voltam az első találkozásukon, de nincsenek emlékeim róla. Csak a Berzsényi Dániel utcáról, ahol 1947-től laktunk, mivel amíg édesanya kétlaki életet élt vidéken, a csillaghegyi lakást odaadta valakinek, akit később nem lehetett kiköltöztetni onnan. Később sem meséltek nekem az első találkozásukról. Csak annyit tudok, hogy nem idegenkedtem édesapától, közvetlenül viselkedtem vele, mert amíg távol volt, édesanyám minden este megmutatta a fényképét.

Imádkoztunk érte, majd megpusztultam a képet. Édesanyám mélyen hívó lélek volt. Még Budapesten rendszeresen elzarándokolt Máriaremetére, a Szűzanyához, hogy férje túlélje a fogságot és hazatérjen. Az járta a családban, hogy édesanya hazaimádkozta édesapát a fogságból. Ezt sokszor felemlgettük, még kamaszként is. Édesanya mindig azt mondta, ha mi valamivel elégedetlenek voltunk: apátok olyan sokat szenvedett, hogy mindent meg kell bocsátani neki.”

Zsókaiban megmaradt néhány emlék arról, hogy mit mesélt a fogságról az édesapja. „Mindig mondta, szerencsénk volt, hogy nem Szibériába kerültek, hanem a mezőgazdaságban és gyárakban dol-

goztak. A helyi lakosság is éhezett, iszonyatos szegénységben élt. A gyárban vödröket, kanákat, hétköznapi használati eszközöket készítettek, és néhányat odaadtak az örnek, akinek a felesége eladta azokat a piacon. Így lett egy kis pénze, amiből ételmezt vehetett a családjának. Abszurd, hogy a fogoly segít a foglárnak! Így az ő is rendesebb volt velük ezek után.” Ernő két alkalommal is életveszélyben volt. Még Gödöllőn tifuszbajrány tört ki, Moldovában pedig a skorbutot kapták el sokan. Ő is megbetegedett, de mind a két halálos kórból felgyógyult egy német orvos fogolytársuk tanácsait követve.

Zsóka tizenhárom-tizennégy éves lehetett, amikor édesanyja először mesélt neki a születése történetéről, de a szovjet katonát nem említette. „Nem lehetett akkor még beszélni arról, hogy a szovjetek erőszakoskodtak, ez tabu volt, bár mindenki tudott róla. Mivel az osztálytársaim közül többen is nehéz körülmények közé születettek, nem tartottam különlegesnek a

saját történetemet. Megértettem, hogy az a sok szenvedés, amin édesanyám keresztülment, komoly nyomot hagyott a lelkén, akkor is, ha ezt nem láttuk rajta, mert vidám volt, mindenki nagyon szerette. A plébánián a rózsafüzér-társaság vezetője és képviselő-testületi tag is volt egy rövid ideig. Egész életében szolgált, sokszor már hajnali ötkor felkelt, hogy befűtsön a konyhában, és elkészítse a reggelit édesapánknak és nekünk. A szomszédok is mindig számíthattak önzetlen segítségére.”

Ez volt Zsóka és családja története... És sorolhatnánk mindnyájan a félmondatok által megörökített, akár átörökített sorsokat. Bár a kimondott szó sem kell ehhez, bele vannak írva mélyen az emlékezetbe.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Lambert Attila

Tánc Istennel és Isten körül

Jézus korabeli zsidó zene, kékes-zöldes ruhákban forgó, imádkozó nők, családanyák – így ad hálát népe Krisztus Királynak. Azért látogattunk el Angyalföldre, a Szent Mihály-templomba, hogy nyomába eredjünk a liturgikus körtáncnak, ennek az ősi, számunkra mégis modern imádságformának, amely az egész testet bevonja Isten dicsőítésébe.

Mi Krisztus Király vasárnapján vettünk részt ezen a különleges táncos imán, de ünnepről ünnepre, így karácsony előtt, az örömvásárnapon is táncot lejtene az Úrnak a vasárnap esti mise után azok, akik az imádságnak ezt a különleges formáját gyakorolják. Letisztult, egyszerű és mélységesen örök zenére járnak körbe-körbe féltucatnyian,

teljes összhangban, archaikus haszid és újonnan születő koreográfiákra. Mozdulataik átgondoltak, ugyanakkor természetesek. Látszik rajtuk, hogy nem hivatásos táncosok, de átadják magukat a szent dallamoknak, mintha Isten, az abszolút középpont körül keringenének.

Sárközi Gabriella a Nyolc Boldogság katolikus közösség régi

tagjaként – családjával együtt – egy időben külföldön élt. Így nemcsak itthon, hanem Svájcban, Francia- és Olaszországban is találkozott az ősi zsidó táncokkal, amikor húsvétkor, illetve szombat este ezekkel is ünnepelték a feltámadást. A szakrális tánc nagyon beléivódott, de csak évekkel később, egy váratlan felkérésre

kezdett táncot tanítani egy családias táborban. Ott merült fel a gondolat: jó volna folytatni a liturgikus táncot, hogy mélyebben is megismerhessék ezt a kincset, ami a Jézus Krisztusban hívők öröksége is. Itt találtak egymásra azok, akik a központi magját alkotják a csapatnak, amelynek tagjai együtt táncolnak az Úrnak.

Jézus és Mária is így táncolt – mutat rá Gabi arra, hogy miért is lehet jelen ez a dicsőítési forma egy lelkeségi közösség és a mai Katolikus Egyház életében. Emiatt kaphat helyet a liturgikus tánc a templomban is, hiszen az az imádság háza. Nem véletlen, hogy Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek jóváhagyását és áldását is a magukénak tudhatják. Ugyanakkor tisztában vannak azzal, hogy néhányan csak „ugri-bugriként” tekintenek az ilyesfajta imamegyilvánulásokra, s furcsállják, ha látják a templomban, akár meg is botránkoznak rajta. Ezért a főpásztor kérésére szigorúan a szentmisétől elválasztva tartják ezeket a templomi alkalmakat. A liturgikus táncra vagy a szentmise előtt kerül sor, vagy utána. Ez nem egyfajta spirituális táncelőadás,

hanem az imádság egy formája, amelybe a végén résztvevőként bekapcsolódhat bárki, akik kedvet érez hozzá.

Molnárné Hódsági Kata az egyik öccse esküvőjén ismerkedett meg Gabival, s mivel már korábban is találkozott a liturgikus táncsal, nagy örömmel jött el megnézni a gyakorló alkalmat, hiszen nem messze laknak a templomtól. Nagyon tetszett neki, amit látott, és itt ragadt, immár három-négy éve jár ide vasárnap délutánoként. Gabi végiggondolja, mely táncok illenek az egyes jeles napokhoz, és aztán hétről hétre gyakorolnak, hogy az ünnepek alkalmával a templomban is bemutassák a táncokat. Ha olykor kimarad is egy-egy hét, alapvetően minden vasárnap összehgyűlnek próbálni. Kata számára az is vonzó, hogy jó a közösség.

Úgy gondolja, a tánc mellett sokat jelent nekik az is, ahogyan Gabi az inspirációul szolgáló bibliai részekről, az öszövevetségi kapcsolódásokról beszél. „Különleges, hogy táncban imádkozunk, nem is tudnám különválasztani a kettőt, mindkettő fontos számomra. Néha olyan, mint egy meditáció, amelyben üzenetet kapunk a Szentlélek által Istentől.”

Olyan tökéletes a templom akusztikája, hogy itt minden hang imává magasztosul – mondja Nedeckzy Júlia, aki klarinéton szokott közreműködni a liturgikus táncalkalmakon. „Fiatal felnőttként pontosan azért kezdtem el klarinéton játszani, hogy ilyen dallamokat szólaltassak meg, a szívem közepe ez a dallamvilág. Mivel liturgikus keretek között adjuk elő, a tánc és a zene is olyan, mint egy ima; kiegészíti egymást a kettő, úgy hat, mint valami kérdezz-felelek.” Júlia nem tudja megoldani, hogy minden vasárnap ott legyen a próbákon, sokszor külön gyakorol. Amikor azonban együtt van a táncosokkal, az minőségi különbséget jelent számukra. Olyankor sokkal jobban át tudják élni a táncot, az imádságot. Júlia a felkészülést inkább munkának éli meg, úgy érzi, a tánc és a zene együtt a templomban válik imává.

„Júlia és a többi zenész a lelkét adja ehhez az imádsághoz, és mi úgy érezzük, hogy a szárnyára vesz bennünket a zene” – fogalmaz Gabi. Kata is megerősíti: amikor megjön Júlia, a zene mindig emel a táncukon, ünnepélyesebbé teszi azt.

Gabi kifejezetten imaként tekint a készületi alkalmakra. Egész évben

szinte minden vasárnap egy órát táncolnak a hatos mise előtt, öttől vagy már háromnegyed öttől. Az imával megszentelik a vasárnapot. Egyszerű, fáradt anyukák gyűlnek össze ezekre az alkalmakra, mondja Gabi. „Gyógyítunk, tanítunk, tesszük, amit kell. Ez az óra ajándék nekünk, ilyenkor a férjünk vagy a nagyobb testvérek, a nagyszülők vigyáznak a gyerekekre. Az élő vizek forrása, igazi felüdülés ez számunkra.”

Gabi a Nyolc Boldogság közösség tagjaként megtapasztalta a tánc örömét, de a mélységét még nem annyira. A táncokat részben a közösségi megosztáson található videókból tanulta, tanulja, illetve frissíti fel, és olvas is róluk. „Az elhívásom arra szól, hogy mindenek a mélységét adjam át. Ezért amikor friss táncot tanulunk, az mindig egy zsoltárra, szentírási üzenetre épül, s valójában minden egyes mozdulatunk ennek a magyarázata. Még a héber betűk jelentését is ki tudjuk bontani. A lábunkkal igyekszünk »kiszabadítani, kibontani« a szöveget, kifejezni azt, amiről szól.” Gabi a főparancs szavaival mondja, „teljes szívünk-ből, teljes lelkünk-ből és minden erőnk-ből szeretjük az Örökkévalót. Az egész életünk benne van ebben a mozgásban, minden, amit meg-

éltünk. Tehát adott esetben már évek óta dolgozunk magunkban azokon a szövegeken, amelyek itt táncra érnek össze”.

Október elején, Szent Ferenc ünnepéhez közeledve három olyan táncot táncoltak, amelyek a *Naphimnuszhoz* kapcsolódtak. Örömvasárnap a Messiás szavaira mozgó, élő adventi koszorút alkotnak rózsaszínben, húsvétkor pedig például a Vörös-tengeren való átkelést, a fáraó lovasait elnyelő hullámokat vagy Mirjám örömtáncát elevenítik meg, hóféhérben – ez utóbbi egyébként az első, háromezer-háromszáz éves örömtánc. Mindig az ünnepnek megfelelő színbe öltöznek. Gyakran már a plébánián zajló próbák, főpróbák alatt az ének, a zene és a bibliai szövegek hatása alá kerülnek, s a templomban aztán még inkább. Mint mondják, „olyan ez, mint amikor a boltívek összeérnek a szegletkőben, és akkor hirtelen minden a helyére kerül. Ott valóban Isten színe előtt vagyunk, mintha a lábunk már a mennyi Jeruzsálemet érintené”.

Isten maga is tánc: a szívében forgó egylényegű háromságos szeretet örök áramlása és kiadása. Teremtő, megtestesülő dinamizmus, amelynek befogadója küldötté is válik – így fogalmaz Gabi, aki

minket is a kör közepére vezet. Ott valóban a teremtő Isten van jelen. A vallásos körtánc számtalan szimbólumot rejt: kifejezi a jegygyűrűt, amit Isten a népének adott, egy hatalmas, családdá formáló ölelést jelképez, de példázta azt is, hogyan fordulhat vissza az emberiség Isten rendjéhez azután, hogy az egyéni és a közösségi bűn valamennyiünk szívében elpusztította Isten képét. Ez a tánc istenközpontúsága miatt az Egyház ősmintája. A táncban a legkisebb mozdulatok, a szó és a dallam is az örökkévalóság szintjére emelkedik. A kör íve, vagyis a létünk tőle függ, minden rá vonatkozik, hozzá kapcsol bennünket. Ez egész keresztény életünk modellje – magyarázza Gabi. A táncosok köre az örömhír sátraként vagy a hegyre épített városként is értelmezhető: bátran hirdeti, hogy Isten országa közöttünk van.

A közösség vezetője a tánc mélységét tovább elemezve arra is rámutat, hogy az lényegében az egységet szolgálja. Egyfelől emberi lényünk egységét, hiszen a liturgikus tánc által a teljes ember imádkozik. Ahogyan Barsi Balázs ferences szerzetes fogalmaz: „Csak egész lényével mondhatja ki az ember Istennek, hogy »szeretlek«. A megváltás is testben történt meg,

a léleknek is szüksége van a testre, mert anélkül nem ember.” Másfelől a tánc az ember, a választott nép és az Egyház egységét is szolgálja. A kereszténység zsidó eredetű, és hogy megérthessük Izraelnek az üdvösség történetében elfoglalt igazi helyét, ahhoz is hozzásegíthetnek minket e táncok. Hiszen a zsidóság nem saját magáért, hanem valamennyi nép javára és hasznára nyert kiválasztást. Táncában is az Istentől kapott feladatot hordozza: „Őrizd meg és emlékezzél, mondd el fiadnak!”

A zene – a klarinét, a Dávid király lantját (hárfáját) megidéző gitár hangja és az ének – a Kelet titokzatos világába vezet. Milyen kedves lehet Jézus szívének, hogy az ő népének dallamait hallja! Altaluk a *Biblia* világába is egészen más módon tudunk bekapcsolódni – mutat rá Gabi.

A táncima vezetője arra is rávilágít, hogy a hála- és örömtáncok során együtt ujjonganak „a világ összes kicsi szegény lelkével, akik az égben és a földön vannak, és akiknek nincs másuk, csak Isten. A rabbik is mondják, hogy bár a *Tóra* a lehető legszpirituálisabb dolgok egyike, amelynek tanulmányozásához a fejünkre van szükség, mégis a lábunkkal táncolunk, nem pedig fejen állva. Mindannyian ugyanannak a földnek vagyunk a lakói, senki sem áll magasabban vagy alacsonyabban” – teszi hozzá.

Liturgikus táncokat mások is táncolnak, de Gabiék maguk sem maradnak meg az angyalföldi templom falai között: gyakran hívják meg őket lelkigyakorlatozók, zarándok-, illetve ünneplő közösségek. Gabi szerint a táncuk akkor érvényes igazán, ha az élet táncában, Krisztus követésében folytatódik. Így válhat valóra Pál Feri atya gondolata: „a tetteink nyomán látható legyen Isten”.

Az utolsó táncban úgy mennek körbe az imaközösség tagjai, mintha egy sivatagi karavánhoz tartoznának. Jobb tenyerükben visznek valamit, nem mást, mint mécseseket: azt a tüzet, amitől Izrael néppé lett, az égő csipkebokor, a szabadulás tüzeit. Azt a tüzet, amely évezredek át, nemzedékről nemzedékre ott volt és ma is ott van a zsidó nép táncában. Semmi sem oltja ki ezt a tüzet, ami őket is táncba, imába röpíti.

Agonás Szonja
Fotó: Lambert Attila

Nényei Pál

Reggeli gondolatok a konyhában

A mikor Ferenc reggel hat körül fölébredt, azonnal eszébe jutott, ami minden reggel eszébe szokott jutni: „Fiatal koromban olyan jókat tudtam aludni, biztos azért ébredek ilyen korán, mert megöregedtem. Az öregek korán kelnek.” Fölült, és anélkül, hogy odanézett vagy megkérdezte volna, pontosan tudta, hogy a felesége is ébren van, csak éppen azon mesterkedik, hogy visszaidézzze az éjszaka nyugalma. De ő már fölébredt és föl is ült, átment a szomszéd kisházába, és megnézte, Évi nem rúgta-e le a magáról a takarót. Hát lerúgta, sőt, össze is gyűrte, és rá is feküdt, úgyhogy finom, de magabiztossá begyakorolt mozdulatokkal kirángatta a kislány alól az összegyűrődött paplant, na, megint nem vettem ki a hajából este a hajgumit meg a csatokat, de most már mindegy, gondolta, és betakarta, de nem nyakig, hanem csak derékig, mert – mint ez köztudott a családban – Évi nem annyira szereti a meleget. Nagyon remélte, hogy nem ébred föl a rángatástól, gyűrőgetésektől és takargatásoktól... és ma reggel Ferencnek szerencséje volt, Évi végigaludta az egész paplanmozgató, betakargató mesterkedését. Ahogy ezzel végzett Ferenc, kiment a fürdőbe, ivott egy jót a csapból, és ivás közben azon tűnődött, hogy régebben mennyire lelkesen számolta a kortyokat – most meg? Csak iszik, mint a kefekötő. Ezen azonban kicsit megütközött. Mit keres itt a kefekötő? Életében nem láttam még kefekötőt. A kefekötő biztos alkoholist, a kefekötő nem vizet iszik reggel; a szomszéd kutya, na, az tud inni, úgy lefetyel, csobog a tálkájában a víz, csámcsogja a vizet, de miért nem a szomszéd kutya jut eszembe először vízivás közben, miért a kefekötő? Ilyen gondolatok jártak a fejében, miközben a csap fölé hajolt, és a tenyeréből nyeldekelt a vizet – mint a szomszéd kutya! Na, ez így már pontosabb. Talán kevésbé hagyományos kifejezés, talán kevésbé az összemélt tudásból táplálkozik, mert a szomszéd kutya az csak az ő szomszédja, nem ismeri a szomszéd kutyáját szinte senki... Erről aztán meg az jutott eszébe, hogy mennyit kellett inni annak idején a kefekötőknek ahhoz, hogy neki, itt, a kétezres évek első negyedében, Magyarországon, a bús Budapesten reggeli ivás közben épp ők jussanak az eszébe! Ma nincsenek már kefekötők itten, ezen a tájon! És lement a konyhába, hogy egyrészt kakaót készítsen a kislányuknak, másrészt kávé a feleségének. A kakaóval kezdte, elővette a hűtőből a tejet, pohárkába öntötte, aztán instant kakaót öntött a tejre, és azért a tejre öntötte és nem a tejbe, mert az instant kakaó egy ideig megül a tej szí-

nén, és a kakaómorzsák csak lassan kezdenek lemerülni; aztán betette a pohárkát a tejjel és a tejen a kakaóval a mikróba, bepityegte azt, hogy negyvennégy, merthogy negyvennégy másodpercet kell melegíteni ebben a pohárban a hűtőből kivett tejet ahhoz, hogy Évi se azt ne mondja, hogy hideg, se azt ne, hogy meleg, majd megnyomta a START gombot, amitől a mikró elkezdett dolgozni: elég ügyesen forgatta az üvegtálcáját és az üvegtálcáján a pohár kakaót. A mikró ügyességéről megint eszébe jutottak a kefekötők, de csak egy pillanatra, mert döntéshelyzetbe került. Negyvennégy másodperc ugyanis bőven elég ahhoz, hogy lenyomjon tíz fekvőtámaszt – ez tény, de bőven elég ahhoz is, hogy csak bambán álljon a mikró bámulva, ahogy ügyesen forgatja az üvegtálcáját és rajta a pohárkát, de bőven elég ahhoz is, hogy beindítsa a kávéfőzőt. Amennyiben a harmadik lehetőséget választaná, és beindítaná a kávéfőzőt, az bizonyosan praktikus döntés volna, gondolta, hiszen párhuzamosan két munkafolyamat is elindulna e korai órán a konyhában, ami a család reggeli szempontjából igen üdvös következményekkel járna. De az ügyesen üvegtálcáját forgató, munkában lévő mikró bamba bámulása is szép dolog

volna, mert akkor meg eszébe juthatna az a sok üvegöntő, homokbányász meg a sok-sok tüzet megszelídítő őseim őse, akik nélkül itt nem lenne se üvegtálka, se mikró! Ferenc gyakran gondolt az őseire meg az előtte élt emberekre, akik annyit gondolkodtak, dolgoztak, ötleteltek, kísérleteztek, annyira szorgalmasak és ügyesek voltak, hogy neki most csak itt kell állnia reggel a konyhában, és bámulnia a mikró, ahogy ügyesen forgatja az üvegtálcáját. Meg ott vannak a kereskedelmi útvonalak, a hajók, a vonatok, az a rengeteg kamion! Itt ez a mikró, forgatja ügyesen a kakaót, és ebben a mikróban ott van az európai emberek tudása, a távol-keleti emberek tudása, az óceán partjain élő emberek, a kontinens belsejében élő emberek tapasztalata, a hajóépítők, az útépítők, a vasútmérnökök, a gőzmozdonygyártás sok-sok tapasztalata, az elektromosság, a dízelmotor, a bányászat, az ásványkincsek kitermelése és feldolgozása, a gépgyártás, a kakaóbaboktól az instant kakaóporig tartó hosszú, göröngyös út, a mezőgazdasági... Még szerencse, hogy Ferenc úgy döntött, és még volt negyvennégy másodperc a kakaómelegítő programból, hogy lenyom tíz fekvőtámaszt, és bár ezáltal kevésbé részesül az összemélt létezés időben és térben

Fotó: Fábrián Attila

Fotó: Fábrián Artilla

is hátborzongató mélységeiből és magasságaiból, és a kávéfőző sem kezd el fortyogni párhuzamosan a kakaómelegítéssel, viszont kellemes bizsergés önti majd el a vállát. Először hát négykézlábra állt, majd fekvőtámaszba, és lenyomott tíz fekvőtámaszt, ami nem sok, gondolta, mert volt egy osztálytársa, aki csak száz fekvő körül kezdett el nyögni és szuszogni, de simán lenyomott nyögve-szuszogva is még majdnem százat, de Ferenc csak tízet nyomott, és amikor végzett a tíz fekvőtámasszal, kicsit még hősnak is érezte magát, aki azért, lám, már kora reggel csinált valami fontosat. De még mindig maradt majdnem tíz másodperce; úgyhogy kellemesen bizsergett a vállá, ruganyos léptekkel a kávéfőzőhöz lépett, és bekapcsolta. Ekkor járt le a kakaómelegítő-program, és ezt a mikró hangosan jelezte is úgy, hogy csipogott hármat.

Amit biztosan lehet tudni, az az, hogy ekkor kicsit felgyorsultak az események, és talán össze is kavarodtak a történetszálak. A kakaó elkészült, a kávé elkészült, Ferenc pedig mindkettőt fölvitte a hálósobába, és az éjjeliszekrényre készítette. Az is biztos, hogy ekkor már a kislányuk is mozgolódott, és Ferenc érezte, hogy itt az idő, át lehet hozni a szülői ágyba. Az is egészen biztos, hogy bement a kislányukba, és így szólt: „Na, Évi, átviszlek a mamához”, majd megölelte a kislányt, és átvitte a nagy, dupla, házaspári ágyba; és az is egészen biztos, hogy ekkor már a felesége is ébren volt. De az, hogy mi van a kefekötőkkel, az üvegöntőkkel, homokbányászokkal meg az osztálytársával, aki minden este lenyomott majdnem kétszáz fekvőtámaszt, már nem volt ennyire egyértelmű. Az alkoholista kefekötőknek biztos nem volt könnyű, és mégis

mit kaptunk a sok kefekötő szenvedéséből? Egy szólást. Mivé lett az a sok fekvőtámasz? Mert az üvegöntők és homokbányászok... azért ebbe a lakásba is az ablakokon át ömlik be a reggeli nap fénye! Szóval itt valami zavart érzékelt Ferenc, valami olyasmi zavart, amit inkoherenciának is hívhatott volna, ha nem irtózik a tudományoskodó és komolykodó kifejezésektől. A kislány befejezte a kakaózást, és a mamájához bújott, a kávé eközben ott pihent az éjjeliszekrényen, a váll tovább bizsergett kellemesen, és ekkor Ferencet elöntötte az öröm. Lehet, hogy csak egy pillanat volt ez, de az is lehet, hogy kettő vagy több, de nem is az a kérdés, hogy meddig tartott, hanem az, hogy ha csak egy pillanatra is, az a sok fekvőtámasz, a kereskedelmi utak, a vizet lefetyelő szomszéd kutya, a kefekötők, a homokbányászok és üvegöntők, a kakaót melegítő mikró, a kávéfőző, ami főzés előtt még darál is, mind-mind megértették egymást az agyában, istenem, gondolta, miközben a kislányukat ölelő feleségét és a feleségét ölelő kislányukat nézte, talán még a fekvőtámaszok is közös kincssé lesznek, nem csak a homokbányászok és üvegöntők szenvedése, kísérletezése és munkája... sőt! talán még a kefekötők sem hiába ittak!

Később úgy mesélte, röviden, mindenféle körítés nélkül, hogy ezen a reggelen olyan világos lett számára, mint a nap, vagy annyira egyértelmű, mint hogy aki sokat iszik, az a kefekötők testvére, hogy a legnagyobb jó, ami történt vele, az, amikor erre a világra született. Most megvethettek érte, kövezzetek meg, ha azt mondom, nincs nagyobb boldogság annál, mint hogy megérkeztem ebbe az egészen meg-hökkentő, félelmetes és csodálatos társaságba, amit úgy hívhatunk, hogy emberiség.

Lackfi János

Első vagy utolsó szalmaszál

A sok közül csak egy vagyok,
egy szalmaszál, egy szalmaszál,
kit egy napon, nyári napon
a sarló éle elkaszál.

A sok közül csak egy vagyok,
csak száradok, csak fonnyadok,
a nap kiszívja életem,
többé nem hajladozhatok.

Kazalba összegyűjtenek,
csak egy vagyok a sok között,
ha sistereg forrón a szél,
felzizzenek, megzördülök.

A jószág hogyha arra jár,
mohó foggal belénk harap,
ezért emeltem égre tán
kővér és fényes magvakat?

Csámcsogó szájba kerülök?
Leleget majd pár csempe fog?
Az emésztésnek útjain
létem fel- és aláforog?

Istállóba szórnak be most,
hol tűz lobog, hol tűz lobog,
párát lehelnek morduló
nagy bőrbálányi állatok.

Etetőbe terítenek,
megzördülök, megzizzenek,
egy sivalkodó kicsi test
ágya leszek, ó, emberek!

A sok közül csak egy vagyok,
nap aranyán érlelt arany,
de trón lettem, királyi trón,
és több ennél aligha van.

A Szent Ferenc-i vállalkozó szeretet szellemének megtestesítői voltak

Beszélgetés Kálmán Peregrin OFM-mel a zsidómentő és áldozatvállaló ferencesekről

A magyarországi vészkorszak idején, 1944–1945-ben a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartomány kolostoraiban zsidókat és más üldözötteket bújtattak a szerzetesek, amiről írásos dokumentumok tanúskodnak. A közvélemény sokáig nem tudhatott erről, de az utóbbi években Kálmán Peregrin OFM egyháztörténész, a budapest-belvárosi Alkantari Szent Péter-templom igazgatója kutatásainak köszönhetően egyre több részletet ismerhetünk meg a zsidómentő és áldozatvállaló ferencesekről.

– Mikor és milyen indíttatásból kezdett foglalkozni a ferences embermentők történetével?

– A ferences vértanúk történetének feldolgozásánál került elő, hogy Károlyi Bernát, Kriszten Rafael, Kiss Szaléz, Lukács Pelbárt és talán Hajnal Zénó is, tehát a hét magyar ferences vértanú közül öten tevékenyen részt vettek a zsidók és más üldözöttek menekítésében a második világháború idején. Ez irányította rá igazán a figyelmemet a korszakra. 2014–2015-ben megemlékezést is tartottunk a Margit körüti kolostorban, illetve a Kájoni-házban. Ekkoriban több dokumentum előkerült, így lehetővé vált, hogy alaposabban feltárjuk ezt a korszakot.

– Ha jól tudom, a pasaréti, az országúti (Margit körüti) és a Ferenciek terei templomok, kolostorok vettek részt az embermentésben.

– A budapesti kolostorok között meg kell még említenünk a Magyar Szentföld kolostort is, a vidékiek közül pedig Hatvant, Kecskemétet, Debrecent, és ott vannak még a Mariánus Provincia kolostorai is.

– Hogyan történt az embermentés? A szerzetesek bújtatták a menekülteket, keresztlevéllel látták el őket, gondoskodtak számunkra élelemről?

– Többféle formája volt ennek, melyeket főleg a budai kolostorokból ismerünk. 1940-től Isten Szolgája Kriszten Rafael volt a Margit körüti ferences kolostor előjárója, az egyházközség plébánosa. Gyengének látszó külseje

mögött hatalmas energiákkal rendelkező személyiség rejtett, ami már 1938-ban, az első zsidótörvény életbe lépésekor megmutatkozott. Ugyanis már ekkor sokan kérték tőle a keresztség szentségének kiszolgáltatását, de nem minden esetben a hitbeli meggyőződés miatt, hanem a törvény hatásköre alól való kikerülés szándékával. Kriszten Rafael ezt tudomásul vette, hiszen azt remélték, hogy a keresztségnek polgárjogi következményei lesznek. Keresztelési kurzusokat indított, volt olyan nap, amikor több száz ember megkeresztelésére kaptak engedélyt. Ezekről a kurzusokról remélte a zsidóság, hogy megmenekülhet az elhurcolástól. Sajnos azonban ez nem segített. Rafael atya Angelo Rotta magyarországi apostoli nunciussal szorosan együttműködve, Slachta Margittal és más, a Szociális Testvérek közösségéhez tartozó szerzetesekkel együtt menleveleket szerzett, majd egészen a határig, Hegyeshalomig utazott, és azokat a zsidókat, akiknek menlevelet állíttatott ki, vissza is tudta hozni. Rafael atya működéséről még meg kell jegyeznünk, hogy a bombázások közepette szüntelenül járta az óvóhelyeket, a Margit híd felrobbantásakor csónakkal a Dunára bocsátkozott, hogy odaérjen a szentséggel a haldoklókhoz és a halottakhoz. Át kellett vészelnie azt is, amikor a nyilasok betörték a kolostorba, és a civil férfiakat elhurcolták a pincéből. Mindezek mellett a háború idején, majd azt követően száznegyven ember számára tartott fenn népkonyhát.

Kálmán Peregrin OFM

– Kevésbé ismert Schrotty Pál személye, aki ott volt Rafael atya mellett.

– Az ő nevét is mindenképpen meg kell említeni. Tagja volt a Szent Kereszt Egyesületnek. Ennek a szervezetnek a jelentősége abban állt, hogy azok a zsidók, akik kereszténnyé lettek, a keresztségüknel fogva már nem kaptak ellátást a zsidó kórházban, de a származásuk miatt a civil szociális rendszertől sem. A Szent Kereszt Egyesület volt az egyedüli segítőjük ezen a téren.

– A pasaréti kolostorban hogyan zajlott az embermentés?

– Itt Nagymányoki Gilbert nevét kell megemlítenünk, aki később Jad Vasem – Világ Igaza elismerést kapott. Ő gyermekeket mentett. Így emlékezett vissza erre 1949-ben: „Egyik nap elmentem a svájci nemzetközi vöröskereszt delegátusához, és ott az akkori küldöttel, dr. Bornal tárgyaltam. Ő azt tanácsolta, állítsak fel gyermekotthonokat. Ezeknek megadja a védeltséget. (...) Megkértem nyolc villatulajdonost, akikben megbízhattam. Ők felajánlották villájukat e célra.

Október 27-én megkaptuk a védelmet. (...) Ilyen otthonaim voltak a Guyon R. utcában, a Nagybányai úton, a Csalán, a Vörös Hadsereg, az Orló és a Napraforgó utcában. Ezekben az otthonokban hatvan zsidó gyerek és tizennégy felnőtt zsidó egyén talált otthonra. (...) Akiket elvittek, azoknak sikerült megszökniük a Városmajor utcai nyilasházból, és egy sem veszett el.” Gilbert atya valószínűleg együttműködött a gyermekmentésben Sztéhlo Gáborral. Maga a kolostor is fogadott be egyébként zsidó származású menekülteket. Itt is menlevelekkel segítettek az embereket. Az egyik megmenekített, K. P. így emlékezett vissza erre az időszakra: „Gilbert atya volt, aki rendszeresen látogatta a rejtőzködve élő gyermekeket, és a tudomására jutott, hogy el kell hagynunk a menedékhelyünket. Ez azt jelentette, hogy ki kell mennünk az utcára, ahol, ha elkapnak, kivisznek a Duna partjára, és belelőnek a folyóba. Gilbert atya kijelentette, hogy »gazemberek ellen csak gazemberséggel lehet védekezni«. Elővett egy kulcscsomót. Elmondta, hogy rábízták egy

rózsadombi ház kulcsait, mert a tulajdonosok Nyugatra menekültek a közeledő oroszok elől... Ezzel mentette meg az életünket! Azt mondta, hogy lopózzunk be oda úgy, hogy lehetőleg ne lásson meg senki. Ha mégis megkérdeznék, kik vagyunk, mondjuk, hogy az ország keleti részéből menekültünk. Mi hálás szívvel fogadtuk ezt a lehetőséget, mert más választásunk nem is volt.”

Kevesen tudják, hogy a második világháború idején a pasaréti kolostorba kerültek Ady kézíratai, mert Csinszka második férje, Márffy Ödön a ház falai között nyert menedéket. Barankovics István hírlapíró, a Demokrata Néppárt későbbi elnöke pedig habitusban bujkált ugyanitt.

– A Magyar Szentföld kolostorban mi volt a helyzet?

– Ez a hely különösen érdekes, mert templomához kapcsolódik Zadravecz István püspök, akit a kommunista hatalom később próbált meghurcolni a háború alatti viselkedéséért, ugyanis jelen volt

Szálasi eskütételénél. Ez a rendtagoknak sem tetszett, de az akkori házfőnök feljegyzése szerint a püspök csak azért ment el erre, mert Serédi Jusztinián nem akart, és megkérte őt, legyen ott helyette, hogy ne kerüljenek rögtön konfliktusba a nyilas kormányral. Amikor az ellene lefolytatott perben háborús és népellenes bűntettrel vádolták, a hatóság enyhítő körülményként értékelte, hogy „Szálasi-nak ismételt közeledését elhárította, az üldözöttek megsegítésével, főleg mentesítések terén fáradhatatlan volt”. Peréből kikövetkeztethető több sikeres mentési akciója; tízen köszönhetik neki a szabadulásukat. Egy bizonyos Papp Géza például arról számolt be, hogy nála bujdosó testvérét és feleségét, akit elhurcolt a hatóság, Zadravecz mentette meg.

– A pesti ferencesek embermentése hogyan zajlott?

– Takács Ince házfőnök 1945. július 19-ei rendtartományi káptalanra írt jelentésében úgy fogalmaz: a második világháború vége felé a pesti ferences templomban szol-

gáló testvérek „a Szent Ferenc-i vállalkozó szeretet szellemének megtestesítői voltak”. Valóban, a ferencesek abban az időszakban erejükön felül láttak el számos feladatot. Bár belvárosi templomuk nem volt plébánia, a főváros bombázásának áldozatul esett templomok helyett minden szolgálatot elláttak a környéken. „Temettek, keresztek, betegekhez mentek, és pedig a legszörnyűbb bombázások, légi géppuskázás és belövések idején, életük veszélyeztetésével. (...) Templomunkban pedig a legszörnyűbb ágyúzás és bombázás idején is folyt az istentisztelet (a toronyszobában és a sekrestye előtti keresztfolyosón, a feszület alatt” – olvasható a jelentésben. Lelkipásztori szolgálataik mellett a testvérek kivették a részüket a tűzoltásokból, hólapátolásból, élelmiszer-beszerzésből; iskolák és rendházak vagyontárgyait és emberek életét mentették, amikor csak kellett. A budapesti ostrom idején a rendházuk pincéiben és „bázáruk óvóhelyein” mintegy négyszázötven embert szállásol-

tak el az őszi-téli hónapokban, köztük legalább tizennyolc zsidót, tíz piarista szerzetest és három angolkisasszonyt. Közel négyszáz menlevelet szereztek. Ezeken kívül két és fél hónapon keresztül több mint háromszáz embert ebédeltettek meg naponta 1945. január 20-át követően. Ezt elsőként kezdték meg a városban. Takács Ince így ír ezekről a napokról: „A templom melletti folyosó tele volt emberrel. Ezek mind egy tál ételre vártak a rettenetes télben.”

Azt, hogy milyen állapotok uralkodtak azokban az időkben az említett plébániákon, jól érzékelteti Göncz Árpád egykori köztársasági elnök visszaemlékezése: „Decemberben feljöttem Budapestre. Bementem az Országúti ferencesekhez, ahol az ellenállás egyik központja volt. Haza nem tudtam menni, de itt befogadtak. A pasaréti rendház és más rendházak is tele voltak zsidó gyerekekkel. Kevés olyan pince volt Budapesten, ahol ne rejtegettek volna valakit. Vittem magammal egy kézigrátnót, kétszáz éles töltényt és egy

Udvardy György veszprémi érsek beszenteli Hajnal Zénó OFM és Martincsevits Pál földi maradványait

Károlyi Bernát OFM

Kiss Szaléz OFM

Kriszten Rafael OFM

Lukács Pelbárt OFM

puskát. A ferencesek bezártak az *Egység Útja* szerkesztőségébe, naponta kétszer kopogtak, és adtak enni.”

– A ferences szerzeteseknek a vészkorszak idején tanúsított áldozatvállalásáról két szentírási idézet jut eszembe: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek” (ApCsel 5,29), illetve „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért” (Jn 15,13).

– Ugyanezeket a ferenceseket a kommunizmusban már kivégezték, pedig akkor sem tettek mást, mint korábban. A nemzetiszocializmus és a kommunizmus idején is kiálltak az üldözöttek mellett, felszólaltak az igazságtalanság, a diktatúra ellen. A hét ferences vértanú egyike, Isten Szolgája Kiss Szaléz az Egyházat kollaborációval vádolók rágalmasáira válaszul írta 1945. május 4-én: „Életünk kockáztatásával tettünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy üldözött magyar testvéreinket mentsük vagy helyzetüket

könnyítsük. Eljön az idő, amikor a megmentett ezrek és ezrek fognak bizonyosságot tenni erről.”

(A témáról bővebben is olvashatnak Kálmán Peregrin Intézményes üldözöttmenekítés 1944–1945-ben a Kapisztrán Szent Jánosról nevezett Ferences Rendtartományban című publikációjában, amely a Sapiientiana folyóirat 2015/1. számában jelent meg.)

Bodnár Dániel
Fotó: Fábián Attila

AZ ÚJ EMBER KÖNYVESBOLT AJÁNLATA

Az imádság iskolája könyvsorozat

A könyvek megvásárolhatók az Új Ember könyvesboltban (1053 Budapest, Ferenciek tere 7–8.), vagy megrendelhetők a bolt.ujember.hu weboldalon.

Gyönyörű, amikor a rorátén az első akkord beleúszik a sötétbe

Találkozás Vargha Viktorral,
a Lehel téri templom kántorával

A budapest-újlipótvárosi Árpád-házi Szent Margit-templomban szűk lépcső vezet fel a karzatra a torony aljából. Az orgona játszópadja odafent van, nem a hívek közelében. Gurítható, s most úgy van beállítva, hogy Viktor ráláthasson a szentélyre, a templomhajót pedig a telefonján keresztül tudja figyelni. Ha zenekari mise van, egészen hátra kell húzódnia a mellékhajó feletti karzatszakaszra, ahonnan szinte sem a karmestert, sem az oltárt nem látja, és alig hallja, amit játszik. Ünnepeken előfordul, hogy miközben még kíséri a mise végén az éneket, játszópadostól hátratulja az énekkar néhány tagja, hogy elő tudjanak készülni a zenekari miséhez.

Viktor felveszi az „orgonálás” cipőjét. Egyet akkor vett, amikor 2017-ben idekerült kántornak, de annak tavaly kilyukadt a talpa. A mostanin is van már bemélyedés, a pedálok ennek a talpán is otthagyták a nyomukat.

Az orgonálás, kántorkodás sokak számára gyerekkori álmom. Viktor esetében egészen érdekesen jelentkezett ez a vágy. „Mindkét bátyám gitározik. Már elsős koruktól jártak szolfézs előképzőbe, apukám pedig gitárt és basszusgitárt oktat. Amikor rajtam volt a sor, nem tudtam, úszni szeretnék-e jobban vagy zenét tanulni. Így csak harmadikosként kezdtem el a szolfézst. Apukám billentyűs egy zenekarban, akkor vett egy új szintetizátort, amit nagyon szerettem. Negyedik voltam, amikor a józsefvárosi zeneiskolában Tapasztó Gábornál elkezdtem a

zongoratanulmányaimat. Nagy mesterem volt. Alázatos, szeretetteljes személyisége megragadott, olyanira, hogy még akkor is hozzá jártam kötelező zongoraórákra, amikor a Szent István-zeneiskolában orgonálni tanultam.”

De vajon hogyan fordult Viktor az orgona felé? Még kisiskolás volt, amikor a józsefvárosi templom regnumi közösségébe kezdett járni, szeretett ministrálni. Hétköznap megengedték neki, hogy az oltár körül szolgáljon, vasárnap viszont még nem, mert nem volt elég gyakorlott. Erre megsértődött, és felment a karzatra. „Hátori Gergő és Harmath Dénes volt ott a kántor, épp Gergő orgonált. Nem zavarta, hogy a háta mögött állva követem a misét. Akkor megállapítottam: én biztosan ezt akarom csinálni. Negyedik voltam. A liturgikus dolgok mindig érdekelték, néha pap szerettem volna lenni, »miséztem« otthon. Ettől kezdve viszont kántorkodtam, imitáltam a kántorok hangját, komplett miséket adtam elő, amitől a szüleim »megőrültek«.”

Viktor számára elérhetetlennek tűnt a célja, úgy érezte, olyan ez, mint amikor egy kisgyerek kitalálja, hogy úrhajós akar lenni. De az orgona kitarótán vonzotta. Nyolcadikos korában felvettélizett hát a Szent István Király Zeneiskolába, orgona szakra, ahol Kecskés Mónika, majd Deák László lett a tanára. Kulcsot kapott a Horváth Mihály téri templomhoz, bejárhatott gyakorolni. Nem sokkal később, nyolcadik

osztályban félévkor a szülei átvitték a Piarista Gimnáziumba, ami akkor még a Mikszáth téren volt. Ott szintén gyakorolhatott a kápolnában. „Nagyon szerettem azt az orgonát. Lejártam órák után, az osztálytársaim sokszor meghallgattak. Az iskola költözése után ez a hangszer átkerült a csepeli Jézus Szíve-templomba. Pár évvel később ott játszottam egy esküvőn. Amikor a helyi kántor megmutatta a hangszert, azonnal megismertem, mondtam is neki, hogy ezen valószínűleg többet játszottam már, mint ő.”

Viktor tizenegyedikes volt, amikor Vízahányó Zsolt igazgató a gyakorlásért cserébe kérte, hogy kísérje a diákmiséket. Addigra már a Horváth Mihály téren is tapasztalatot szerzett, alkalmanként helyettesítette a kántort. „Az énekléssel nem volt gondom, túl voltam a mutaláson. Viszont orgonálni és énekelni egyszerre nem volt könnyű. Megtanultam a *Szent vagy, Uram* kíséreteit, eleinte néha egyszerűsítettem őket, hogy biztonságosan le tudjam játszani.” Hátori Gergely és Harmath Dénes kántorok, valamint Melegh Béla tanár úr nagy hatással voltak rá az énekeztetésben, tempóválasztásban.

A Piarista Gimnázium elvégzése után, mivel nem gondolta, hogy a kántorkodásból egzisztenciát lehet építeni, az ELTE földtudomány szakára jelentkezett, később az énektanár szakra is. „Ha most kezdeném a tanulmányaimat, a Zeneakadémia egyházzene szakára mennék, az érdekelt volna a legjobban.” A földrajz idővel

elmaradt, s közben Újpesten, a Szent József-plébánián lett kántor, mígnem 2017-ben a Szent Margit-templomba hívta Monostori László atya. „Ismert engem a Regnumból, de letesztelt egy misén, hogy jó leszek-e. Augusztustól idekerültem.”

A Lehel téri Szent Margit-templomban Gyarmati Tóth Tamással ketten kántorok, éppen negyven év van közöttük. A templomban négy énekkar működik: két gitáros kórus, a Gaudete! Énekkar Gyarmati Tóth Tamás vezetésével és a gyerekszkóla, amit Mészáros Melinda hittan-tanár és Viktor közösen vezetnek. A vasárnapi kilences miséken az *Éneklő Egyházból* énekelnek.

„Ez a templom a fő munkaadóm, teljes állásban vagyok itt. Napközben temetéseken végzek kántori szolgálatot. A templomban van egy osszárium, ide hétfő délután és péntek reggel temetnek. A plébánia más temetéseire autóval megyek ki, az idén legtöbbször az Óbudai temetőbe küldtek.”

A Budapesti Katolikus Központi Temető-ellátás az érsekség intézménye, a gazdagréti plébánián van a központja. Ha egy plébánia nem tud papot vagy kántort biztosítani a temetésre, azt ők oldják meg. Itt is szolgál Viktor, így sok pappal megismerkedik. „Szerintem a temetés szép. Sokat mélyítette a feltámadásba vetett hitemet, és a papok prédikációi is sokszor megérintenek. A temetés, az esküvő és a kereszttel missziós terep. Jó, hogy fiatal vagyok, mert a hozzátartozók így az Egyház fiatal arcát is látják. A halál mindenkit megérint, a gyászukban megszólíthatóvá válnak az emberek. Többségében időseket temetünk. De temettünk már gyereket, és egyszer egy olyan magzatot is, aki meghalt az anyaméhben, és az édesanyjának meg kellett szülnie. Szívszorító volt látni a szülők gyászát.”

Hetente változik, hány temetésen szolgál Viktor. Éves szinten átlagosan kétszázötvenen, néha naponta négy is van. „Azért akartam orgonista lenni, mert érdekelt a liturgia, mindegy, hogy az szentmise, litánia, szentóra, temetés vagy esküvő. Nagy áldás, hogy mindig liturgikus szolgálatot végezhetek.”

A hétköznapi misék lehetnek orgonások vagy csendesek, adventben viszont hétfőtől szombatig minden reggel Viktor orgonál a fél hetes roratén. Nagyböjtben csak az éneket kísérheti az orgona, adventben viszont improvizálni is lehet, csak visszafogottan. „Nagyon szeretem a roratékat, egészen különleges a hangulatuk. A templomban sötét van. Amikor a *Harmatozzatok* énekeljük, és meggyújtják a koszorún a gyertyákat, kigyulladnak a fények is. Annyira szép az advent szelídsége! Szerettem megjeleníteni ezt a lágy-ságot az orgonán, és nem tudom megunni. Gyönyörű az a pillanat, amikor fél hétkor megszólal a gong, leütöm az első akkordot, és az beleúszik a sötétbe. A liturgia az első pillanatától az utolsóig tele van szimbólumokkal. Nagyon szép, ahogyan a várakozás szelídsége megjelenik benne.”

Viktornak is van kedvence az adventi énekek között. „Az egyházi évben két éneket lelki szempontból kifejezetten nehéz elénekelnem. Az

egyik a *Harmatozzatok*, a másik a nagypénteki impropriák szövege: „Ó én népem! Te ellened mit vétettem?” Nagyon ritka, hogy az éneken nem Istenhez szólunk, hanem Isten szavát, az ő hangját szövegezzük meg. Csodálatos, amikor a *Harmatozzatok* negyedik versszakában Isten vigasztal! »Vigasztalódjál, én népem. Hamar eljő üdvösséged. Miért merülsz el a gyászba? Miért fog el a fájdalom? Megmentelek téged, mivel én vagyok a te Urad és Istened, Izrael szentje, a te megváltód.« Olyan szép a dallam is! Alig bírom elénekelni, megbicsaklik a hangom, majdnem elsirom magam közben.”

A másik kedvenc adventi éneke az *Ó jöjj, ó jöjj, Üdvözítő* és az általában Gyümölcshordó Boldogasszonykor énekelt *Mikor Máriához az Isten anyja Názáret városba mennyből alászáll...* „Roratén több máriás éneket énekelek, nem szeretném a három fő adventi éneket elcsépelni, legyen változatos az énekrend. Az angyali üdvözlés énekei nagyon jól illenek a roratékhoz.”

Elérkezünk a karácsonyhoz. Huszonnegyedik és huszonötödik kemény napok a kántor számára is. Huszonnegyedikén kora reggel még van egy utolsó rorate, majd délután négykor kezdődik a pásztorjáték. Előtte Melinda megénekelteti a népet, amiben Viktor is segít. A pásztorjáték után orgonakísérettel elénekelik a *Fel nagy örömrre* kezdetű énekünket. „Aztán hazamegyek a családomhoz, megszólal a csengő, ott is én szoktam vezetni az énekeket. Az ajándékozás és a karácsonyi vacsora után nagy kihívás visszajönni az éjféli misére. Fél tizenegyre érkezem, mert fél tizenkettőtől zenei áhítatot tartunk. Erre mindig meghívok egy énekest. Az utóbbi években Pintér Zsolt barátom jött, aki operaénekes és kántor. Az a célom, hogy a zenei áhítat elővételezze a karácsony örömét, de visszafogott formában. Fél tizenkettőtől huszonöt percen keresztül folyamatosan szól

a zene: öt-hat adventi és karácsonyi éneket – mint a *Veni, veni Emmanuel*, a *Mostan kinyílt egy szép rózsavirág*, az *In dulci jubilo*, az *Adeste fideles* – improvizációval kötik össze. A próbákön lemérjük az énekek hosszát, és felírom, percre pontosan mikor kell megérkezniem abba a hangnembe, amelyben a következő ének van. Olyan ez, mint egy zenei szőnyeg, szinte észre sem vesszük, ahogyan az egyik ének át megy a másikba. Az utolsó mindig a *Csendes éj*. Végig visszafogottan használom az orgonát, így csodálatos a kontraszt, amikor megszólal a szentmise csengő és tuttiban az orgona, majd elénekeljük a *Mennyből az angyalt*. Tavaly szólaltattuk meg először az áldozás után a *Nagy örömnep ez a nap, Messiásunk támadt* kezdetű népéneket, amit nagyon megszerettem. A maga egyszerűségével gyönyörűen kifejezi a magyar ember karácsonyképét. Tavaly az érintett meg a leginkább, ahogyan Zsolt ezt énekelte. Akkor ez volt a karácsonyom, ez az ének.”

Az éjféli szentmise után van egy közös kocintás a sekrestyében a munkatársakkal, így jó, ha három órát alszik Viktor, mert másnap reggel fél nyolckor megint ő orgonál. Év közben szombaton este hatkor ő kísér, majd vasárnap reggel fél nyolckor és kilenckor is, utána a két délelőtti misén Tamás. Ha viszont a fél tizenegyes zenekari misén van orgonakíséretes darab, akkor azt ő játssza. Este hatra visszamegy a templomba, a fél nyolcas pedig gitáros mise. És így van ez karácsonykor is.

Viktor vezetésével minket is megörvendeztet az improvizációjával, és játszik a régi, de felújított karmesteri manuálon is. A hangszerek királynőjének sípjából áradnak a hangok. Jó volna nemcsak most, hanem mindig benne lenni ebben a teljességben, olyan felemelő.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Lambert Attila

Ahol nincs más, csak Isten

Kürnyek Róbert
csatlakozott
Afréka nigériai
missziós útjához

Okeke érsekkel, Basil és Izunna atyával

Kürnyek Róbert a Szombathelyi Egyházmegye pasztorális helynöke, teológiai tanár, a zalaegerszegi Mindszenty-iskola lelkesze. Évek óta segíti az Afréka Alapítványt, nigériai gyerekek tanulását támogatja. Idén novemberben Fodor Réka doktornővel, vagyis Afrékával együtt ellátogatott a nigériai Onitshai Egyházmegyébe, az ottani misszióhoz.

Ogidiben, egy közép-iskolában, amelynek sok diákját támogatják a zalaegerszegi Mindszenty-iskolából

– Hogyan fogadta a meghívást? Bátran vágott bele az utazásba?

– Nigériáról mindenki tudja, hogy a világ egyik legszegényebb országa, ahol óriási mértékű a keresztényüldözés. És azt is tudjuk, hogy a nyomorúságuk és az üldözöttségük ellenére mennyire csodálatos az ott élők hite. Nagy örömmel mentem, nem volt bennem félelem, éreztem a hívást, hogy mennem kell.

– Olyannak látta a körülményeket, amilyenek elképzelte?

– Réka oldalain sok fényképet, videót lehet látni, de a valóság talán még annál is rosszabb. A képek nem tudják közvetíteni azt a szegénységet, amiben az ottani emberek élnek. Ez belülről rázza meg az embert, nagyon erőteljesen. Az emberségünk tragédiája, az emberi bűn következménye, hogy vannak, akik kénytelenek ilyen szegényen, éhínségben és a hitük miatt üldözötten élni. Nem könnyű szembesülni ezzel. Tudatosan készültem, tudtam, hogy a sok nyomorúság azt fogja előhozni belőlem, hogy segítsünk, akár erőnkön felül is. Az Afréka Alapítvány ezt teszi már jó ideje. Szükség van a kompassióra, arra, hogy együtt szenvedjünk ezekkel az emberekkel, ez jobb, mintha érzéketlenül elmennénk mellettük. Hálás vagyok azért a tapasztalatért, hogy mások szenvedése nem hagy hidegen. Ahogy telt az idő, a nigériai embereknek arcuk és nevük lett, Patrick, Onyebuchi, Somtoo, emberek, akikkel megismerkedtem, akik megajándékoztak a bizalmukkal. Akkor már nem a nigériai emberek szegénységéről beszéltünk, hanem Patrick, Onyebuchi szegénységéről. Ahogy elkezd kialakulni a kapcsolódás, még nyilvánvalóbbá válik, hogy ez nincs rendben így, tenni kell ellene.

– Mit kezdhettek ezzel a mérhetetlen szenvedéssel?

– Mindenkit nem lehet megmenteni, nincs hozzá eszközünk. Sok iskolába elmentünk, és megértettem, hogy a gyerekek azok, akikhez a Jóisten meghívott. Amíg Réka rendelt, én a várakozó emberek között voltam odakint, beszélgettünk, játszottunk a gyerekekkel, énekeltek, fényképeztünk. Nem adtam nekik pénzt, ételt. Azt tudtam adni nekik, hogy egy kicsit talán gyerekek lehettek. Nem tudom, hogy ez sok, kevés vagy elég, ennyire voltam képes. Ami-

óta hazajöttem, beszéllek az embereknek arról, hogy nagyon kevés pénzzel nagy csodákat lehet tenni Nigériában. Havi ötezer forintba kerül egy gyerek tanítása az oktatási programban, sokkal többet elszorunk butaságokra. Az embereknek tudniuk kell, hogy ötezer forinttal egy gyerek jövőjét biztosíthatják, az életét menthetik meg. Nagyon szép az Afréka Alapítványban, hogy ha valaki vállalja ezt az támogatást, akkor megkapja a gyerek nevét és képét, levelezhet is vele, emberivé válik az a kapcsolat. Réka hozza-viszi a leveleket, ott is örülnek ezeknek, meg itthon is. Nálunk is tanárok, szülők, osztályok fogadtak örökbe diákokat, az osztályokban a gyerekek összedobják a tandíjat. Van olyan diákunk, aki egyedül, a zsebpénzéből támogat egy nigériai gyereket. Szép látni, amikor a tanulóink úgy segítenek, hogy tudják, nem kapnak semmit érte, és talán soha nem fognak találkozni azzal a gyermekkel, akit támogatnak.

– Van olyan története, amit szívesen megosztana velünk?

– Az első orvosmissziós nap volt. A városban belül elmentünk egy kórházba, ott várt a kétszáz beteg. Amikor kint beszélgettem az emberekkel és játszottam a gyerekekkel, ott sündörgött körülöttünk egy fiú, de amikor megszólítottam, elszaladt. A nap végén sikerült leülnünk beszélgetni egy kicsit. Elmondta, hogy Onyebuchinak hívják, tizenkilenc éves, és a kórházban dolgozik, betegeket hordoz, fűvet nyír, szerel. A családjától nagyon távol él. Testvérei születtek, ikrek, és nehéz anyagi helyzetbe kerültek, így abba kellett hagynia az iskolát. Francis atya, a kórház igazgatója hozzátette, hogy amikor három évvel ezelőtt látta ezt a fiút a kórháznál a testen egy vérző sebbel, ahogy a szemébe turkál, annyira megsajnálta, hogy befogadta, munkát és szállást adott neki.

Szelfi az árvaházban élő gyerekekkel

Onyebuchi napi tizenkét órát dolgozik, és amikor a kórházi munkájával végez, még kimegy a földekre további öt-hat órát dolgozni, hogy segíteni tudja az otthoniakat, és félretegyen valamennyi pénzt, amiből be tudja majd fejezni azt a két évet, ami az iskolából hátra van. Elkezdtünk matekozni, és kiderült, soha nem fog összegyűlni annyi pénze, ami elég lenne az iskolára. A havi fizetése körülbelül kilencezer forintnak megfelelő naira, a földeken végzett egy napi munkájáért körülbelül kétszázötven forintnyi nairát kap. Egész héten gondolkodtam, és rájöttem, nekem megvan a lehetőségem arra, hogy segítsek ennek a fiúnak. Amikor ezt elmondtuk neki, ő bizony elsírta magát. Azóta iskolába jár Onyebuchi, befogadták, pedig már elkezdődött a tanév. Mélyen megérintett a története, biztos vagyok benne, hogy nem véletlenül találkoztunk.

– Miután hazajött, papokhoz intézett felhívást, hogy támogassák a kisszemináriumban tanulókat. Miért fontos ez?

– Amikor korábban jelentkeztem, hogy szeretnék diákokat támogatni, megkérdeztem, hogy van-e valaki, aki a papságra készül. Átgondolták, és az All Hallows kisszemináriumot választották. Elkezdtem megkeresni az atyákat a Szombathelyi Egyházmegyében, jelenleg heten vagyunk, akik szeminaristákat támogatunk. Mind a hét fiúval találkoztunk most Onitshában, egy kis videóinterjút is készítettünk velük. Hazatérve pedig felhívást intéztem az atyákhoz, hátha mások szíve is megindul, és segíteni fogják a nigériai kisszeminaristákat ebben az iskolában, ami egy csoda. Gyönyörű ünnepet szerveztek nekünk táncsal, énekléssel, nagyon megható volt, kicsit olyan, mintha a mennyországban lennénk, ahol érzi az ember, hogy jelen van a Jóisten. Óriási szeretettel fogadják a vendéget,

Szindarabhoz beöltözött kisszeminaristákkal mindenszentek napján

és mondják is, hogy a vendég, aki észreveszi és támogatja őket, Isten küldötte. Elég nagy kihívás ez, fel kell nőni a feladathoz. Az emberben ott van a természetes szerénység, nem akarja, hogy ünnepeljék. De ők Istent ünneplik rajtuk keresztül.

– Gyönyörű szentmiséken is koncelebrált. Milyen érzés volt?

– Amikor mondták, hogy háromórás egy vasárnapi szentmise, először kicsit elképzelhetetlennek tartottam. Aztán ahogy elkezdődött, természetes módon vittek magukkal az események. Ott volt a sok ének, a zene, ami felemeli a lelket, s ahogy egyre mélyebbre mentünk a liturgiában, az ember már nem azzal foglalkozott, hogy milyen hosszú a szentmise, hanem

meg tudta élni a pillanatot. Ez a hosszú szertartás nem a külsőségekről szól, hanem arról, hogy az életünk válik liturgiává, hogy a létezésünkkel, a szavainkkal, a testünkkel, a mozdulatainkkal Isten dicsőségét zengjük.

– Beszéltek a nigériai atyákkal a vértanúságról?

– Elmondták, hogy nem félnek, hiszen aki Nigériában papi hivatást választ, az a vértanúság lehetőségét is vállalja. Onitsha környékén, Dél-Nigériában kevésbé intenzív a keresztényüldözés, mint az ország északi részében, ahol nemrég háromszáz diákot raboltak el. A papok azt mondják, ők készen állnak, bárhová helyezik is őket. Meséltek meggyilkolt atyákról, akik a barátaik voltak. Hiányoznak nekik ezek az emberek, mégis képesek a hit szemével látni a vértanúságukat: Jézussal vannak, és ez öröm számukra. Halottak napján egy plébániai közösséggel ünnepeltük a szentmisét; nem szomorú, elmerengős ünnepelés volt, hanem vidám, mert a meghalt szeretteik a mennyországban vannak Jézussal, és ez örömhír.

– Nigériában kicsit más a lelkipásztori szolgálat, a papok nagyon sok terhet visznek a vállukon. Hogyan látta ezt?

– Nemcsak a hagyományos lelkipásztori feladatokat végzik, hanem kórházakat vezetnek, ételosztást is szerveznek. A papok azok, akikben megbíznak az emberek, és ez óriási felelősséget ró rájuk. Rengeteget dolgoznak, ha nem kapaszkodnának nagyon erősen Istenbe, ez szinte lehetetlen volna. A hosszú szentmiséknek talán nemcsak kulturális oka van, hanem az, hogy legyen elég idő az Istenben való megerősödésként. Ennek ellenére megvannak a nehézségeik, néha ők sem tudják összegyűjteni a szükséges anyagiakat. De sok ember van körülöttük, így az esetleges kudarcokat, csalódásokat könnyebben meg tudják élni vagy túl tudnak lépni rajtuk. Amikor ott van Isten meg a közösség, az segít túljutni a nehéz helyzeteken. Az emberek

Amaka nővér iskolájában, Ogidiben

nagyon-nagyon tisztelik az atyákat, felnéznek rájuk, nagyon komolyan veszik, amit mondanak nekik vagy kérnek tőlük.

– Változott valamit a hite, a papi elkötelezettsége attól, amit Nigériában megélt?

– Igen, határozottan. Megdöbbentő volt például látni az atyák egymás iránti elköteleződését, azt, hogy mennyire szépen élik meg a kapcsolatukat a többi lekipásztorral. Érdeklődnek, nyitottak egymás iránt, segítenek egymásnak, dicsérik egymást. Elkezdtem én is hasonló módon jól mondani másoknak, dicsérni, elismerni a munkájukat. Ez nagyon szép lelki, testvéri dolog. Mindenkinnek, a lekipásztoroknak is nagy szükségük van erre. Megérintett az is, mennyire nyitottak a váratlan helyzetekre. Ha valaki megállítja őket, a világ legtermészetesebb dolga számukra, hogy hosszan elbeszélgetnek vele. Mi Magyarországon az órát, a naptárt nézzük, hogy mikor hova kell szaladnunk. Pedig lehet, hogy Isten nem a megbeszélésen akar megszólítani bennünket, hanem abban az emberben, aki előjegyzés nélkül toppant be.

– Mit adhatunk mi Afrikának, Nigériának?

– Legfőképpen azt, hogy nem felejtjük el az ott élőket, hogy tudhatják, nem láthatatlanok. Imádkozom értük, a nigériai Egyház szándéka ott van az én szándékaim között is, mert felelősséget ró rám, hogy én olyan világba születtem, ahol könnyebb élni. El kell hinnünk, hogy az imádságnak van gyümölcse.

Ők hiszik ezt. Vajon mi hisszük-e? Az Afréka Alapítvány imamissziót indított: szeretnék összegyűjteni azokat, akik imádsággal tudják támogatni a nigériai missziót. Havonta küldünk nekik hírlevelet imaszándékokkal, létrehoztunk nekik WhatsApp-csatornát, Telegram-csatornát. Mindig jönnek emberek, akik segítenek az alapítványnak, érkeznek újabb ötletek és anyagi forrás is, amiből véghez lehet vinni ezeket a csodákat. Lassan már ötszázan vannak azok, akik nigériai diákokat támogatnak, és ez azt mutatja, hogy az emberek szívében ott van a segítség vágya.

– Hogyan lehet ekkora hitük azoknak az embereknek, akiknek semmijük sincsen?

– Itt, Európában, ha valami gondunk adódik, azt kérdezzük: hogy engedheti meg ezt Isten? Nigériában azt mondták nekem: tudod, atya, nálatok ott van az egészségügyi ellátórendszer, az oktatási rendszer, az életbiztosítás, a lakásbiztosítás, ott van a kormány, vannak utak, minden helyzetet megoldanak nektek. Nekünk semmink nincs, egyedül csak Isten, csak benne bízhatunk. Tanulhatunk tőlük mi, akik sok más helyről várjuk a megoldást életünk nehézségeire.

Thullner Zsuzsanna

**Fotó: Fodor Réka
és Kürnyek Róbert archívumából**

A legkisebbekkel az árvaházban

Onitshai paptestvérek gyűrűjében

Nyolcvanéves

az

Új Ember

1945. augusztus 9-én jelent meg az Új Ember első száma. Lapunk nyolcvanéves fennállását ünnepelve cikksorozatot indítottunk, válogatva az elmúlt évtizedek írásainak legjavából. Ünnepi számunkban Szabó Magda, Pilinszky János és Rónay György karácsonyi jegyzetét, Weöres Sándor – elsőként az Új Emberben publikált – versét olvashatják, és annak a hírnek a hátterét is megvilágítjuk, amely szerint Heinrich Böll Nobel-díjas író 1972 őszén az Új Ember szerkesztőségébe látogatott.

Rónay György Boróka

Abban az évben nem tudtak karácsonyra rendes fát szerezni a nagyanyáék. Igaz, sosem volt könnyű; lent éltünk az Alföldön, a Kiskunság közepén; fenyő hetedhét határban nem akadt a buckákon. Boróka annál több, főként a mi vakondtúrásnyi »hegyeinken«.

Hát így segítettek magukon. A Nagy-hegy legszebb borókája lett ebben az esztendőben a karácsonyfánk.

Mi, gyerekek izgatottan vártuk a szentestét; már ahogy alkonyodott, ültünk némán s füleltünk, mint a nyulak: jön-e már az angyal, hallani-e már a szárnyas suhogását. Végre aztán fölhangzott a csongettyűszó. Lelkendezve futottunk be a szobába; hanem a küszöbön gyökeret vert a lábunk, s még a sebes lélekzet is belénk szorult a nagy álmélkodástól. Mert olyan gyönyörűséges fát még sosem láttunk.

Egy egész fényes, csillagos erdő zöldellett a sarokban. A bozontos, mennyezetig érő boróka minden szűrő kislevele külön csillámlott a gyertyafényben; a csillagszórók szikrázása mögött mintha sötétzöld barlangok nyíltak volna; az angyalhaj csodálatos gyöngédséggel borult a törékeny, zezguzos ágacsákra; s az egész fa körül, ahogy egy-egy levélke megpörköldött, valami soha-nem-érett, keserédes, menynei illat áradt.

Ha most, férfifejjel visszagondolok a réges-régi időkre, hajdanvolt szép karácsonyokra: tudom, az volt a legszebb karácsonyfa az életemben.

Az az egyszerű, kócos, alföldi boróka. Nem valami előkelő fa, az igaz. Nem szép, sudár ezüstenyő. De a homokon is megterem, ott zöldellik télen-nyáron a dombjainkon, egész erdő, és csak úgy rajzik benne a sok kanigli (üregi nyúl – a szerk.). Ki gondolná, hogy olyan szép karácsonyfa lesz belőle? Hogy annyi szépség, boldogság, öröm rejlik egy ilyen hitvány borókában.

Pedig hát így van ez az életünkben is, ma már tudom. Szép, sudár, szálas ezüstenyő ritkán akad. De boróka, az megterem a mi gyarló, homokbuckás, héjjafüves napjainkban is. Nem pompázik, nem hivalkodik; meghúzódik szép szerényen. De ha észrevesszük, meglátjuk, földísztjük a szeretet egy-két csillagszórójával: karácsonnyá varázsolhatjuk vele az életünket.

A magunkét is, a másokét is.

(Új Ember, 1954. december 26.)

Szabó Magda

Ó, édes Jézus, hozzám szállj!

Hamvas a szentestei alkony, hallgat a kertünk, közepén az óriási fenyő gallyain ezüst lehelet: mintha ezen a napon mélyebb lélegzetet venne a világ. Kisállat mozgását sem érzékelem, ahogy lenézek az erkélyről, a zöldövezet gazdátlan vándorai talán fekhelyet találtak, ételhulladékot a budai erdőkben, ahol a sátrak védelmében élők mindig vetnek valamit az arra kolduló ebnek, macskának; a hajléktalanok mind tudnak valamit az ellátatlanság keserűségéből, s a gyertya vagy karbidlámpa fényében összehúzódók nagy része nem is sejt, hogy parányi gesztusuk egy hajdani, feledhetetlen mozdulat öntudatlan ismétlése: egy ájulásig kimerült fiatal anya felé nyújtott valaha valaki – mit sem érzékelve a szentségében örökre megállított világpillanattól – egy kupa vizet. Miurunk szegényei ősképek ismétlődései, minden ellátatlan, otthon nélküli vagy tanácstalan magányával küszködő szenvedésében a názáreti szálláskereső remélnék védelmet a december dermesztő lehelete ellen. Aki ad, aki segít, bármit adjon bárkinek, nem tudja, hogy adakozó tenyerét az Üdvörténet tárja fel.

Miurunknak sok a szegénye idén, s nem minden tehetős tanulhatta gyerekkorában elemistaként a Kenyérkö balladáját: „Az Isten a szegények részét a gazdagoknál tette le, ha földi jóval meg vagy áldva, akképp sáfarkodjál vele, hogy megszegjed az éhezőnek Isten nevében kenyered.” Pedig bizony nem árt az emberélet hajnalán megtanulni saját felelősségünk Isten ránszabta terhét és a megosztás, az adakozás szépséges kényszerét. Hogy legtöbbünknek most igen nehéz? Hogy magunknak is kevés van? Hát persze. Ha könnyű volna, Isten nem méltányolná annyira, ha gond nélkül oszthatunk a sajátunkból, nem teszünk semmit. Az, akit hozzánk küldött ezen a napon, sose latolgatta, hány könnyecseppbe, elfojtott jajkiáltásba kerülhet, amit a világnak ad, szétosztotta földi testét, ment a maga útján. Ki merhet karácsonyt ülni mérlegelessel? Ki mer ránézni latolgatva a jászolban szendergő gyermekekre?

Állok, vállamon anyám kötötte kendő, nézek a nyitott erkélyről az alkonyi csendbe. Otthonom körül világosak az ünnepet ülő családok ablakai, a kerten ugyan csak az óriásfenyő őrködik, de az ablakok mögött mozgó alakok éreztetik az ünnep dinamikáját. Ahol fát díszítettek, gyúlnak egymás után a gyertyák, ajándékokat bontogatnak, akik már élnek az ünnepet. A nekem juttatott csomagok feltépetlen, villogó papírban várják, hogy feléjük forduljon a figyelmem, ám a valamikor belém rögzített ünnepértelmezés még visszatart attól, hogy az asztalhoz közeledjem. Gyerekként is tudnom kellett, nem a kölcsönös figyelmesség napját

Fotó: Fortepan

ünnepeljük, a szentestének kellemes, de mellőzhető része az örömszerzés megkísérlése, az ajándékozás Isten megváltó üzenete.

Nézem az árnyakat, a fényeket a kertben, gondolkodom. Kaptunk. Átvettük, megköszöntük. De úgy köszöntük meg, ahogy Isten kívánhatta? Félek felelni, más formát keresek arra, amit mondani szeretnék. Megosztani. Ez talán egyszerűbb, felfoghatóbb: adni abból, ami az enyém, annak, akinek nincs. Ha nem teszi az ünnepet ülő, valamit nem ért a karácsony titkából, mert ha nem ismeri fel embertársában a mindig más igénnyel és alakban segítséget kérő Krisztust, hiába ég az ünnepi fény, és akkor is hiába ég, ha csak a lakás ragyog a tisztaságtól, ha nem mertünk szembenézni saját vétkeinkkel. Sőhajtok, mert nem volt könnyű időszak az advent, halottam volt a nyáron, lázadtam elvesztése ellen – és még hányféleképpen érdelek büntetést és feloldozást, de legalább tudom, hogy megbántam alázattal, és megfogadtam...

Mit tudok én? Még a gyónásban is vétek, mert már dicsekszem valamivel, amit hitem, vallásom megszab. Az árnyak és a fények között, hátamon anyám kendője, a régi karácsonyi dal a menedékem, csak gondolom a szöveget, mert nincs énekhangom, de gondolni is elég: „Ó, édes Jézus, hozzám szállj, bűnömötől ne iszonyodjál...” Tizenkilencedik esztendeje ünneplem egymagam otthonomban a karácsonyt, de sosem voltam egyedül e nyolc szó védelmében. Azt méltatlan vagyok még remélni is, hogy nálam száll az, akinek születésével ezen a napon kezdődik az Üdvörténet, de érzem, mint illatot, tömjént a kimondatlan választ a könyörgésre: a bűntől irtózik ő, nem az elkövetőtől, s az ünnep úgy borul fejem fölé, gazdagon, tömören, mint a kupola.

(Új Ember, 2000. december 24–31.)

Pilinszky János

Elhagyatva

Reggel tompán ébredt. A tegnap kapott sebnék percekre volt szüksége, hogy megteljen vérrrel és fájni kezdjen. Akkor éles, tűrhetetlen fájdalmat érzett, s azt, hogy ezzel a sérüléssel lehetetlen lesz egyetlen nappal is tovább élnie. Szobája, a megszokott tárgyak se segítették. Mikor a mosdóban megnyitotta a csapot: mintha tulajdon vére csörgött, ficáncolt volna a porcelánon. Arcát a hideg vízbe mártotta, s úgy maradt állva, tenyerébe temetett arccal a mosdó felett. Alig volt ereje befejezni az öltözködést. Ágyát nyitva hagyta, még a hamutartót se ürítette ki. A hosszú évek alatt összegyűjtött emlékek helyüket és értelmüket veszítve állták körül, mint egy szeszínű rommező különös darabjai. A legkedvesebbekből, legmeghittebbekből is kiköltözött az élet, valami ismeretlen helyre, elérhetetlen távolságba.

– Egyedül – gondolta, de nem volt ereje kimondani, valójában még rá gondolni sem. Kifelé menet az előszoba falán megigazgattott egy félre csúszott képet, s ez a mozdulat újból szíve mélyéig megzavarta. Miféle rend, amibe óvatos gépiességgel visszabillentette a képet? Micsoda felesleges egyensúly?

Az ajtót is lopva tette be. Ugyan, mit csukott be maga mögött, mit hagyott oda? Hát el lehet hagyni az ürességet, az egyedüllétet? Ki lehet lépni belőle és kulsra lehet zárni? Ment lefele a lépcsőn. – Hát van az elhagyatottság birodalmában lefele és fölfelé? Fokokra lehet tagolni az árvaságot? Céltalanul csak állt volna az utcán, de nem mert megállni. Arrafelé indult, amerre a legkönnyebbnek tűnt a járás, erőtlén, nagyon könnyű lábakkal, mint egy eltévedt állat, akit minden szellő megindít, mintha az életet már csak utánozná.

Dél előtt egy játszótéren találta magát, s akár egy álomból riasztotta a vasgolyóként hozzá csapódó labda. Délután egy padon ült, s a felhőket bámulta. Poros és értéktelen aranyból volt az ég karimája, teteje meg áttetsző, híg kékségnek látszott. A felhők nem mozdultak rajta, csak csüngtek alá meredeken, mint óriási papírmásé sziklák. Nem lehetett elviselni, és nem lehetett nem elviselni többé ezt a könyörtelenül kivilágított ürességet.

Így érkezett el végre az este, mely egyszerre hozott fokozott fájdalmat és enyhítő sötétséget. Először érzett éhséget és fáradságot. Először érezte, hogy megindult valamerre. Végre megállhatott. A templom üres volt, s már csak a gyertyák lobogtak az aranyrácsos

oldalfülkében. Fáradtságtól forró és fáradságtól hideg arcát úgy szorította oda ehhez az aranyrácsához, azzal a szinte testies áhítattal, mint a hajdani jászol falához a betlehemi bárány. Először mert rá gondolni arra, hogy elhagyták. Most már kicsit vágyott is hazamenni, s hogy ágya fölött fölcsavarta a villanyt, s körülötte kivilágosodott a szoba, mintha valami édességet is érzett volna, a birtoklás minden vágya nélkül, mintha valaki helyette kimondta volna – a szobájára? az életére? –, nagyon közelről csak ennyit szólt volna: a tiéd. És ettől kisimult az ágya, és a fényképek a falon, s a bútorok, s maguk a falak is újra az övéi lettek.

Megint volt ereje tükörbe nézni, s az üvegből, mint több napos utazás után, fáradt, poros arc nézett vissza rá, s valaki ismét megszólalt benne: a tiéd, a te arcod néz vissza rád. S valami hasonló ismétlődött meg vele akkor is, mikor levetkezve ruháit, ráfektetette a szék karfájára. Az én ruháim – gondolta. S nem elhagyatottságot érzett, inkább olyasfélét, mint a bibliai mezők lilioma. S mikor ágyába feküdt, takarója alá bújva s beburkolózva a sötétbe – ezt a sötétséget is, ezt is a magáénak érezte.

Nagyon fáradt volt, gyorsan elnyomta hát az álom. Sokkalta gyorsabban, mint remélhette. De éjszaka különös álom riasztotta. Azt álmodta, hogy valami nagyon népes ünnepély, csodálatos karácsony után volt, amikor már mindenki lefeküdt a házban, s ő – ki tudja, ki volt ő ebben az álomban, ebben az alvó házban? – még egyszer végig járta a fényöillatú szobákat, még egyszer rendet rakott bennük, összehajtogatta az alvók puha, viaszoltos ruháit. Hogy kik voltak ezek az alvók? Akkor álmában mintha tudta volna, mintha nagyon is tudta volna!

Senki se hiányzott – ezt határozottan érezte – senki se! Leccavarta a lámpákat, végig az egész házban, s elment aludni a szobájába. Itt – ezzel a hiánytalan békével a szívében – ekkor riadt fel, ült fel az ágyában. Egyedül ült a sötétben, az éjfélutáni lakásban. Tudta, hogy egyedül van. Az álom is kiszállt belőle, mégse érezte többé az ürességet. Alvókat érzett maga körül, élőket, olyan közelségben, hogy egyetlen kis mozdulatával bármelyiket elérte, felkölhette volna. És ekkor, mint valami hatalmas, erős folyam, csodálatos békesség jött el érte, melynek földöntúli sodrában többé nem lehet egyedül maradni.

(Új Ember, 1959. december 27.)

Weöres Sándor

Betlehem

Ó fényességes,
ó békességes,
ó dicsőséges
Karácsony!

Szénakazlak mellett,
lám, angyal közelget.

Az égből indulva
üzenetét hozza:

Ma született gyermek,
a világ ismer meg!

Ó fényességes,
ó békességes,
ó dicsőséges
Karácsony!

Pásztorok hirdessék,
minden szívnek tessék:

Ó az istállóban
fekszik a jászolban,

fekhelye gyalult fa,
pelenkája szalma.

Ó fényességes,
ó békességes,
ó dicsőséges
Karácsony!

József és Mária
ajkán zeng ária,

ökröcske, szamárka
kétfelől csodálja:

Világ ékessége,
kezdeté és vége!

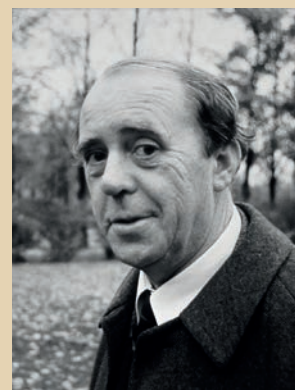
Ó fényességes,
ó békességes,
ó dicsőséges
Karácsony!

(Új Ember,
1978. dec. 24.)

CÍMLAPOS HÍR 1972-BŐL

Heinrich Böll Nobel-díjas

A Svéd Akadémia Nobel-díj bizottsága az elmúlt héten Heinrich Böll nyugat-német katolikus írónak ítélte oda az idei irodalmi Nobel-díjat. Heinrich Böll legutóbbi magyarországi tartózkodása alkalmával látogatást tett a Vigília és az Új Ember szerkesztőségében. Az író két könyvét (*Biliárd fél tízkor*, *Írországi napló*) Doromby Károly, a Vigília segédszerkesztője fordította magyarra.

(A Nobel-díjas író szerkesztőségi látogatásáról szóló fenti hír az 1972. október 29-én megjelent Új Ember címlapján olvasható. A fordító, Doromby Károly – korábban szerkesztőségi tag – folyamatosan publikált a lapban, Heinrich Böll az ő közvetítésével lehetett az Új Ember vendége.)

IMAÓRA

Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelő-kápolna: engesztelő virasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. Cím: Budapest XII., Gálóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczi István térig.)

Az Örökimádás-templom (Budapest IX., Üllői út 75–77.) szentségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órakor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imaladába elhelyezett szándékokért imádkoznak.

A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirasztást tartunk Magyarország, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!

Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órakor kezdődő szentmisék után a kistemplomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várunk. Bővebb információ: <https://www.varosmajoriplebania.hu/>

Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakor a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

LELKIGYAKORLAT

A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Leányfalu, Mórucz Zsigmond út 141.): január 22-én 18 órától 25-én 13 óráig Gál Péter atya lelkigyakorlata: Belső gyógyulás és szabadulás különféle kötelekeinktől. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749

„Ne félj, nem ítélek el!” címmel az abortusz, a vetelés, a lombikbaba

elvesztésének fájdalmát hordozóknak tartanak lelkigyakorlatot Budapest környékén, 2026. január 8 – 11. között, Kovács Ferenc állandó diakónus és Kovácsné Treer Mária mentálhigiénés lelkigondozó vezetésével, Fábry Kornél püspök közreműködésével. A részvételnek nem feltétele a vallásgyakorlás. Jelentkezés: nefeljnemittelkel@gmail.com vagy 06/20-823-2201 (Treer Mária).

ELMÉLKEDÉS

Advent Máriával címmel Kovács Zoltán helyettes plébános (budapest-szentistvánvárosi Szent István király bazilika), egyetemi tanár elmélkedéseivel készülhetünk az ünnepre a budapesti Szent István király bazilikában (Budapest V., Szent István tér) a decemberi vasárnapokon, a 18 órai szentmisék után. Témák: I. vasárnap (nov. 30.), a virasztás adventi lelkülete kapcsán: Máriára bízva és Mária ránk bízva; II. vasárnap (dec. 7.), a bűnbánattartásra szóló Keresztelő János-i felszólítás kapcsán, Szeplőtelen Fogantatás „előestéjén”: Maradandó szentség – bűnbánat nélkül; III. vasárnap (dec. 14.), az örömteli üzenetből – „Íme, elküldöm követemet színed előtt, hogy elkészítse az utat teelőtted” – kiindulva: A közvetítő, aki készíti az utat; IV. vasárnap (dec. 21.), közeledve a szentév zárásához, ugyanakkor a Szent Szűz születése várva, töretlen reménnyel a jövőbe tekintve: Zárul a szent kapu – feltárul egy másik. Minden érdeklődőt szeretettel hívnak és várnak!

KONFERENCIABESZÉDEK

Jézust hallgatni a hegyi beszédben címmel adventi konferenciabeszédeket tart Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök a pesti ferenceseknél, az Alcantarai Szent Péter- (belvárosi ferences) templomban (Budapest V., Ferenciek tere 9.), advent vasárnapjain, a 18.30-kor kezdődő szentmisék után. Téma: Máté evangélista úgy rajzolja meg Jézus egyéniségét, hogy tettei mellett különösen is kiemeli beszédeit. Ezek közül első és talán legjelentősebb, mindenképpen a legismertebb a hegyi beszéd. Ez Jézus erkölcsi tanítását foglalja össze. Jézus, mint egyfajta új Mózes, új törvénnyel jelentkezik, amely az előzőt valójában feltételezi, mégis számos ponton megújítja, megváltoztatja, felülmúlja. Milyen nekünk, mai keresztényeknek az ellenszerezetetről, a nyolc boldogságról

ADÁSVÉTEL

RÉGI könyveket, képeslapokat vásárolok gyűjteményembe. T.: 06/20-341-9106

INGATLAN

BUDAPESTEN, illetve vonzáskörzetében lakást vásárolnánk!

Megbízható, katolikus, értelmiségi pár kétszobás lakást vásárolna saját részre. Eltartási- vagy életjáradéki szerződés is megoldás lehet. A költözköztetésben segítünk! Ha ismeretségi körében van eladó lakás, kérem értesítsen! T.: 06/70-234-0001, e-mail: csduba@gmail.com

BUDAPESTEN, az I. kerületben, Vörösmarty néző tágas, polgári lakás eladó. 102 négyzetméter, két szoba,

hall, cselédszoba, konyha, kamra, fürdő, wc. Irányár: 162 mFt. T.: 06-30/630-9108

RÉGISÉG

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átvesszünk. Budapest VI., Andrassy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő-szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra.

TÁRSKERESŐ

DIPLOMÁS férfit társat keres 65 éves korig. T.: +36/30-628-9657

SZOLGÁLTATÁS

FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén háznl is. T.: 06/1-213-5726

vagy éppen az úgynevezett aranszabályról hallani? Mennyire engedjük, hogy Jézus ezekre az olykor nehéz területekre hívjon minket?

GYÓNTATÁS

Többynélvű szentgyónási lehetőség a pesti ferenceseknél. A budapest-belvárosi ferences templomban (Budapest V., Ferenciek tere) lehetőséget biztosítanak a gyónás szentségében való részesülésre azoknak is, akik Budapesten vagy akár Magyarországon más részén élnek, de nem beszélnek magyarul, akárcsak azoknak, akik turistaként látogatnak el hozzájuk, vagy különböző nemzeti kisebbségekhez tartoznak.

KIÁLLÍTÁS

Udvardi Erzsébet „Mennyből az angyal...” című kiállítása nyílt meg a festőművész biblikus képeiből Győrben, a Triangulum Galériában (Győr, Gutenberg tér 2. – a Frigyláda-szobor felől). A kiállítás november 28-tól 2026. február 8-ig, hétfő–vasárnap 9–17 óra között tekinthető meg.

A veszprémi várnegyed bemutatató séták két új, különleges helyszínnel bővülnek. A látogatók ezentúl leereszkehetnek a föld alá, a Szent Mihály-főszekesegyház altemplomába, illetve felfedezhetik a Szent György-kápolna feltárt maradványait – ott, ahol ezer év története válik láthatóvá. A vezetett vándorútként egész évben látogathatók. A program időtartama körülbelül 60 perc, a csoportok létszáma korlátozott. A találkozási pont minden esetben a

Biró-Giczy Ház (Veszprém, Vár utca 31. Telefon: +36/20-560-2010; e-mail: turizmus@veszpremiersekeg.hu). Bővebb információk: <https://vetk.hu>

KONCERT

A Carmine Celebrat Kamarakórus karácsonyváro hangversenye lesz a Kelenföldi Szent Gellért-templomban (Budapest XI., Bartók Béla u. 149.) december 21-én, vasárnap 16 órától.

Ferences jótékonyági koncert lesz az autizmussal élőkért 2026. január 22-én 19 órától a Zeneakadémián (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.), melyen a ferences zenészekből és barátaikból álló Frates Zenekar és Kórus, valamint a Szent Angéla Iskola kórusai lépnek fel. Gregorián énekek, kórusművek és hangszeres kompozíciók egyaránt megszólalnak, kibontva a négy ferences jubileum tartalmát.

MEGHÍVÓ

Család ünnep a budapesti Avilai Szent Teréz-templomban (Budapest, VI., Szent Teréz u. 1., Király u. – Nagymező u. sarok) 2025. december 28-án, Szent Család vasárnapján, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Családreferatúrája Szervezésében. A 12 órakor kezdődő szentmisét Horváth Zoltán protonotárius kanonok, családfelkeres celebrálja, közreműködik a Benyus családi ének- és zenekar. Szeretettel várják a nagyszülőket, szülőket, gyermekeket, unokákat, gyermekeiket közösen vagy egyedül nevelőket és minden családszerető embert!

Ujember
KATOLIKUS HETILAP

Kiadja a Magyar Kurír
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft.
Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG
ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZÁRTA: 2025. december 15.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István

Lapszerkesztő: Baranyai Béla

Lapszerkesztő-helyettes: Körössi László

Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábrián Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Náduvvari Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Szusanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet

Olvasószerkesztő: Koditek Bernadett

Korrektor: Szántó István • **Tördelés:** Kuzma Angéla

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.

Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • **Tel.:** +36/1-317-3933

www.ujember.hu • **e-mail:** mk@katolikus.hu

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztas@ujember.hu

Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.

Egyéni egy példányos előfizetés belföldi negyedévre:

5785 Ft, fél évre: 11 570 Ft, egy évre: 23 140 Ft.

Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu

Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu

Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:

+36/1-317-3933; apohirdetes@ujember.hu;

<http://ujember.hu/apohirdetes-feladasa/>

Az *Új Ember* könyvesbolt újévi nyitvatartása

Értesítjük kedves vásárlóinkat,
hogy az Új Ember könyvesbolt
2025. december 24. és
2026. január 11. között zárva tart.
Nyitás: 2026. január 12., hétfő.

Az újranyitást követően a megszokott
nyitvatartással várjuk vásárlóinkat:
hétfőtől péntekig 9-től 18 óráig.

JÖJJÖN EL ÜZLETÜNKBE
VAGY BÖNGÉSSZEN ÉS RENDELJEN
WEBÁRUHÁZUNKBAN:
1053 Budapest, Ferenciek tere 7–8.
Telefon: +36 1 266 0845
<https://bolt.ujember.hu>

▲ ÁLDOTT KARÁCSONYT KIVÁNNUNK! ▲

PROGRAMOK részletesen: www.missziotours.hu

KEDVEZMÉNY! CSÍKSOMLYÓ ÉS CZESTOCHOWA – ZARÁNDOKVONATOK

2026-os repülős útvonalból:

RÓMA 03.02-06. 339.900 Ft/fő, **Mórocz Tamás** és **Panyi József** atyák

05.01-05. 339.900 Ft/fő, **Böjte Csaba** ferences testvér

AKCIÓ! FATIMA ÉS PORTÓ 03.16-22. (7 nap) 429.900 Ft/fő, **Szlama Ákos** atya

LOURDES ÉS A FRANCIA BASZKFOLD 04.07-11. 354.900 Ft/fő, **Sziklai Dávid** atya

TÖRÖKORSZÁG "NICEAI HITVALLÁS" 06.09-13. 384.900 Ft/fő, **Oláh Dénes** atya

2026-os autóbuzos útvonalból:

MEDJUGORJE, MOSTAR, SZARAJEVO 03.12-15. 139.900 Ft/fő, **Molnár Tamás** atya

ÚJ! 04.29-03. (5 nap) 154.900 Ft/fő, **Cséry Gergő** atya

OLASZ SZENTEK 04.13-19. 329.900 Ft/fő, **Papp László** és **Bökő Péter** atyák

PRÁGA 04.30-05.03. 159.900 Ft/fő, **Michels Antal** atya

ÚJ! TOSZKÁNA SZÉPSÉGEI 07.06-11. 244.900 Ft/fő, **Bodorkós Imre** atya

E-mail: missziotours@missziotours.hu / Tel.: +36 20 565 3258

Engedélyszám: U-000829

OLASZ SZENTEK ÉS SZENTÉLYEK NYOMÁN

2026. március 2-8. | 7 nap | 389.900 Ft/fő

MEDJUGORJEI ZARÁNDOKLAT

HORVÁT KEGYHELYEKSEL

2026. március 11-15. | 5 nap | 159.900 Ft/fő

FATIMAI ZARÁNDOKLAT

PORTUGÁLIAI KÖRUTAZÁSSAL

2026. március 18-23. | 6 nap | 419.900 Ft/fő

ZARÁNDOKLAT DÉL-OLASZORSZÁGBA

(SAN GIOVANNI ROTONDO ÉS BARI)

2026. április 7-11. | 5 nap | 399.900 Ft/fő

AZ ISTENI IRGALMASSÁG ÜNNEPE

ZARÁNDOKLAT LENGYELORSZÁGBA

2026. április 8-12. | 5 nap | 189.900 Ft/fő

MÁLTAI ZARÁNDOKKÖRÚT

2026. április 15-19. | 5 nap | 479.900 Ft/fő

ZARÁNDOKKÖRÚT TOSZKÁNÁBA

2026. április 20-26. | 7 nap | 399.900 Ft/fő

LOURDES-I ZARÁNDOKLAT

2026. április 28 - május 2. | 5 nap | 399.900 Ft/fő

ASSISI SZENT FERENC NYOMÁBAN

2026. június 3-7. | 5 nap | 269.900 Ft/fő

ÍRORSZÁGI ZARÁNDOKLAT

2026. augusztus 9-15. | 7 nap | 799.900 Ft/fő

VIA SACRA ZARÁNDOK UTAZÁSI IRODA

+36 20 500 5050 | www.viasacra.hu

A BUDAPEST-KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ

URNATEMETŐJÉBEN

URNAFÜLKÉK MEGVÁLTÁSÁT,

valamint

ZÁRTSZÓRÁSOS TEMETÉS

LEHETŐSÉGÉT KÍNÁLJA.

Temetőnk minden nap 8–18 óráig látogatható.

Urnairoda nyitvatartása:

Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig

Telefon: 1/203-8912;

E-mail: urnairoda@szgp.hu

Plébánia iroda nyitvatartása:

Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig

Telefon: 1/203-8915;

E-mail: iroda@szgp.hu

Templomunk miserendje:

Vasárnap: 9.00, 11.00 és 18.00

Hétköznap: 7.00 és 17.00

Szombaton: 7.00 és 18.00

Cím: 1115 Budapest, Bartók Béla út 149.; Honlap: szgp.hu

Egy, igaz, jó, szép, katolikus

Az Új Ember hetilap és a Mértékadó
kulturális melléklet: 24 + 24 oldal!
Fizessen elő 2026-ban is kiadványainkra!

KIADVÁNYAINK 2026-OS ÁRAI

Új Ember hetilap: **475 Ft/lapszám**

Adoremus havi liturgikus kiadvány: **1650 Ft/lapszám**

EGYPÉLDÁNYOS ELŐFIZETÉSI ÁRAINK

ÚJ EMBER hetilap

éves előfizetés (52 megjelenés): **24 720** forint

féléves előfizetés (26 megjelenés): **12 360** forint

negyedéves előfizetés (13 megjelenés): **6180** forint

ADOREMUS havi liturgikus kiadvány

éves előfizetés (12 megjelenés): **19 800** forint

féléves előfizetés (6 megjelenés): **9900** forint

negyedéves előfizetés (3 megjelenés): **4950** forint

ÚJ EMBER hetilap és ADOREMUS együtt

kedvezményes éves előfizetés: **40 000** forint

kedvezményes féléves előfizetés: **20 000** forint

Az egyéni előfizetés részleteiről bővebb tájékoztatás kapható e-mailen: terjesztes@ujember.hu
és telefonon: +36 1 235-0484, +36 1 633-3132